

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice

Alina Radu • Roxana Jeler

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a
Semestrul al II-lea

Manualul școlar a fost aprobat prin OMENCȘ nr. 5471/12.10.2016
și a fost realizat în conformitate cu *Programa școlară pentru LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ*.
CLASELE A III-A – A IV-A, aprobată prin OM nr. 5003/02.12.2014.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2016 – 2017.

Inspectoratul Școlar
Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni:

nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referent științific: prof. univ. dr. Alina Pamfil, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, UBB Cluj-Napoca

Coordonator editorial: Roxana Jeler
Corector: Theodor Zamfir
Ilustrații: Eugen Feicu
Graphic design și DTP: Ionuț Bănuță
Copertă: Alexandru Daș
Credite foto: Dreamstime

Activități digitale interactive și platformă e-learning:
Learn Forward Ltd. Website: <https://learnfwd.com>
Înregistrări și procesare sunet: ML Systems Consulting
Actori: Camelia Pintilie, Mircea Dragoman
Credite video: Dreamstime
Animații: Krogen Creative Studios

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RADU, ALINA

Limba și literatura română: manual pentru clasa a IV-a /

Alina Radu, Roxana Jeler; – București: Art, 2016

2 vol.

ISBN 978-606-710-423-3

Semestrul 2. – 2016. – ISBN 978-606-710-425-7

I. Jeler, Roxana

811.135.1(075)

821.135.1.09(075)

Grupul Editorial ART

C.P. 4, O.P. 83, cod 062650, sector 6, București

tel.: (021) 224 01 30, 0744 300 870, 0721 213 576; fax: (021) 224 17 65

Comenzi online: www.editura-art.ro

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“ strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

Capitolul al VI-lea: **SUNTEM BINE INFORMAȚI (TEXTUL NONLITERAR)**

Prima lecție: Pinguinii	8
• Textul nonliterar – text de informare (1) • Pronumele personal • Persoana pronomelui personal • Formele pronomelui personal	
A doua lecție: Fructele, un aliat prețios , de Miruna Ștefănescu	14
• Textul nonliterar – text de informare (2) • Scrierea corectă a pronumelor personale	
Lecția de recapitulare: Muzeul copilăriei , de Mihaela Dragomir	20
Lecția de evaluare: UPWORDS – jocul suprapunerilor de cuvinte (test)	24

Competențe specifice vizate:

- 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.3. Sesizarea abaterilor din mesaje audiate în vederea corectării acestora
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbațiile de canal
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Capitolul al VII-lea: **GATA DE AVENTURĂ (TEXTUL NARATIV)**

Prima lecție: Cipi, acest pitic uriaș , de Fodor Sándor	26
• Textul literar narativ • Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă • Verbul • Persoanele verbului • Ortografie și punctuație	
A doua lecție: Povestea a doi pui de tigru, numiți Ninigra și Aligru , de Nina Cassian	32
• Textul literar narativ • Povestirea unui fragment • Compunerea narativă în care se introduce dialogul • Verbul • Timpurile verbului • Ortografie și punctuație	
Lecția de recapitulare: Vic-pitic și-o poveste din nimic , de Victoria Pătrașcu	38
Lecția de evaluare: Povestea unei pescărușe și a motanului care a învățat-o să zboare , de Luis Sepúlveda (test).....	42

Competențe specifice vizate:

- 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.1. Recunoașterea și remediarea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste, dintr-un film, desen animat, a unei activități, a unei întâmplări imaginate/trăite
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Capitolul al VIII-lea: **PRIETENI PE VIAȚĂ (PERSONAJUL)**

Prima lecție: Pippi Șosețica , de Astrid Lindgren	44
• Personajul literar • Descrierea de tip portret • Predicatul • Ortografie și punctuație	
A doua lecție: Șotia Domnișoarei Poimâine , adaptare după Adina Rosetti	50
• Personajul literar • Subiectul • Acordul predicatului cu subiectul • Ortografie și punctuație	
Lecția de recapitulare: Povestea lui Harap-Alb , adaptare după Ion Creangă	56
Lecția de evaluare: Proiect – Cu mască, fără mască!	60

Competențe specifice vizate:

- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/a unei activități derulate în școală sau extrașcolar
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital
- 4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Capitolul al IX-lea: **ORA DE POEZIE (TEXTUL LIRIC)**

Prima lecție: A oftat pădurea , de Lucia Olteanu	62
• Poezia ca vorbire despre sine • *Compunerea descriptivă de tip tablou	
A doua lecție: Mâța desenează-un ghem , de Marin Sorescu	66
• Poezia ca joc de cuvinte • Propoziția simplă/dezvoltată • *Propoziția afirmativă/negativă • *Propoziția enunțiativă/interrogativă/exclamativă	
Lecția de recapitulare: Ora de poezie...	70
Lecția de evaluare: Proiect – Mici copii, mari poeți	72

Competențe specifice vizate:

- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text

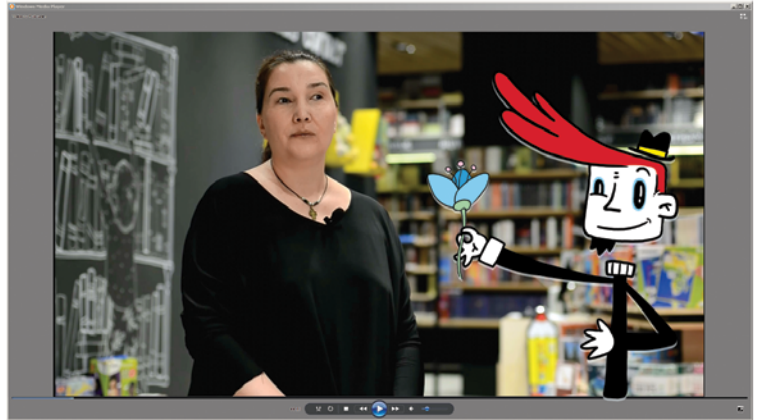
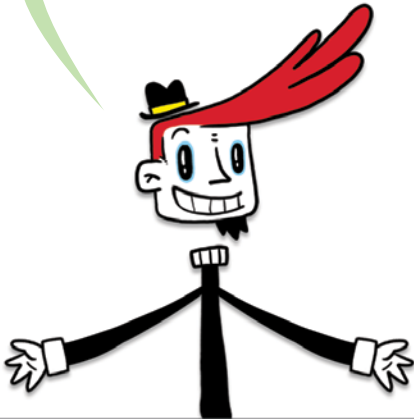

Capitolul al X-lea: **ULTIMELE SCAMATORII (RECAPITULARE)**

Lecția de recapitulare finală: Batik Scamatorul , de Florin Bican	74
Lecția de evaluare finală: Fata săracului cea isteță , adaptare după Petre Ispirescu (test)	78
Ora de evaluare a portofoliilor	79
Lecturi de vacanță	80

Salutare!
Vă prezint alți
trei prieteni de-ai mei...

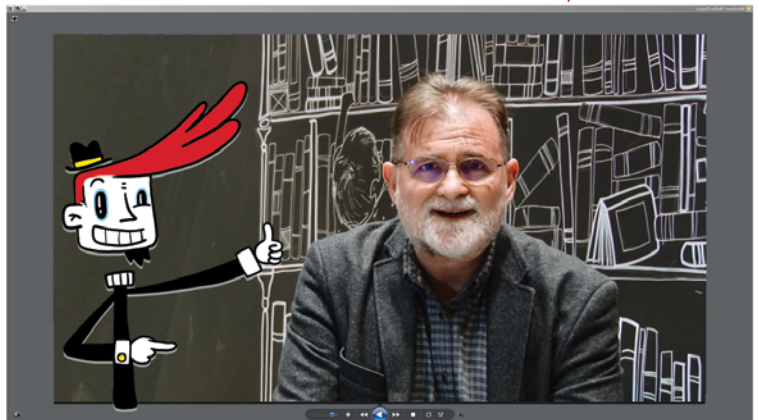

Eu și Victoria Pătrașcu

Eu și Adina Rosetti

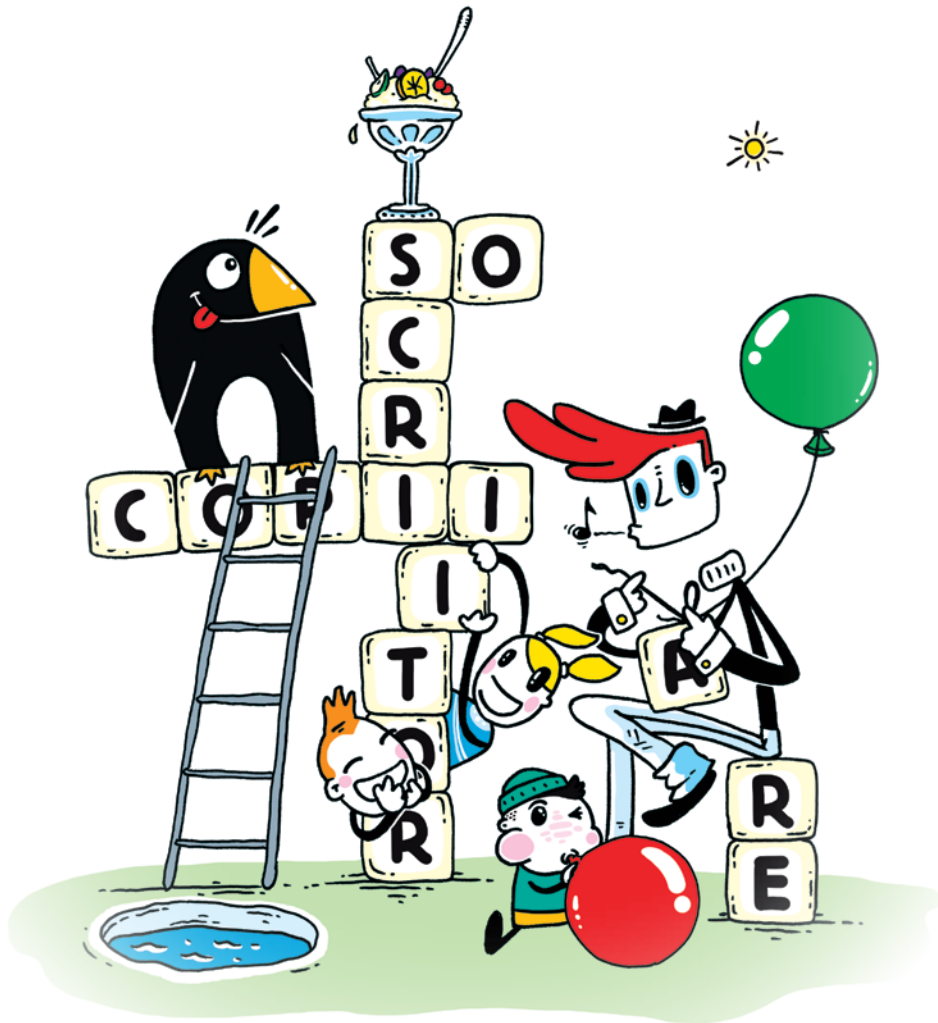
Eu și Florin Bican

CAPITOLUL AL VI-LEA

SUNTEM BINE INFORMATI

(TEXTUL NONLITERAR)

... în care aflăm lucruri interesante despre pinguini,
preparăm o salată de fructe delicioasă și apoi vizităm un muzeu virtual!
La final, ne și jucăm un pic...

Textul nonliterar – text de informare (1). Pronumele personal. Persoana pronumelui. Formele pronumelui

Clic! PINGUINII

Pinguinii fac parte dintr-un grup de păsări acvatice* numite *palmipede*, adică au degetele picioarelor unite printr-o pielețică. Ei nu zboară și, deși par foarte lenți pe uscat, se mișcă foarte rapid în apă, prinzând în gură peștii pe care apoi îi devorează*. Au ciocul lung, iar aripile scurte le servesc ca înotătoare. Aceste păsări trăiesc exclusiv* în emisfera sudică*, în special în apropierea malurilor înghețate din insulele Antarcticii, Noii Zeelande sau în insula Galapagos, fiind aproape singurii locuitori ai acestor locuri foarte reci.

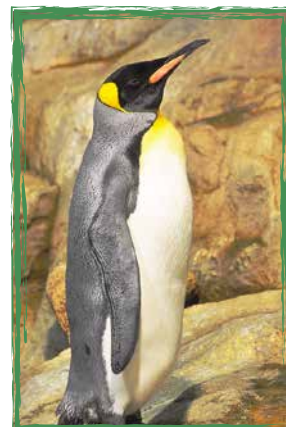
Clic! Sunt foarte bine adaptați la frig datorită unui strat gros de patru centimetri de grăsime, care se află sub penele dese și lungi ce le acoperă corpul. Aripile scurte îi ajută foarte mult la înot, pinguinii putându-se deplasa cu viteze ce depășesc și 60 de kilometri pe oră! Trăiesc în colonii* de sute sau chiar mii de familii, se recunosc și comunică între ei prin strigăte ascuțite, fiind rareori atacați de dușmani, pe uscat sau în apă.

Clic! Cu mersul legănat, pieptul alb și spatele negru, pinguinii arată ca niște pitici îmbrăcați în frac. Acest colorit le servește însă perfect pentru a se camufla*, ferindu-se astfel atât de dușmanii din apă (balenele, foca-leopard), cât și de cei din aer (pescărușii). Motivul este simplu: văzut de sus, spatele lor negru se confundă cu adâncul apei, unde este întuneric; văzut de jos, pieptul alb are aceeași culoare cu razele soarelui reflectate în apă.

Cel mai mare dintre pinguini este **Pinguinul Imperial**, un nume pe măsura lui: are o înălțime de 1,20 metri și o greutate de 20 – 45 kilograme și trăiește pe banchizele* Antarcticii. Penajul* păstrează aceleași culori – alb pe burtă și negru pe spate – în primii ani ai vieții. Ca adult, penele din jurul gâtului acestui pinguin devin galbene, iar apoi, odată cu înaintarea în vârstă, se fac portocaliu-închis. Greutatea pinguinului imperial depinde în mod direct de temperatura de afară. Cu cât este mai frig, cu atât crește mai mult și stratul lui de grăsime.

Ouăle de pinguin imperial – cam de 2 – 3 ori mai mari decât cele de găină – sunt depuse direct pe pământ, printre stânci și bolovani. Locul ales nu are o prea mare importanță, singurul motiv care justifică denumirea de „cuib“ fiind acela că pinguinii adună în jurul ouălor pietre și roci, pentru a le proteja de vânt și de alți pinguini. De clocrirea ouălor se ocupă masculul, în toată această perioadă el pierzând aproape jumătate din greutatea corpului.

Deși majoritatea pinguinilor sunt foarte sociabili și familiști, cei imperiali fac excepție de la regulă, 8 din 10 perechi despărțindu-se după numai un an. Cei care trec totuși de această perioadă vor forma familii, dând naștere la 1 – 2 pui pe an. Micuții pinguini sunt foarte gălăgioși, iar strigătul lor – asemănător cu piuitul puilor de găină – este singurul mod prin care sunt recunoscuți de părinți. Devin independenți după numai cinci luni, când penele lor au crescut suficient pentru a le ține de cald.

Vocabular

acvatic – care trăiește mai mult în apă.

a devora – a mânca cu lăcomie, a înghiți pe nemestecate.

exclusiv – numai și numai.

emisferă sudică – jumătatea de sud a globului pământesc.

colonie – grup de indivizi din aceeași specie, care trăiesc în comun.

a se camufla – a se ascunde, a se deghiza.

banchiză – întindere de gheață formată în mările polare.

penaj – totalitatea penelor unei păsări.

crustacee – clasă de animale din care fac parte racul, crabul, langusta.

plancton – totalitatea organismelor vegetale și animale care trăiesc în apă și constituie hrana peștilor și a altor animale acvatice.

fidel – devotat parteneriei, statornic.

Puțin mai mic ca înălțime, având aproape un metru, **Regele-pinguin** se diferențiază de cel imperial prin ciocul mai lung și culoarea portocalie a penelor nu numai de pe gât, ci și de pe piept. Hrana sa este formată din crustacee*, pești mici și plancton*.

Pinguinul Adélie este tot un singuratic locuitor al insulelor Antarticiei, numele său venind de la cel al soției unui mare explorator francez, care a descoperit și a studiat pentru prima dată aceste păsări. Dintre toate rasele, pinguinii Adélie sunt cei mai harnici. Odată cu venirea primă-

verii, chiar dacă gheața de la mal încă nu este topită, ei sunt primii care apar pe țărmurile înghețate pentru a-și face cuiburile. Strâng cu atenție toate pietricelele pe care le găesc – culese cu ciocul – și le așază una peste alta, făcând niște ziduri circulare ce pot atinge și jumătate de metru înălțime!

Cel mai mic pinguin dintre toate rasele este **Pinguinul albastru**, care cântărește nu mai mult de un kilogram și are o înălțime de numai 25 de centimetri. Trăiește în sudul Australiei și în Noua Zeelandă. Iese doar noaptea pentru a se hrăni – obicei unic printre pinguini, de aceea este văzut foarte rar. Pinguinul albastru este cel mai apropiat de oameni, trăind în cuiburi făcute în pământ, chiar sub case, sau în pietrișul de lângă șinele de cale ferată. Până și cutiile de lemn puse special de oameni în păduri devin un culcuș foarte primitiv pentru micuțul albastru.

De asemenea, această rasă este și cea mai fidelă* în ceea ce privește familia. Astfel, în majoritatea cazurilor, puii de pinguin albastru ajunși la maturitate se întorc în preajma cuibului părinților, loc în care vor naște și vor crește viitorii lor pui. Depărtarea față de malurile înghețate și traiul în apropierea zonelor mai populate îi aduc pinguinului albastru și dezavantaje, deseori cuiburile lor fiind atacate de vulpi sau nevăstuici.

(*Pinguinii*, text adaptat, <http://www.lumea-copiilor.ro>)

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și subliniați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, apoi cereți părerea profesorului sau căutați în dicționar. Formulați noi enunțuri cu acestea.
2. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:
 - a) Ce fel de păsări sunt pinguinii, cum prind ei hrana și unde trăiesc?
 - b) Care sunt cele patru rase de pinguini prezentate în articol?
 - c) Cine clocește ouăle de pinguin imperial?
 - d) De unde vine numele pinguinului Adélie?
 - e) Ce reprezintă 25 de centimetri?

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Căutați pe internet și aflați mai multe informații despre cel mai rece loc de pe Pământ, Antarctica. Veți descoperi o lume fascinantă, lumea ghețurilor și a vânturilor năprasnice! Scrieți în jurnal zece dintre cele mai interesante lucruri descoperite de voi în legătură cu acest tărâm îndepărtat.

Știați că... *Clic!*

Internetul este o rețea internațională de calculatoare conectate între ele, destinată schimbului de informații. Dacă la început a fost accesibil unui număr mic de persoane, în special oamenilor de știință, treptat, lumea virtuală s-a deschis pentru toți și internetul a intrat rapid în viața tuturor oamenilor. O bună parte din existența noastră se desfășoară astăzi în lumea electronică. Internetul reprezintă o sursă inepuizabilă de informații, dar trebuie să știm cum să deosebim o sursă bună de informații de una care oferă informații incomplete sau incorecte.

3. De unde este preluat textul?

4. Lucrați în echipe! Discutați și completați rubricile din tabel cu informațiile care vi s-au părut cele mai interesante.

Pinguinul imperial	Regele-pinguin	Pinguinul Adélie	Pinguinul albastru
Știați că...	Știați că...	Știați că...	Știați că...

5. Desenează fiecare rasă în parte, ținând cont de trăsăturile descrise în text.

6. Adevărat sau Fals?

a) Pinguinul zboară numai în Antarctica.	A F
b) Pinguinii se hrănesc cu iarbă.	A F
c) Aripile scurte ale pinguinilor îi ajută la înotat.	A F
d) Pinguinul imperial este cel mai mic dintre pinguini ca înălțime.	A F
e) Pinguinul albastru trăiește aproape de oameni.	A F

Cum spune textul?

7. Lucrați pe grupe! Scrieți cinci afirmații despre text, după modelul celor de la exercițiul 6, care să fie ori adevărate, ori false, și dați-le spre rezolvare altei grupe. Au răspuns corect?

8. Completează spațiile punctate:

 Articolul are ca temă La început, textul oferă informații ... despre toți pinguinii, pentru ca apoi să descrie ... cele patru rase: ..., ..., ... și În cuprinsul articolului, se recurge deseori la ... între rase. Comparațiile se referă la ... pinguinilor sau la ... acestora.

9. Lucrați în perechi! Căutați o hartă a globului pământesc într-un atlas geografic sau pe internet și identificați zonele unde trăiesc pinguinii.

10. Fiecare rasă de pinguin este ilustrată printr-o fotografie. Ce rol are aceasta în înțelegerea informațiilor oferite de text?

11. Lucrați în grupe de câte trei. Rolurile sunt: un geograf, un matematician și un om de știință. Citiți fiecare textul din perspectiva rolului pe care vi l-ați ales. Completați apoi tabelul cu datele cerute.

informații care țin de geografie	informații care țin de matematică	informații care țin de alte științe

Despre ce vorbește textul?

12. Scrie un text de 5 – 10 rânduri, în care să răspunzi la întrebarea: De ce sunt pinguinii niște animale interesante?

13. Lumea pinguinilor seamănă, din anumite perspective, cu cea a oamenilor. Scrie ce au în comun cele două lumi.

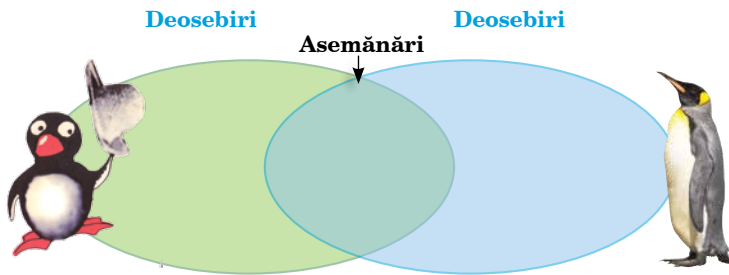
Descopăr secretele textului

14. Care dintre verbele *a povesti*, *a informa* și *a sugera* se potrivește cel mai bine textului? Alegeți răspunsul corect și argumentați alegerea făcută.

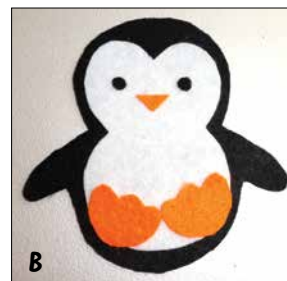
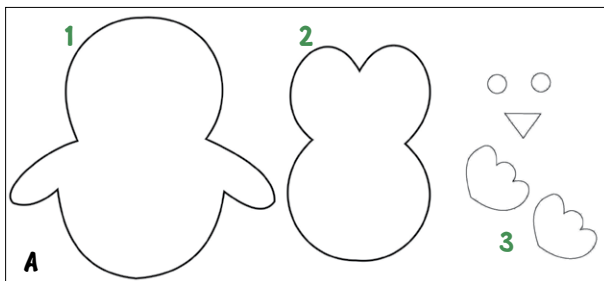
- a) Verbul *a povesti* este mai potrivit, pentru că în articol ni se povestește despre pinguini.
- b) Verbul *a informa* este mai potrivit, pentru că textul ne oferă multe informații despre pinguini.
- c) Verbul *a sugera* este mai potrivit, pentru că articolul sugerează că pinguinii sunt simpatici.

15. Lucrați în perechi! Vi-l amintiți pe Apolodor, pinguinul tenor din Târgul Moșilor? Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre Apolodor și un pinguin care trăiește pe tărâmul înghețat al Antarcticii.

16. Putem să ne facem singuri jucării! Citește instrucțiunile de mai jos și află cum poți face un pinguin din carton.

- Materiale necesare:
 - ✓ 1 carton negru
 - ✓ 1 carton alb
 - ✓ 1 carton portocaliu
 - ✓ o coală albă
 - ✓ foarfecă
 - ✓ lipici
 - ✓ panglică
- Realizează pe o coală albă desenele din figura A și apoi, când ești mulțumit de desen, decupează-le, formând tipare.

www.crisfest.ro

- ✗ Așază tiparul de hârtie numărul 1 peste cartonul negru, desenează după contur, apoi decupează. Tot din cartonul negru decupează și ochii.
- ✗ Așază tiparul de hârtie numărul 2 peste cartonul alb, desenează după contur, apoi decupează.
- ✗ Așază tiparele de hârtie numărul 3 peste cartonul portocaliu, desenează, apoi decupează ciocul și picioarele.
- ✗ Asamblează și lipește părțile componente pentru a obține imaginea unui pinguin (figura B).
- ✗ Pentru a-l putea agăța, lipește pe spatele pinguinului o panglică (figura C).

Reținem!

Textele care înfățișează întâmplări, situații sau opinii care se referă la realitate se numesc *texte nonliterare*. Știrea din ziar, articolul de pe internet, reclama, programul de la spectacol, rețeta de cozonac a bunicii, prospectul de la siropul de tuse, afișul cercului care tocmai a venit în oraș, anunțul de pe internet prin care îți vinzi rolele sau definițiile cuvintelor din dicționar sunt, toate, texte nonliterare. Aceste texte au scop informativ și transmit, în mod direct, mesaje despre lumea în care trăim. În general, în textele nonliterare cuvintele sunt folosite cu sensul lor propriu, lipsind podoabele literare.

Articolul este un text de dimensiuni reduse, informativ, pe diverse teme, tipărit în ziare sau reviste.

Portofoliul meu

Clic! Schimbările de climă ar putea reduce dramatic populația de pinguini din zona Antarcticii. Informează-te despre acest subiect și realizează un afiș prin care să atragi atenția oamenilor asupra pericolului, îndemnându-i să nu rămână nepăsători.

17. Explică unui coleg/unei colege cum ai înțeles tu că se face pinguinul.

18. De ce credeți că a fost necesară folosirea notațiilor 1, 2, 3 și A, B, C în instrucțiunile de realizare?

Ne amintim!

Pronumele este partea de vorbire care, într-o comunicare, ține locul unui substantiv.

Exemplu: *Matei citește. El citește.*

Pronumele personal indică diferitele persoane în raport cu vorbitorul.

Eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele sunt pronume personale.

Numărul pronumelor

Pronumele care indică o singură persoană (*eu, tu, el, ea*) sunt la numărul singular, iar pronumele care indică mai multe persoane (*noi, voi, ei, ele*) sunt la numărul plural.

Genul pronumelor

Doar despre anumite pronume putem să spunem ce gen au. Astfel, pronumele *el* și *ei* sunt de genul masculin, iar pronumele *ea* și *ele* sunt de genul feminin. În cazul pronumelor personale, evident, nu putem să vorbim despre genul neutru.

Reținem!

Pronumele personal indică rolul exact al fiecărei persoane într-o comunicare. Astfel, putem să vorbim despre:

Persoana pronumelui

Persoana I indică persoana/persoanele care vorbesc: *eu, noi*.

Persoana a II-a indică persoana/persoanele cu care se vorbește: *tu, voi*.

Persoana a III-a indică persoana/persoanele despre care se vorbește: *el, ea, ei, ele*.

Sugestie pentru timpul liber

Îți cunoașteți pe pinguinii din Madagascar? Căutați filmul Madagascar ori seria de desene animate și veți râde cu poftă!

19. Pinguinii au inspirat mulți artiști...
 Unul dintre aceștia a fost marele actor Charlie Chaplin!

Lucrați în perechi! Identificați și transcrieți cel puțin trei pronume personale din textul de mai jos. Precizați la ce număr se află fiecare.

El e Charlie Chaplin, celebru actor de comedie din epoca filmelor mute – adică fără sunet. Știați că așa erau filmele la început? Da, da, erau mute și doar în alb și negru. Actorii care jucau în ele erau fenomenali! Nu ați auzit de ei, pentru că asta se întâmpla cu mult timp în urmă, când voi încă nu vă născuserăți. Eu m-am gândit că nu se poate să nu vă placă Micuțul Vagabond în frac, cu mersul lui legănat de pinguin. Dacă vreți să-l cunoașteți mai bine, trebuie doar să căutați pe internet. Vizionare plăcută!

20. Grupați pronumele personale transcrise la exercițiul anterior, în funcție de:

persoana care vorbește	persoana cu care se vorbește	persoana despre care se vorbește

21. Precizați la ce persoană sunt pronumele identificate la exercițiul 19.

22. Citește cu atenție informațiile din tabelul următor. Observă cum sunt organizate și precizează:

- ce informații găsim pe primul rând;
- ce informații există pe prima coloană;
- care sunt exemplele de la persoana I, numărul plural;
- care sunt exemplele de la persoana a III-a, numărul singular, genul feminin;
- care sunt formele pronumelui personal de persoana a II-a.

Reținem!

Pronumele personale au mai multe forme, unele lungi (*eu*) și altele scurte (*m-*), în funcție de rolul pe care îl au în propoziție. Iată-le mai jos.

Persoana	Numărul singular		Numărul plural	
Persoana I	<p>eu Exemplu: <i>Eu</i> mă îndrept spre cinematograful.</p> <p>mine, mă, m- Exemplu: El <i>mă</i> strigă pe <i>mine</i>? <i>M-a</i> strigat de multe ori?</p> <p>mie, îmi, mi Exemplu: <i>Mie mi</i> se pare frig și nu <i>îmi</i> place frigul.</p>		<p>noi Exemplu: Pe <i>noi</i> ne-a impresionat mult spectacolul.</p> <p>nouă, ne, ni Exemplu: <i>Nouă</i> ne place Charlie Chaplin. <i>Ni</i> se pare un actor formidabil.</p>	
Persoana a II-a	<p>Tu <i>Tu</i> nu ai văzut filmul.</p> <p>tine, te Exemplu: Pe <i>tine te</i> cheamă bunicul.</p> <p>ție, îți, ți Exemplu: <i>Ție ți</i> se pare cald și <i>îți</i> place căldura.</p>		<p>voi Exemplu: <i>Voi</i> vă duceți pe pârție?</p> <p>vouă, vă, v-, vi Exemplu: <i>Vouă</i> vă place cadoul? <i>V-a</i> adus ce <i>vi</i> s-a promis?</p>	
Persoana a III-a	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
	<p>el, dânsul, îl, l- Exemplu: <i>El</i> nu știu cine este. Pe <i>dânsul îl</i> cunosc de mult. <i>L-am</i> întâlnit acum zece ani.</p> <p>lui, îi, i Exemplu: <i>Îi</i> povestesc <i>lui</i> tot filmul. <i>L-am</i> promis.</p>	<p>ea, dânsa, -o Exemplu: <i>Ea</i> nu a venit. Pe <i>dânsa</i> am văzut-o la spectacol.</p> <p>ei, îi, i Exemplu: <i>Îi</i> ofer <i>ei</i> un buchet de flori. <i>I-am</i> pus pe scenă.</p>	<p>ei, dânșii, îi, i Exemplu: Nu pe <i>ei</i>, ci pe <i>dânșii îi</i> așteptam. <i>L-am</i> invitat la spectacol.</p> <p>lor, le, li Exemplu: <i>Lor</i> le plac comedii acestea. <i>Li</i> se par foarte amuzante.</p>	<p>ele, dânsele, le Exemplu: <i>Ele</i> au lipsit. Pe <i>dânsele le-am</i> văzut în sală.</p>

23. Recitește textul de la exercițiul 19. Acum recunoști și alte forme de pronume? Transcrie-le și precizează la ce persoană sunt și ce număr au.

24. Alcătuieste propoziții cu fiecare formă a pronumelui personal din tabelul de mai sus. Subliniaz-o!

25. Completează dialogul cu pronumele personale corespunzătoare:

- Bună ziua. Pe ... mă cheamă Alina. Pe ... cum vă cheamă?
- Pe ... mă cheamă Andrei, iar pe prietena mea, Clara. Pe ... îi cunoști?
- Nu, dar mi-ar plăcea!
- ... e Ciprian, iar ... este Izabela, sora mea.
- Mă bucur că m-am întâlnit cu
- Hai cu ... la film! Joacă actorii noștri preferați.
- Cine sunt ...?
- Pinguinii din Madagascar!

26. Formulați propoziții în care cuvintele *noi* și *nouă* să fie, pe rând, pronume și adjective.

Textul nonliterar – text de informare (2).
Scrierea corectă a pronumelor personale

Fructele, un aliat prețios

Trebuie să recunoaștem că iarna ne cam îngheață nasul și picioarele, așa cum spunea într-o poezie G. Topîrceanu... Ba mai și răcim câteodată! Ce este de făcut? Ei bine, putem adăuga, pe lângă hainele groase sau medicamente, ceva aproape la fel de eficient și, în mod sigur, mult mai... gustos: fructele. Simplu, nu?

Fructele sunt cele mai hrănitoare alimente de origine vegetală, foarte apreciate pentru conținutul lor bogat în apă, vitamine, minerale și fibre*. Au efecte benefice*, aproape miraculoase, asupra sănătății noastre: ne dau energie, ne hidratează* organismul și sporesc rezistența corpului nostru în fața bolilor, acestea fiind tot atâtea argumente pentru faptul că trebuie să le consumăm zilnic.

Ca să știm ce poate face pentru organismul nostru un fruct sau altul, este bine să știm ce substanțe conține fiecare.

Substanțe necesare organismului	Fructe care le conțin
Vitamina A , esențială pentru îmbunătățirea vederii și pentru sănătatea pielii	pepene galben, caise uscate, papaya, mango, piersici
Vitamina B6 ajută la înlăturarea oboselii, a durerilor de cap și a stresului	fistic, alune de pădure, banane, avocado, nuci
Vitamina C , cu rol important în prevenirea și tratarea infecțiilor	măceșe, guave, kiwi, papaya, portocale
Vitamina E oferă protecție vaselor de sânge și luptă împotriva unei boli grave, cum este cancerul	migdale, arahide în coajă, caise uscate, alune de pădure, fistic
Mineralele și antioxidanții* ajută la hrănirea și protecția celulelor și, implicit, a întregului organism	fistic, smochine uscate, caise uscate, migdale

Vocabular

vitamine, minerale, fibre – substanțe necesare organismului pentru a funcționa bine.
benefice – care fac bine.
a hidrata – a absorbi apa.
antioxidanți – substanțe care au rolul de a reduce unele efecte toxice din organism.
astringent – care provoacă strângerea sau contractarea țesuturilor din organism.
a orna – a decora, a înfrumuseța.

Clic! O alimentație sănătoasă trebuie, așadar, să fie bogată în fructe.
 Trebuie să consumăm fructe în fiecare zi, fără a uita să le spălăm de fiecare dată cu atenție. Medicii ne recomandă să le mâncăm între mesele principale ale zilei, dar mai ales dimineața, pe stomacul gol. Fructele pot fi consumate proaspete, dar și uscate ori conservate în gemuri, dulcețuri și compoturi delicioase. Dar, pentru a ști cum să le combinăm în preparatele noastre din bucătărie, trebuie să cunoaștem gustul fiecăruia.

Fructele se grupează în mai multe categorii, în funcție de gust și aromă. Unele sunt mai acrișoare, altele au un gust ușor înțepător, unele sunt foarte dulci, iar altele sunt mai degrabă amare.

Citrice	lămâi, portocale, mandarine, grepfruturi
Acidulate	mere, pere, kiwi, caise, prune, piersici, vișine, cireșe, fragi, căpșuni, zmeură, mure, mango
Astringente*	gutui, coarne, afine
Zaharoase	banane, castane
Uleoase	nuci, alune, migdale, arahide, fistic

Dacă un singur fruct poate contribui la sănătatea noastră, imaginați-vă ce pot face mai multe fructe la un loc! Adică o salată de fructe... Este ușor de preparat și se face rapid, așa că vă propunem în cele ce urmează o rețetă sănătoasă și savuroasă.

Salată de fructe

rețetă de Laura Adamache

Timp de preparare: 20 de minute

Ingrediente (pentru 2 – 4 persoane)

- 2 portocale roșii, de mărime medie
- 200 g ananas, preferabil proaspăt, dar se poate și din compot
- un mango de mărime medie
- 2 kiwi
- o pară mare
- 75 ml suc de portocale roșii (pentru sirop)
- o păstaie vanilie (pentru sirop)
- 100 g zahăr (pentru sirop)
- 100 ml apă (pentru sirop)
- 200 ml smântână pentru frișcă + 2 lingurițe de zahăr pudră + o păstaie vanilie (doar semințele)
- frunze proaspete de mentă

Mod de preparare

Pentru început, preparăm siropul. Punem suc de portocale într-o crăticioară, adăugăm zahărul, apa și o păstaie de vanilie, despicată pe lungime și apoi tăiată în două, trei bucăți. Fierbem siropul, pe foc mic, aproximativ 10 – 15 minute sau până când capătă o consistență ușor densă. Stingem focul și lăsăm siropul de vanilie să se răcească complet.

Curățăm para și fructele de kiwi și de mango și le tăiem în cubulețe mici. Curățăm portocalele (avem grijă să îndepărtăm și cojița albă care îmbracă pulpa) și le tăiem în felii. Scurgem bine bucățile de ananas și le tăiem și pe acestea în cubulețe mici.

Punem toate fructele într-un bol, adăugăm siropul rece, fără păstaia de vanilie, și amestecăm cu grijă.

Acoperim bolul cu folie de plastic alimentară și îl păstrăm în frigider timp de 30 de minute.

Între timp, punem smântâna pentru frișcă într-un vas rece (folosiți un vas îngust și înalt), adăugăm 1 – 2 lingurițe de zahăr pudră și semințele unei păști de vanilie. Mixăm frișca până când obținem o consistență potrivită.

După perioada de repaus a salatei de fructe, punem câte 1 – 2 linguri de frișcă într-o cupă și apoi o umplem cu salată de fructe.

Se ornează* cu frunze proaspete de mentă și se servește imediat!

Poftă bună!

(Miruna Ștefănescu, *Fructele, un aliat prețios*, în revista *Sănătatea noastră*, nr. 7/2016)

Jurnalul meu de lectură

Aveți un fruct preferat? Căutați pe internet sau consultați o enciclopedie din biblioteca școlii și aflați cât mai multe informații despre acesta. Găsiți și o rețetă culinară care să-l aibă ca ingredient principal. Scrieți în jurnal rețeta, preparați-o acasă, cu părinții, și notați cele mai interesante lucruri pe care le-ați descoperit despre fructul vostru.

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și identificați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context și apoi căutați-le în dicționar. Formulați enunțuri cu acestea.

2. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- Ce substanțe necesare organismului conțin fructele?
- Ce fructe fac parte din categoria citricelor? Dar a fructelor astringente?
- Ce fructe sunt necesare pentru rețeta de salată?
- Ce cantitate de ananas este necesară pentru a prepara salata de fructe?
- De câți mililitri de smântână este nevoie pentru frișcă?
- Cu ce se ornează salata?

3. Transcrie trei argumente pentru care este important să consumăm fructe.

4. Cine este autorul textului și unde a fost publicat?

5. Adevărat sau Fals?

a) Bananele fac parte din categoria de fructe <i>Zaharoase</i> .	A	F
b) Portocalele conțin vitamina C.	A	F
c) Fructele trebuie consumate mai ales seara.	A	F
d) Fructele nu se consumă decât proaspete.	A	F
e) Fructele din salată trebuie fierte înainte de a le tăia.	A	F

Reținem!

În textele nonliterare, informațiile sunt adesea organizate în tabele sau diagrame ori sunt așezate unele sub altele, nu în rând, pentru a fi mai ușor de urmărit de către cititor.

De asemenea, informațiile mai importante pot fi subliniate sau pot fi scrise îngroșat, pentru a se evidenția mai clar.

Textul nonliterar folosește multe imagini (desene, fotografii), pentru că acestea transmit uneori informații pe care textul nu le conține.

6. Lucrați pe grupe! Formulați trei întrebări care să aibă răspunsurile în cuprinsul articolului și dați-le altei grupe, care va trebui să răspundă. Apreciați dacă răspunsurile primite sunt corecte sau nu ori dacă necesită completări.

Cum spune textul?

7. Completează spațiile punctate:

Textul este un ... publicat în revista Articolul are ca temă
Autoarea ne spune, la început, de ce sunt fructele necesare pentru ... noastră, apoi ne explică, pe rând, ce ... conțin fructele și ce ... și ... au acestea. Ea ne dă sfaturi legate de ... fructelor. În final, ne oferă o ... savuroasă.

8. Autoarea a pus o parte dintre informațiile articolului în tabele, iar ingredientele din care se prepară rețeta le-a așezat unul sub celălalt. De ce credeți că a ales ea să organizeze astfel informațiile?

9. Numerotează etapele preparării salatei de fructe, așa cum sunt acestea prezentate în rețetă.

- Curățăm și tăiem fructele.
- Punem fructele într-un bol și adăugăm siropul.
- Preparăm siropul.
- Punem bolul la frigider.

- Ornăm cu frunze de mentă.
- Adăugăm frișca.

10. Lucrați în grupe de câte patru. Rolurile sunt: un medic, un bucătar, un matematician și un om de știință. Citiți fiecare textul din perspectiva rolului pe care vi l-ați ales. Completați apoi tabelul cu datele cerute. De ce credeți că unele informații apar în mai multe rubrici?

informații care țin de sănătate	informații care țin de gastronomie (știința gătitului)	informații care țin de matematică	informații care țin de alte științe

Despre ce vorbește textul?

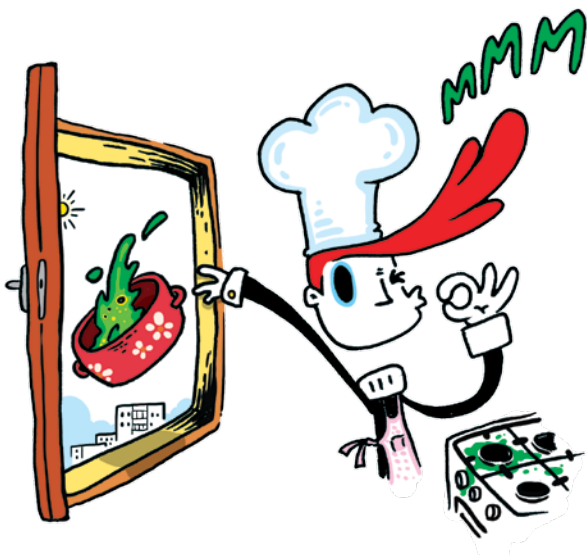

11. Scrieți un text de 5 – 10 rânduri în care să răspundeți la întrebarea: *Care este scopul principal al articolului?*
12. Ce semnificație are titlul articolului?
13. Cum vi s-a părut acest articol (interesant/neinteresant, util/inutil, clar/neclar etc.)? Explicați răspunsul vostru.
14. **Joc de rol!** Imaginați-vă că discutați cu un prieten căruia nu-i plac fructele. Ce-i veți spune pentru a-l convinge să le consume?
15. În articol se vorbește despre o mulțime de fructe! Voi le-ați gustat pe toate? Discutați despre gustul celor mai puțin întâlnite.
16. Credeți că articolul citit își atinge scopul propus, acela de a informa? Argumentați-vă părerea.

Descopăr secretele textului

17. Să citim acum o altă rețetă, mai puțin obișnuită... O rețetă literară!
Citiți textul cu atenție și consultați dicționarul pentru a vă lămurii cuvintele necunoscute.

Plăcintă de ambrolongi*

de Edward Lear

Luați 2 (sau 2 și $\frac{1}{4}$) kilograme de ambrolongi proaspeți și puneți-i într-o tigăiță. Acoperiți-i cu apă și fierbeți-i vreme de opt ore, fără întrerupere, după care adăugați 2 litri de lapte proaspăt și lăsați să fiarbă totul încă patru ore.

După ce v-ați încredințat că ambrolongii s-au frăgezit*, scoateți-i afară și puneți-i într-o tingire* mare, având grijă să-i scuturați bine în prealabil*. Presărați deasupra nucșoară* pisată și adăugați un strat de enibahar*, ghimber* și o cantitate suficientă de piper de Caiena.

Vocabular

ambrolong – ființă imaginară.

a frăgezi – a deveni moale, ușor de mâncat.

tingire – vas adânc, din aramă, în care se pregătește mâncarea.

în prealabil – mai întâi, care trebuie făcut anterior.

nucșoară – condiment foarte aromat, dulce și iute totodată.

enibahar – condiment foarte aromat și iute.

ghimber (ghimbir) – condiment foarte iute, i se mai spune „foc divin“.

ciosvârtă – un sfert dintr-un întreg.
stridie – scoică de mare, comestibilă.

Mutați tingirea în odaia de-alături și așezați-o pe dușumea. Aduceți-o înapoi după un timp și lăsați-o să clocotească vreo trei sferturi de ceas. Agitați cu putere tingirea până când ambrolongii vor căpăta o culoare purpuriu-deschis. Apoi, după ce ați preparat coca, introduceți-o cu grijă, adăugând totodată un porumbel, 2 ciosvârte de vită, 4 conopide și mai multe stridii* – oricâte.*

Supravegheați cu răbdare, iar când vedeți că începe să se umfle coaja, adăugați din când în când câte un pumn de sare.

*Serviți plăcinta în farfurii curate și **aruncați-o toată pe fereastră, cât mai grabnic cu putință.***

(din *Cele douăsprezece luni ale visului – Antologia inocenței*, de Jordan Chimet)

18. Lucrați pe grupe. Fiecare grupă primește câte una dintre următoarele sarcini de lucru. La final, ascultați răspunsurile colegilor.

- Selectați cuvinte din rețetă care au trăsături comune de sens cu *a găti*.
- Notați ingredientele din care se prepară plăcinta.
- Stabiliți timpul necesar de preparare a plăcintei de ambrolongi.
- Notați cantitățile fiecărui ingredient din rețetă.

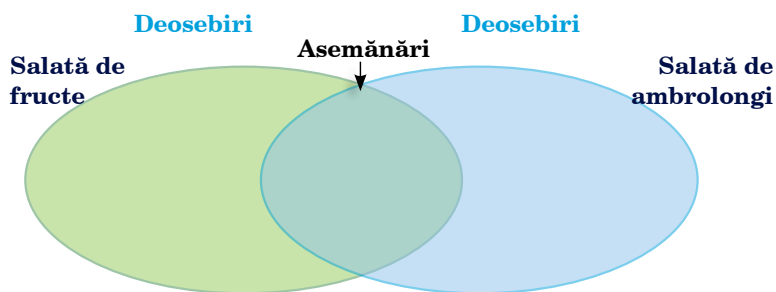
19. Răspundeți la întrebări:

- Ce gust va avea plăcinta, dacă în ea s-au pus „straturi“ din condimentele menționate?
- De ce nu ar putea să clocotească ambrolongii?
- Ce gust va avea plăcinta dacă în ea se pun „pumni de sare“?

20. Comparați finalurile celor două rețete. Care dintre acestea v-a făcut să râdeți și de ce?

21. Ce fel de text este *Plăcinta de ambrolongi*: literar sau nonliterar? Argumentează în 5 – 10 rânduri.

22. O rețetă trebuie să cuprindă indicații despre ingredientele necesare, proporția acestora și modul de preparare. Lucrați pe grupe. Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre cele două rețete. Prezența colegilor rezultatul echipei voastre.

Activitate practică

Preparați și voi o salată de fructe după rețeta din manual.

Poftă bună!

23. Ați preparat salata de fructe și vreți să-i serviți și pe vecinii voștri. Care este varianta corectă de adresare și de ce?

— Eu ți-am pregătit și ție o porție.

— Eu v-am pregătit și dumneavoastră o porție.

24. Transcrie și analizează toate pronumele personale din prima propoziție de la exercițiul precedent.
25. Transcrie pronumele personal de politețe din al doilea enunț de la exercițiul 23.

26. Cum citești primul pronume personal din propoziția
Eu ți-am pregătit și ție o porție?

27. Înlocuiește spațiile punctate cu pronumele personale potrivite:

- a) ... mă pregătesc să fac o salată delicioasă.
b) ... iubește salata de fructe.
c) Acest castron nu este nici pentru noi, nici pentru voi; este pentru

28. În următoarele enunțuri s-au strecurat câteva greșeli de ortografie. Transcrie enunțurile corect și apoi subliniază toate pronumele personale.

- a) Ieu team învățat cum s-ă pregătești o salată de fructe.
b) Iei au rugato pe ia să l-e dea fructele gata spălate.
c) Ia mi-le dăduse spunându-mi să nule mai spăl.
d) Lam pus pe iel să curețe fructe-le, că eu nam timp.
e) Iele miau pregătit ingredientele și miau tăiat fructele cubulețe.
f) Neau întreat și pe noi dacă e bine.
g) Neam bucurat s-ă lucrăm în echipă.
h) Dânsa nea urat: Poftă bună!

Reținem!

Pronumele personale *eu, ea, el, ei, ele* se scriu cu **e**, deși se pronunță cu **ie**.

Ne amintim!

Cratima leagă două cuvinte diferite, pe care dorim să le rostim împreună.

29. Lucrați în perechi! Formulați enunțuri cu următoarele ortograme și explicați de ce se folosește cratima în fiecare dintre cazuri.

- ia/i-a
- la/l-a
- iau/i-au

- nea/ne-a
- neam/ ne-am
- va/v-a

- nai/n-ai
- cel/ce-l
- miau/mi-au

Portofoliul meu

Vă plac la nebunie clătitele cu dulceață sau plăcinta cu mere? Imaginați-vă că sunteți la un târg de produse culinare tradiționale, unde ați pregătit și vindeți preparatul vostru preferat. Vreți să atrageți cât mai mulți cumpărători, de aceea aveți nevoie de o reclamă bună. Realizați reclama pentru produsul vostru culinar.

Ne amintim!

Reclama este un text **Clic!** informativ, scris cu scopul de a convinge cumpărătorii, de a stârni interesul publicului în legătură cu anumite produse: alimente, cărți, spectacole etc.

Este însoțită de imagini care prezintă produsul respectiv și pune accent pe calitățile acestuia, fiind, de obicei, scurtă, pentru a fi reținută ușor.

Vocabular

pănușă – foaie care înfășoară știuletele de porumb.

muzeograf – persoană care se ocupă cu clasarea, inventarierea și descrierea obiectelor dintr-un muzeu ori cu valorificarea colecțiilor acestuia.

voluntar – persoană care se oferă să facă un serviciu de bunăvoie și dezinteresat.

virtual – care nu există efectiv.

finanțator – persoană sau instituție care susține cu bani un proiect.

Știați că există muzee care nu pot fi vizitate cu pasul? Și asta nu pentru că sunt închise, ci pur și simplu pentru că nu există decât în spațiul electronic. Un astfel de muzeu este și Muzeul copilăriei.

Cum s-a născut ideea acestui muzeu mai puțin obișnuit? Proiectul a fost creat de Muzeul Țăranului Român și s-a realizat împreună cu parteneri din Franța și Polonia, iar sprijinul financiar a fost oferit de Uniunea Europeană. Dacă sunteți curioși să aflați cum a fost copilăria părinților și a bunicilor voștri sau cum se jucau copiii în alte țări europene, atunci nu puteați găsi un loc mai potrivit. În Muzeul copilăriei veți vedea o mulțime de obiecte care făceau parte din universul copiilor de altădată: jucării din lemn sau din pănuși* de porumb, hăinuțe din portul popular, fotografiile vechi, de familie, sau obiecte tradiționale care însoțeau în trecut momentele deosebite din viața unui prunc – nașterea, botezul, intrarea la școală etc.

Pentru a aduna toate aceste obiecte, muzeograful* s-au documentat foarte atent și au luat legătura, printre alții, și cu pasionații colecționari de jucării din România și Polonia. La proiect au participat cu entuziasm și șaisprezece voluntari*, care au realizat interviuri cu oameni din generații diferite, aflând astfel poveștile lor din copilărie. Apoi au fost organizate șapte expoziții având ca temă generală copilăria, expoziții care au putut fi vizitate în realitate, timp de o lună fiecare. Toate aceste expoziții au fost filmate, iar la finalul proiectului filmulețele au fost incluse în Muzeul virtual* al Copilăriei, unde pot fi acum vizionate.

Muzeul nu poate fi găsit, așadar, la o adresă reală, dar are o adresă electronică. Nu poate fi străbătut la pas, dar prin sălile lui puteți naviga oricând, oricât, la orice oră, dacă accesați pagina de internet www.childhoodmuseum360.ro. Intrarea este liberă!

Să vedem ce putem descoperi în primele „încăperi” ale muzeului virtual.

Prima pagină anunță numele muzeului și îl informează pe vizitator că informațiile pot fi citite în mai multe limbi. Steagurile României, Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, al Franței și al Poloniei, din partea stângă, ne arată care sunt aceste limbi. În colțul din dreapta, jos, steagul Uniunii Europene indică finanțatorul* proiectului.

COPILĂRIA
RĂMĂȘITE ȘI
PATRIMONIU

Despre about sur

În Evul Mediu european, copilăria se sfârșea la vârsta de 10 ani, iar pe la 13 ani, fetele erau gata de măritiș. În alte colțuri ale lumii, de cum lăseau din mână jucăriile, băieții din familiile domnitoare puteau primi răspunderea destinului unei țări întregi. Așadar, în culturi și epoci diferite, copilăria a fost și ea diferit percepută și definită, dovedindu-se un concept cu granițe și înțelesuri schimbătoare.

Ideea proiectului nostru s-a născut tocmai din dorința de a așeza în context european manifestarea acestor diferențe și totodată, de a marca percepția lor și atitudinile pe care le generează. Pentru

Legendă legendă legende legenda

	Pîmbă-te / Walk around / Se promener / Spaceruj się		Intră / Enter / Entrer / Wejdz		Ascultă / Listen / Écouter / Posłuchaj
	Citeste / Read / Lire / Czytaj		Priveste / Look / Regarder / Ogląda		Participă / Join in / Participer / Bierz udział

Jurnalul meu **de lectură**

Vizitați Muzeul copilăriei pe pagina de internet www.childhoodmuseum360.ro! Extrageți câteva informații care vi s-au părut interesante și scrieți-le în jurnal.

Dacă v-a plăcut, puteți să vizitați virtual și alte muzee pe care le găsiți la adresa <http://www.cimec.ro/muzee/muzee-cu-tur-virtual.html>.

Următoarea pagină prezintă pe scurt, la rubrica *Despre*, cum s-a născut acest muzeu. Tot aici, în partea de jos a paginii, găsim o Legendă care explică vizitatorului cum să navigheze pe site: cum să treacă dintr-o sală într-alta și ce poate să facă atunci când întâlnește simbolurile desenate.

ACEST PROIECT A FOST FINANȚAT CU SPRIJINUL COMISIEI EUROPENE. ACEST MĂSURĂ REFLECTĂ NĂȘTURA PUNCTULUI DE VEDERE AL AUTORILOR ȘI COMISIA NU ESTE RESPONSABILĂ PENTRU EVENTUALA UTILIZARE A INFORMAȚIILOR PE CARE LE CONTINE.

ORGANIZATORI / ORGANISERS:

PARTENER / PARTNER:

Pe a treia pagină se găsește harta muzeului, care îi arată vizitatorului câte încăperi există și ce temă are fiecare dintre expoziții.

Vizitând Muzeul Copilăriei, veți avea parte de o experiență cu adevărat interesantă, nu doar pentru că veți vedea sau veți citi lucruri noi, ci și pentru că veți putea admira ce lucruri uimitoare poate să facă astăzi tehnica!

(Mihaela Dragomir, *Muzeul copilăriei*, în revista *Copilăria mea*, nr. 6/2016)

Ce spune textul?

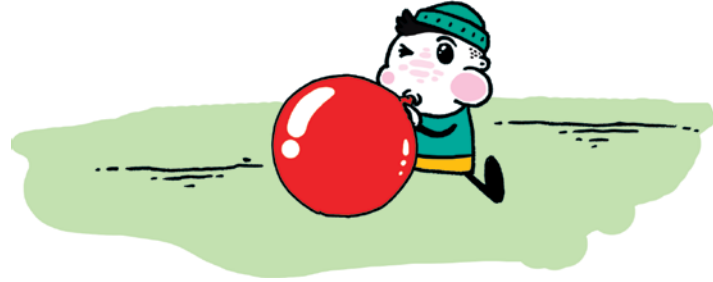
1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și încercați să vă explicați reciproc cuvintele și expresiile necunoscute. Verificați apoi în dicționar, ca să vă asigurați că ați găsit sensurile corecte.
2. Recitește textul și răspunde: adevărat sau fals?
 - a) Muzeul Copilăriei poate fi vizitat în București, în incinta Muzeului Țăranului Român. A F
 - b) Sprijinul financiar pentru realizarea muzeului a fost oferit de Uniunea Europeană. A F
 - c) La proiect au participat 16 țări partenere. A F
 - d) Adresa electronică a muzeului este www.childhoodmuseum360.ro. A F

- e) Intrarea în muzeu costă 5 lei. A F
- f) Vizitatorul poate citi informațiile în mai multe limbi. A F
- g) Muzeul este deschis numai noaptea. A F

3. Răspundeți în scris la următoarele întrebări:

- a) Care este numele muzeului?
- b) Ce obiecte se pot vedea în muzeu?
- c) În câte limbi poate fi citită informația din muzeu?
- d) Câte săli are muzeul virtual?
- e) Cum se numește a patra sală?

4. Lucrați în perechi! Completați rubricile din tabel cu informațiile pe care le găsiți pe primele trei pagini ale site-ului www.childhoodmuseum360.ro.

Am vizitat prima pagină și am aflat ...	Am vizitat a doua pagină și am aflat ...	Am vizitat a treia pagină și am aflat ...

5. Transcrie ce semnifică fiecare dintre simbolurile care te ajută să navighezi prin muzeu:

6. Identificați în articol trei argumente pentru care autoarea recomandă vizitarea acestui muzeu.

7. Lucrați pe grupe. Fiecare grupă va scrie trei întrebări ale căror răspunsuri să se găsească în text și le va înmâna altei grupe. Apreciați dacă răspunsurile oferite de colegi sunt corecte sau nu.

Cum spune textul?

8. Completați spațiile punctate:

Textul este un ..., publicat în revista Autorul este Tema articolului este Autoarea face, la început, o prezentare generală a ... și apoi ne prezintă, pe rând, fiecare

9. Ce rol au cele trei imagini prezente în articol? Ar putea să lipsească? Explicați răspunsul vostru.

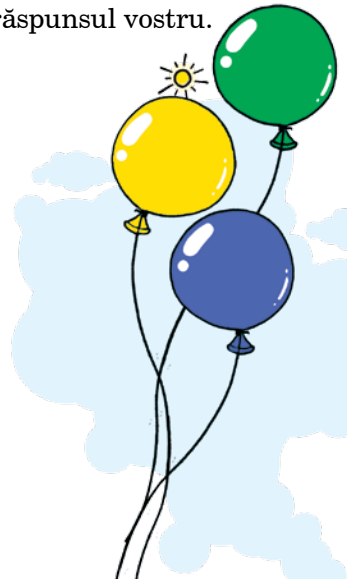
10. Adevărat sau Fals?

- a) Informațiile din articol nu sunt reale. A F
- b) Imaginile din articol au rolul de a înfrumuseța textul. A F
- c) Imaginile din articol transmit, la rândul lor, informații. A F
- d) Informațiile sunt transmise în mod direct. A F

Despre ce vorbește textul?

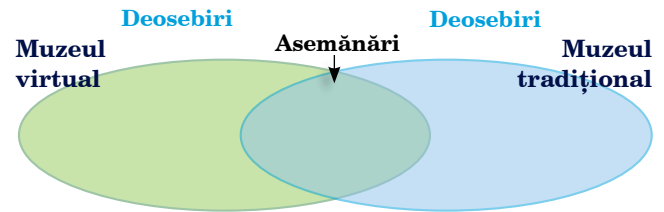
11. Care este scopul articolului? Credeți că articolul a reușit ceea ce și-a propus?

12. Cum vi s-a părut articolul? Alegeți răspunsul care vi se pare potrivit și explicați alegerea făcută:
 Articolul mi s-a părut greu de înțeles. / Articolul m-a făcut curios să vizitez muzeul.

13. Argumentați de ce textul *Muzeul copilăriei* este un text nonliterar.

14. Lucrați în echipe! Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre un muzeu virtual și un muzeu tradițional. Realizați câte un desen sugestiv pentru fiecare dintre acestea.

15. Voi sunteți curioși să aflați lucruri din copilăria părinților voștri? Explicați răspunsul vostru.

16. „O vizită la muzeu face cât zece lecții de istorie, de artă sau de știință“. Sunteți de acord cu această afirmație? Argumentați răspunsul vostru în scris.

Portofoliul meu

Scrieți o compunere în care să povestiți cum a decurs vizita la un muzeu care v-a impresionat. Puteți adăuga și imagini sugestive.

17. Lucrați pe grupe! Realizați un afiș pentru Muzeul Copilăriei. Puneți cel mai reușit afiș la avizierul școlii, pentru a-i informa și pe colegii voștri despre cum pot vizita acest muzeu și ce experiență le oferă această vizită.

18. Lucrați în perechi! Alcătuiți o listă de reguli care trebuie respectate într-un muzeu.

19. Aveți o revistă a clasei? Ați postat-o pe internet? Dacă da, atunci FELICITĂRI!, sunteți în pas cu vremurile. Dacă nu, ce mai așteptați? Informați-vă unde și cum puteți să faceți acest lucru.

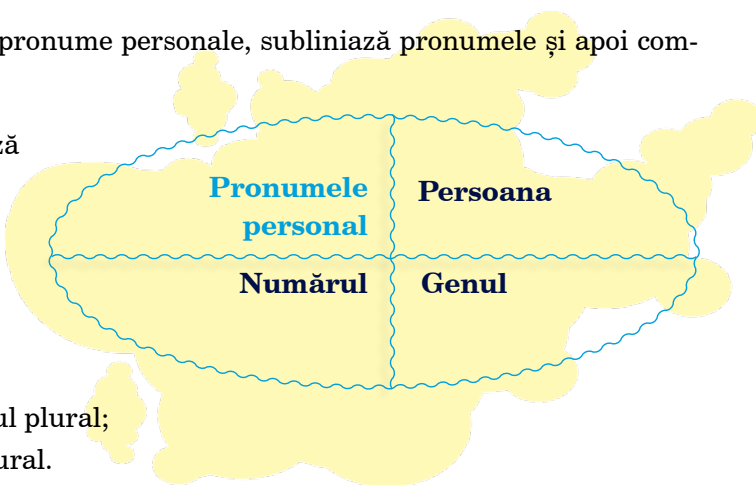
20. Transcrie din articol cinci enunțuri care cuprind pronume personale, subliniază pronumele și apoi completează cadranele alăturate.

21. Transcrie corect următoarele enunțuri și subliniază pronumele personale.

- Noi neam întâlnit cu iele pe holul muzeului.
- Ieu l-am văzut pe dânsul intrând în muzeu.
- Nouă n-i s-a părut că am văzuto în prima sală.

22. Alcătuieste câte o propoziție cu:

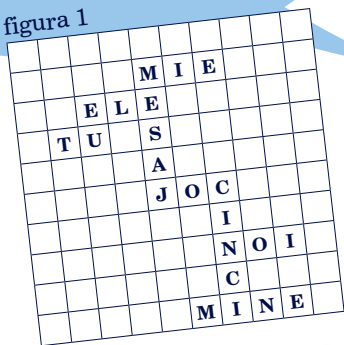
- un pronume personal, persoana a II-a, numărul plural;
- un pronume personal, persoana I, numărul plural.

Sugestie pentru timpul liber

Vizitați împreună cu colegii unul dintre muzeele din localitatea în care locuiți sau din localitățile învecinate.

figura 1

Vocabular

a suprapune – a pune un lucru deasupra altuia.
stativ – obiect folosit la susținerea unor piese.

Clic! UPWORDS

Jocul suprapunerilor* de cuvinte; 8 ani+; 2-4 jucători
(up, în limba engleză – sus; words, în limba engleză – cuvinte)

Scopul jocului: Să formezi cuvinte prin lipirea de litere la cele deja existente pe tabla de joc sau prin suprapunerea literelor. Jucătorul cu cele mai multe puncte acumulate este câștigător.

Conținut: Tabla de joc, 100 de piese cu litere, 4 stativ*, 1 coală cu instrucțiunile.

Desfășurarea jocului: Fiecare jucător primește un stativ și alege șapte piese. Restul pieselor se așază cu fața în jos. Din această grămadă se vor trage piesele pe parcursul jocului, înlocuindu-le pe cele pe care le puneți pe tablă. Alegeți un jucător care să țină scorul. Trebuie să aveți la îndemână hârtie, pix și un dicționar.

Jucătorul care începe jocul trebuie să construiască un cuvânt din literele pe care le are. Următorul jucător trebuie să pună și el un cuvânt, legându-l de o literă deja existentă pe tablă sau să suprapună una sau mai multe litere peste literele dintr-un cuvânt de pe tabla de joc, pentru a obține un cuvânt nou.

Reguli pentru cuvinte: Cuvintele nu pot fi așezate diagonal pe tabla de joc.

•Nu se pot suprapune mai mult de cinci litere. •Nu se pot suprapune două litere identice. •Nu sunt admise următoarele cuvinte: nume (de locuri sau de oameni), prescurtări, cuvinte cu cratimă.

Punctaj: Vei primi 2 puncte pentru fiecare literă dintr-un cuvânt în care există un singur rând de litere și 1 punct pentru fiecare literă suprapusă. Primești 10 puncte suplimentare dacă ai folosit toate piesele de pe stativ.

Citește cu atenție instrucțiunile de joc și rezolvă cerințele.

1. Completează spațiile punctate:

- ♥ Numele jocului este
- ♥ Scopul jocului este
- ♥ Cuvintele se pot lipi la altele ori se pot

2. Completează enunțurile:

- ♥ Dacă nu știi cum se adună punctele, recitesc rubrica
- ♥ Dacă nu am reținut ce cuvinte nu sunt admise, recitesc rubrica
- ♥ Dacă nu mai știu cum începe jocul, recitesc rubrica

3. Adevărat sau Fals?

- ♥ Maria a scris cuvântul MIRCEA, a suprapus 2 litere, deci a acumulat 10 puncte. A F
- ♥ Mihai a primit 10 puncte în plus, pentru că nu i-a mai rămas nicio literă. A F
- ♥ Irina a pus pe tablă cuvântul GHATA și a acumulat 10 puncte. A F

4. Alege argumentele corecte.

- a) Textul este nonliterar, pentru că transmite informații reale.
- b) Textul este nonliterar, pentru că se referă la un joc.
- c) Textul este nonliterar, pentru că informațiile sunt transmise în mod direct.
- d) Textul este nonliterar, pentru că nu e o poveste cu personaje.
- e) Textul este nonliterar, pentru că informațiile sunt organizate pe rubrici.

5. Transcrie trei pronume personale din figura 1 și precizează numărul și persoana acestora.

6. Transcrie corect propoziția: *Iei nu au bătuto niciodată la șah pe iea.*

7. Scrie textul unei reclame pentru jocul UPWORDS. Trebuie să ai în vedere următoarele:

- ♥ conținutul reclamei să fie adecvat cerinței;
- ♥ să aduci cel puțin două argumente ca să convingi;
- ♥ să te exprimi clar și corect din punct de vedere gramatical.

exercițiul	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
calificativul	
Suficient	♥
Bine	♥♥
Foarte bine	♥♥♥

CAPITOLUL AL VII-LEA

GATA DE AVENTURĂ

(TEXTUL NARATIV)

... în care luăm parte la tot felul de peripeții,
pătrundem în lumea secretă a spiridușilor și ajungem chiar și
în împărăția Miorlanei, unde suntem luați prizonieri...

Textul literar narativ. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă. Verbul. Persoanele verbului. Ortografie și punctuație

Clic! Cipi, acest pitic uriaș (fragment)

de Fodor Sándor

FODOR
SÁNDOR
(1927 – 2012)

a fost un scriitor
de naționalitate
maghiară, care s-a
născut, a studiat și
a trăit în România.

Cartea sa,
Cipi, acest pitic uriaș,
s-a bucurat de un
succes formidabil
în rândul copiilor,
pentru că e scrisă
cu talent și
umor!

Vocabular

a îndruma – a călăuzi,
a ghida, a ajuta.

pitulat – pitit, ascuns.

iscusit – priceput,
îndemânatic.

pricină – (aici) neînțe-
legere.

jumară – rest
(comestibil) rezultat
după topirea slăninei.

crâng, desiș – loc
acoperit cu arbuști
tineri sau tufe.

mitocănie – grosolănie,
nepolitețe.

Într-o după-amiază, după ce a îndrumat* Păstrăvii de pe Piatra-Mare, Cipi a obser-
vat mirat că, nu departe de el, cineva stătea cam pitulat*. Nu era cine știe ce frumu-
sețe, mai degrabă o pocitanie; nu era nici iscusit*, ba, mai mult, era neîndemânatic. Și
cu toate astea prindea țânțarii și muștele cu o iuțeală fulgerătoare.

— Dar tu cine ești? l-a întrebat Cipi.

— Eu sunt Broasca. Ce-ți pasă?

Așa ceva nu-i spusese încă nimeni lui Cipi.

— Ba-mi pasă! Pentru că aici, în Pădure, eu am căderea să rezolv toate pricinile*
dintre animale. Toți mă ascultă. Chiar și Cerbul.

— Nu mai spune! Dar pentru ce ascultă toate de tine?

— Pentru că-s bun și drept!

Broasca cea urâtă a început să râdă cu hohote.

— Fugi de-aici, măi jumară* – oac-oac-oac. Ce rezolvi tu? Cine ascultă de tine? Toți
râd de tine! Peste tot îți bagi nasul, faci pe grozavul. Cui îi pasă de tine, Buricu-Pă-
mântului!

Asta n-ar fi trebuit s-o spună. Lui Cipi i-a căzut greu, dar i-a răspuns cu răbdare și
cu teimei:

— Întâi și întâi, în Pădure nu am auzit pe nimeni râzând așa: oac! Și în al doilea
rând, poți să știi că toți ascultă de mine. Mi se supun!

Broasca continuă să râdă de el.

— Ascultă de tine?! Ți se supun! Ce crezi, se teme cineva de tine?

— Dar chiar asta e! Nu le e frică și totuși mă ascultă. Fără mine, Pădurea nici nu
ar fi Pădure, ci Crâng, un Desiș*. Doar eu trezesc Pădurea și Albinele sălbatice, da.
Purcelul sălbatic, Ticălosul, de mult s-ar fi prăpădit de dureri de burtă, dacă n-aș fi
fost eu! Întreabă-l pe Cucuci-Afonul, ce-ar fi dacă nu i-aș controla săpăturile? Dar
ai grijă să nu-l numești Cucuci, și nici Afonul, fiindcă se supără, căci tu ești străină
pe-aici. Pentru tine e Jupân Cârțiță. Și întreabă-l pe Melc-Codobelc, cine îi aprobă
planul de construcții? Ce crezi, țânțarii ar începe să bâzâie în fiecare seară, dacă eu
nu le-aș face semn: *Începeți!* Așa stau lucrurile – a încheiat Cipi. Pe mine mă ascultă
pentru că sunt bun, frumos, și mai ales foarte deștept, nu așa o arătate pistruiată și
cheală, un biet vierme neîndemânatic ca tine!

Broasca a rânjit:

— Ei, aici ai scrântit-o! Broască mai frumoasă ca mine nu există, iar dacă ar exista,
ar fi pur și simplu o scamatorie. Iartă-mă, asta, într-adevăr, n-am știut-o, că fără tine
Pădurea ar fi un desiș încălcit... Spune-mi, te rog frumos, soarele nu cumva tot tu îl
trezești?

Asta era prea mult! Cipi a ridicat o pietricică să dea în Broască, dar ea, bâldâbâc!,
a sărit în pârâu.

Apoi, pe neașteptate, a apărut iar lângă Piatra-Mare:

— De-ai crăpa, oac-oac! Și din nou a dispărut.

La acestea, Cipi a spus ceva îngrozitor, că s-au cutremurat florile auzind, și ierburile. Copacii însă au rămas neclintiți. Câte de-astea n-or fi auzit ei de-a lungul anilor!

De fapt, Cipi nu zisese decât:

— Ia te uită!...

De-abia pronunțase groaznica mitocănie* că i-a și părut rău, dar nu mai avea ce face. [...] Copleșit de supărare, a și uitat că trebuie să treacă pe la doctorul Cucuvea, să nu mai vorbim de Arici, care, fără anunțul lui, nu putea pleca în schimbul de noapte sau la Albine.

Târziu de tot a luat-o spre casă. Nici la cină nu s-a dus. Necazul i-a tăiat pofta de orice. Ajungând la rădăcina Fagului Uriăș, a auzit un fâșâit înăbușit.

„Ce să fie?”

Ariceștii treceau într-un singur rând: în față, bătrânul, iar după el cei șase mititei, apoi venea mama. Cipi i-a privit surprins: „Au plecat fără să-i anunț?!”

L-au cuprins bănuielei groaznice. Să fi avut dreptate viermele acela scârbos?

Să fie drept, oare, că Pădurea se poate descurca și fără el?!

Toată noaptea n-a închis un ochi. Munca lui neobosită să fie cu adevărat fără rost? Albinele, și ele și-ar lua oare zborul din scorbură dacă nu le-ar anunța? Ar pregăti ele pentru iarnă mierea, fără ca el s-o guste? Și Pădurea – ar fi pădure fără el? Nu. Imposibil!

În zori abia a adormit. S-a trezit târziu. Când a ieșit din scorbură Fagului, soarele era sus, iar Pasărea își curăța penele pe o creangă.

— Pasăre! Mă auzi? Ai cântat azi-dimineață?

— Sigur că am cântat!

— Cine te-a trezit?

— Nimeni. M-am trezit singură.

Cipi a luat-o la goană spre Bradul cel Bătrân. Albinele intrau și ieșeau sârguincioase din scorbură.

A plecat în grabă spre Iepure. A avut norocul să-l găsească acasă.

— Ai luat micul dejun?

— Da. Am crezut că nu vii.

Nici la cină n-ai fost.

M-am gândit că ai plecat în vreo vizită.

— Și ai putut mânca fără mine?!

— De ce să nu fi putut?

Cipi, zdrobot, a pornit încet spre Fagul cel Uriăș.

Prin urmare, așa stăm! Toată lumea își vede de treabă, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Dar ia stai! Oare ce s-a întâmplat cu Purcelul mistreț? A mâncat Ciuperca? Da' de unde! Ciuperca otrăvitoare stătea la locul ei, întreagă, sănătoasă, obraznică.

Asta era prea mult. Deodată s-a lovit peste frunte și-a strigat:

„Am găsit! După asta-i culmea! voi fi rău. Fără pereche de rău.”

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Cine-i Cipi? De ce i se spune un pitic uriaș? Oare chiar el conduce Pădurea?

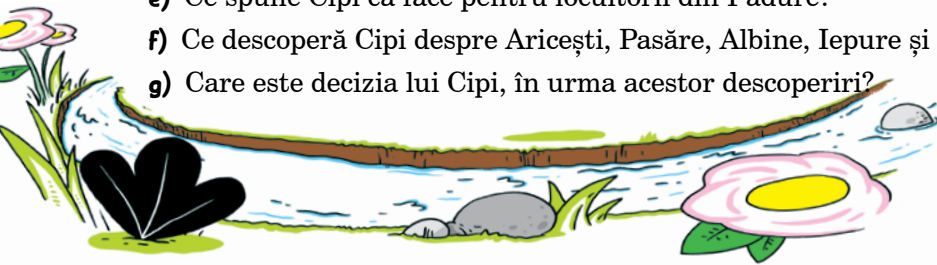
Află răspunsurile citind cele patru povești grozave din cartea *Cipi, acest pitic uriaș*, de Fodor Sándor: *Piticul cel fioros*, *Piticul și Surzila*, *Piticul Cipi, acest uriaș fericit și Cipi și Scânteioara*. Scrie care dintre aceste povești ți-a plăcut mai mult și de ce.

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu atenție și subliniați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, apoi cereți părerea profesorului. Formulați noi enunțuri cu acestea.
2. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri. Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.
3. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:
 - a) Unde și când se petrece acțiunea?
 - b) Cu cine vorbește Cipi pe parcursul povestirii?
 - c) Ce calitate crede Cipi că are?
 - d) Ce crede Broasca despre Cipi?
 - e) Ce spune Cipi că face pentru locuitorii din Pădure?
 - f) Ce descoperă Cipi despre Aricești, Pasăre, Albine, Iepure și Porcul mistreț?
 - g) Care este decizia lui Cipi, în urma acestor descoperiri?

Cum spune textul?

4. *Cipi, acest pitic uriaș* este o poveste cu început, cuprins și final, la care participă Cipi împreună cu alte personaje. Identifică momentele importante ale textului și completează enunțurile de mai jos:

La început, aflăm că totul se petrece în ..., într-o ... și aflăm cine sunt personajele principale: ... și *Acțiunea* începe atunci când Broasca ... și *continuă* cu explicațiile lui Cipi legate de *Mai departe*, Cipi descoperă că Ariceștii *Apoi*, Cipi află că Pasărea ... și că Iepurele Nici Porcul mistreț nu *În final*, supărat că toți locuitorii din Pădure și-au văzut de treaba lor, Cipi hotărăște că

5. Lucrați pe grupe! Alcătuiți o hartă a personajelor, pe care să treceți toți locuitorii Pădurii: în centru așezați-i pe cei care vi se par cei mai importanți, iar în jurul lor pe ceilalți. Trageți săgeți de la unul la altul, pentru a arăta relațiile dintre personaje. Desenați-i conform datelor oferite de text.

6. Lucrați pe echipe! Recitiți textul și completați, pe o coală albă, tabelul de mai jos, cu toate informațiile pe care le găsiți în text, după modelul dat:

Personaje	Acțiuni	Locuri	Obiecte
Broasca	râde	pârâu	Piatra-Mare

7. Transcrie fragmentul din introducere în care este prezentată Broasca. Ai observat că, pentru a o descrie, povestitorul ne spune nu cum este ea, ci cum *nu este*?

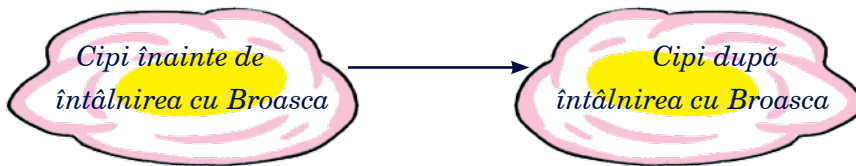
8. Transcrie primele replici din text. Pe o scară de la 1 la 10, cât de mult dialog apreciezi tu că există în text?

9. Completează tabelul cu citate din text.

Cum este Cipi?	De unde știu?
Cipi este curios.	
Cipi este lăudăros.	
Cipi este naiv.	
Cipi este un bun cunoscător al obiceiurilor din Pădure.	

10. Scrieți toate întâmplările care s-au petrecut în viața lui Cipi între cele două momente indicate.

11. Lucrați în perechi! Întâlnirea cu Broasca îl face pe Cipi să treacă prin multe emoții... Notați cât mai multe citate care arată ce simte piticul.

Despre ce vorbește textul?

12. Ce părere aveți despre Broasca? Alegeți varianta de răspuns pe care o considerați cel mai aproape de mesajul textului și organizați o minidezbatere.

- A. Broasca spune adevărul despre Cipi.
- B. Broasca nu minte, dar exagerează, pentru că e răutăcioasă.
- C. Nimic din ceea ce spune Broasca despre Cipi nu este adevărat.

13. Voi cum v-ați fi simțit dacă ați fi fost în locul lui Cipi? Explicați.

14. Sunteți de acord cu decizia pe care a luat-o piticul în final? Argumentați!

15. Cipi crede că bunul mers al Pădurii depinde de el și constată că nu este așa. De ce crede asta oare? Alegeți explicația care vi se pare cea mai potrivită și justificați alegerea făcută.

- A. Probabil că Cipi este foarte implicat în viața locuitorilor din Pădure și rolul lui este cu adevărat important, chiar dacă acest lucru nu se vede imediat.
- B. Probabil că Cipi este iubit de toți locuitorii din Pădure, care îl lasă să creadă că, deși este atât de mic, el este cel care conduce totul.

16. **Joc de rol!** Imaginați-vă că l-ați întâlnit pe Cipi... Ce i-ați spune ca să-i treacă supărarea?

17. Cum s-ar mai putea termina povestea lui Cipi, după plecarea de la Iepure? Scrieți un alt final!

Reținem!

Textul literar narativ prezintă o întâmplare imaginară care:

- este istorisită de un povestitor (un narator);
- se desfășoară într-un anumit timp și spațiu;
- antrenează personaje ce participă la acțiune și se schimbă în urma acesteia;
- implică acțiune, adică o înșiruire de fapte și întâmplări.

Autorul relatează evenimentele prin *narațiune*, surprinde legăturile dintre personaje prin *dialog* și evidențiază trăsăturile personajelor, ale locurilor sau ale obiectelor prin *descriere*.

Textul literar narativ poate fi scris atât în proză, cât și în versuri.

În introducere, citim cum era *situația la început*, unde și când are loc întâmplarea și cine participă la aceasta.

În cuprins are loc *desfășurarea acțiunii*: acțiunea începe cu acel moment care schimbă situația de la început și continuă cu peripețiile prin care trec personajele din această cauză. Ajungem neapărat la un moment de suspans, momentul cel mai tensionat, care va duce la finalul întâmplării.

În final, citim *cum stau lucrurile după* evenimente și cum s-au schimbat personajele.

Reținem!

Atunci când un text dialogat se transformă în povestire, se păstrează toate informațiile transmise prin intermediul replicilor, dar se *renunță la liniile de dialog și la adresarea directă*; pronumele de persoana I și a II-a se transformă în pronume de persoana a III-a și folosim, pentru a introduce replicile, verbele: *a întreba, a zice, a spune, a răspunde* și anumite cuvinte de legătură: *că, apoi, iar, și, dacă, unde* etc.

Vorbirea directă (dialogul)

- *Pasăre! Mă auzi? Ai cântat azi-dimineață?*
- *Sigur că am cântat!*
- *Cine te-a trezit?*
- *Nimeni. M-am trezit singură.*

Vorbirea indirectă (povestirea)

Cipi a strigat-o pe Pasăre și a întrebat-o dacă a cântat în dimineața aceea. Ea i-a răspuns că sigur că da. Apoi Cipi a întrebat-o cine a trezit-o, iar Pasărea i-a spus că nu a trezit-o nimeni, s-a trezit singură.

Reținem!

Regula spune că se scrie cu *â* în interiorul cuvintelor. Dar, dacă avem cuvinte care încep cu *î* și formăm cu ele alte cuvinte, adăugând la început un grup de sunete (*ne-*, *re-*), atunci *î* rămâne *!*

Exemplu:

îndemânic → *neîndemânic*;

începe → *reîncepe*.

Portofoliul meu

Completați tabelul de mai jos cu ce credeți voi că se întâmplă în continuare, citiți cartea și apoi completați și coloana care indică ce s-a întâmplat de fapt.

Predicțiile mele

Ce s-a întâmplat în carte

Descopăr secretele textului

18. Lucrați în perechi! Povestește-i colegului/colegei de bancă dialogul pe care l-a avut Cipi cu Pasărea.

19. Citește povestirea în scris a dialogului din tabel și urmărește:

- ce s-a întâmplat cu liniile de dialog;
- ce s-a întâmplat cu semnele de întrebare și de exclamare;
- ce s-a întâmplat cu persoana pronomelor personale din ultimele două replici;
- ce cuvinte în plus au apărut și care dintre acestea sunt verbe.

20. Transformați ultimul dialog din text în povestire.

21. Identifică în text cinci perechi de cuvinte legate prin cratimă și alcătuieste enunțuri cu acestea.

22. Cum credeți că s-a format adjectivul *neîndemânic*? Dar verbul *reîncepe*? Găsiți alte cinci cuvinte care s-au format la fel și fiți atenți la scrierea lor.

23. Explicați folosirea apostrofului în enunțul: *Da' de unde!*

24. Ce semnifică aceste puncte de suspensie din text: [...]?

25. În Pădure nimeni nu stă degeaba! Scrie ce face fiecare dintre locuitorii acesteia.

a) Melc-codobelc *construiește* o casă.

e) Albinele ... miere.

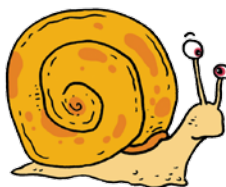
b) Jupân Cârțiță ... tuneluri.

f) Cipi ... planul de construcții al melcului.

c) Țânțarii ... în fiecare seară.

g) Cipi ... Pădurea.

d) Pasărea ... la prima oră din zi.

26. Lucrați în perechi! Identificați cinci verbe din textul de mai jos:

Într-o după-amiază, după ce a îndrumat Păstrăvii de pe Piatra-Mare, Cipi a observat mirat că, nu departe de el, cineva stătea cam pitulat. Nu era cine știe ce frumusețe, mai degrabă o pocitanie; nu era nici iscusit, ba, mai mult, era neîndemânat. Și cu toate acestea prindea țânțarii și muștele cu o iuteală fulgerătoare.

27. Grupați verbele de mai jos, astfel: pe o coloană, verbele la numărul singular și, pe alta, verbele la numărul plural.

a îndrumat, era, ascultăm, au cutremurat, ești, treceau, spusese, veneați, iese, a mâncat.

28. Completează spațiile punctate, scriind verbul dintre paranteze la forma cerută de pronume:

- a) Noi ... că Cipi este un pitic simpatic. (*a crede*)
- b) Tu ... povestea lui? (*a citi*)
- c) Eu ... transformarea lui după discuția cu Broasca. (*a observa*)
- d) Voi ... toate aceste lucruri? (*a nu ști*)
- e) El ... comportamentul animalelor din Pădure. (*a cunoaște*)
- f) Ele ... nimic în ritualul zilnic. (*a nu schimba*)

29. Grupează verbele de la exercițiul precedent, după persoana care face acțiunea:

acțiunea este făcută de persoana care vorbește

acțiunea este făcută de persoana cu care se vorbește

acțiunea este făcută de persoana despre care se vorbește

30. La ce persoană sunt verbele de la exercițiul 27?

31. Scrie câte un verb care să aibă același înțeles cu următoarele expresii din text:

- a) *a-ți băga nasul* b) *a face pe grozavul* c) *a-i cădea greu*

32. Completează tabelul, după model:

Substantiv	Adjectiv	Verb
<i>supărare</i>	<i>supărat</i>	<i>a supăra</i> <i>a hotărî</i>
<i>aprobare</i>		
	<i>pregătit</i>	
<i>uimire</i>		<i>a jigni</i>

Ne amintim!

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea (*cântă, scrie, fuge*), starea (*stă, așteaptă*) sau existența (*este, există*).

Numărul verbului:

sunt la numărul singular verbele care exprimă o acțiune făcută de o singură persoană.

sunt la numărul plural verbele care exprimă o acțiune făcută de mai multe persoane.

Exemple:

- (eu) citesc / (noi) citim
- (tu) ai / (voi) aveți
- (el) scrie / (ei) scriu
- (ea) este / (ele) sunt

Reținem!

Persoanele verbului

Verbele își schimbă forma și în funcție de persoana care face acțiunea, astfel:

la **Persoana I** – acțiunea este făcută de persoana care vorbește.

Exemple: *eu citesc, noi citim;*

la **Persoana a II-a** – acțiunea este făcută de persoana cu care se vorbește.

Exemple: *tu citești, voi citiți;*

la **Persoana a III-a** – acțiunea este făcută de persoana despre care se vorbește.

Exemple: *el, ea citește; ei, ele citesc.*

Sugestie pentru timpul liber

Faceți o plimbare cu părinții prin pădure. Gândiți-vă ce lucruri minunate poate ascunde aceasta! Cine știe, poate este chiar Pădurea lui Cipi... Poate așteaptă să vină primăvara, ca să trezească Pădurea.

A doua lecție

Clic! **NINA CASSIAN**
(1924 – 2014)
a scris poezii și piese
de teatru adresate
celor mici. Copiilor
nesuferiți le-a dedicat
volumul *Prințul Miorlau*,
iar vouă, celor simpatici
și cuminiți, v-a oferit
o poveste foarte
frumoasă, despre curaj
și libertate: *Povestea a
doi pui de tigru, numiți
Ninigra și Aligru.*

Vocabular

brun – cafeniu-închis.
fleac – lucru de mică
importanță.
peltică – care rostește
greșit anumite
consoane.
a stâlci – (*aici*) a pro-
nunța greșit.
undă – val.
străvezie – limpede.
iarmaroc – târg, bâlci.
hățiș – desigur greu de
străbătut, cu măracini.
buimacă – amețită.
dinastie – familie dom-
nitoare.
fa diez – notă muzicală.
coz – foarte, extrem de.
diminutiv – cuvânt
care alintă sau exprimă
lucruri mai mici.
a se sinchisi – a-i păsa
de ceva sau cineva.

Textul literar narativ. Povestirea unui fragment.
Compunerea narativă în care se introduce dialogul.
Verbul. Timpurile verbului. Ortografie și punctuație

Clic! Povestea a doi pui de tigru, numiți Ninigra și Aligru (fragment)

de Nina Cassian

În jungla fără sfârșit și fără-nceput,
la un cap al ei și la celălalt, s-au născut
doi pui frumoși, doi pui de tigru
numiți Ninigra și Aligru.
Ninigra avea
dungi negre și-aurii,
ca o acadea.
Aligru, dragi copii,
avea astfel de dungi
numai de-a lungul cozii lungi.
Încolo, cum să vă spun,
era mai degrabă brun*.

În jungla fără-nceput și fără sfârșit,
cei doi pui de tigru, totuși, într-o zi s-au întâlnit.
Pe când se strecura alene printre lianele dese
Aligru auzise un scâncet. Se-ntorsese
Din drum și, privind pe furiș,
văzuse o tigrută cu coada-ncurcată-n hățiș.
Imediat trase cu colții de vreju-ncăpățânat
și reuși astfel să-i descurce coada treptat.
Tigruța-i mulțumi. Apoi se recomandă cum se cuvine.
— Mă numesc Aligru. — Mă numesc Ninigra. — Îmi pare bine. [...]
Aligru spuse: „Mă bucur nespuse
că-am reușit să te salvez mai sus,
dar asta e un fleac* pentru un tigru.“
— *Mersigru* încă-o dată. De mii de ori, *mersigru*. [...]

Aligru rămase cam uimit
de-acest ciudat fel de vorbit,
dar întrucât Ninigra era mai mică,
era firesc să fie peltică*
și chiar câteodată să stâlcească*
armonioasa limbă tigrească. [...]
Și s-au văzut și-a doua zi, și-a treia zi,
și Aligru pe Ninigra tot mai mult o îndrăgi.
Jucau împreună șotron, se scaldau în unda străvezie*
și-și jurau o veșnică prietenie. [...]

În ziua 43-a din luna a 16-a, era iarmaroc*, un iarmaroc ce avea loc în junglă, tocmai la mijloc. [...] S-au uitat, aproape amețind, la zebrele vârgate cu argint, la hora lor sclipitoare și iute în care-alergau pe-ntrecute – și tot iarmarocul devenise-o culoare puternică și sclipitoare, o culoare din mai multe culori, ca un roi de fluturi orbitori, – încât, când Aligru vru să spună ceva, observă uimit că Ninigra nu mai era.

Începu s-o caute, întâi mai răbdător, apoi cu neliniște și cu tot mai mult zor, și-apoi tot mai îngrijorat, mai deznădăjduit, căci Ninigra nu era de găsit. Întrebă în dreapta și-n stânga. În zadar. Nimeni de Ninigra nu avea habar. [...] Adânc îndurerat, îl chinuia un singur gând: să-și regăsească prietena cât mai curând.

...Aligru umblă și umblă, căutându-și prietena prin junglă. Dar cum să cauți un ac într-un car cu fân și-o Ninigră mică în hățișul* bătrân de-atâtea secole și-atât de amenințător, și fără niciun stâlp indicator?! [...]

...Ninigra-și căuta în junglă-un adăpost, iar ultimele ei cuvinte-au fost:
„Nu mai știu *nimigru* [...] despre Aligru, despre Aligru...”
Ațipise. Zorile au găsit-o dormind și tresărind. [...]

— De ce tresari? auzi ea prin somn buimacă*.
Bea puțin lăptic și o să-ți treacă.

Jurnalul meu de lectură

Povestea celor doi pui de tigru continuă... Oare se vor reîntâlni? Ninigra se transformă oare în pisică? Prin ce peripeții trebuie să treacă Aligru pentru a-și revedea prietena? Pentru a afla răspunsul la toate aceste întrebări, citește cartea Ninei Cassian, *Povestea a doi pui de tigru, numiți Ninigra și Aligru!* Răspunde, în jurnalul de lectură, la scrisoarea pe care poeta a adresat-o tuturor copiilor.

Ninigra se trezi și-o văzu lângă ea pe ființa care vorbea.

Avea un cap rotund, ochii înguști și verzi, o coadă – și semăna cu Ninigra la mers.

— Îmi pare bine că te-am prins aici.

Aici, tigrișorii sunt transformați în pisici.

— În pisici? se miră Ninigra. La ce bun?

— Asta nu știu și nici n-am voie să spun.
Împărăteasa noastră, Miorlana din dinastia* Miau, pedepsește crunt pe-acei ce altă treabă n-au decât să-ntrebe-ntruna. Și eu am fost tigrută. Dar nu găsești că acum sunt mult mai drăguță? Sunt gingașă, am blană moale, precum vezi, visez smântână și miorlai în fa diez* și, dacă-am să fiu cuminte de tot, și n-am să pun întrebări și n-am să fac bot, am să devin frumoasă coz* și-o să mă decoreze cu o fundiță roz.

Zise – și mieună foarte ascuțit o dată, iar Ninigra se pomeni înconjurată de-o ceată de pisici miorlăitoare, fiecare având altă culoare, fie galbenă, fie mov, fie portocalie (și încă verde, albastră, roșie, indigo, precum se știe).
— Eu mă numesc Pisoc Mărunt. [...]
— Eu sunt Mâța-Fâța. [...]
— Eu mă numesc Motanul Descălțat. [...]
— Iar eu sunt Miți-Piți cu Ambiții și port un clopoțel în vârful codiții. [...]
Dar pe tine, care nu ești pisică, oare cum te cheamă, fiară urâtică?

Ninigra, foarte jignită și-amărâtă că-a fost considerată-un diminutiv* de „urâtă“, răspunde: „Mă numesc Ninigra și sunt cea mai extraordinară făptură de pe pământ“.

Pisicile nu părură să se sinchisească* de-această afirmație și de ciudata tigreașă, și-ncepură să miaune cu voce subțirică:
„Ninigra o să devină pisică, pisică...
Dungile-o să-i fie spălate, de pe labe, de pe corp și de pe spate, și-o să toarcă și-o să doarmă zi și noapte și-o să leorpăie tăiței cu lapte...“
— Nu vreau tăiței cu lapte! Nu vreau!
— Ba ai să-i mănânci și o să faci și „miau“...
— Aligru n-o să mai știe de mine!
— Nu rosti nume de tigru, că e rușine...
Făcură cerc în jurul ei, dansând lenevos, cu cozile târându-se pe jos, cu labe moi, cu capul lăsat într-o parte. Era un dans ciudat și leneș foarte, un cerc de somn, o vrajă rea din mai multe verigi, – și Ninigra dispăru în mormanul de pisici.

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu atenție și subliniați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, apoi cereți părerea profesorului. Formulați noi enunțuri cu acestea.
2. *Mici copii, mari actori!* Ascultați lectura model a textului. Citiți apoi fiecare câte un vers. Citiți apoi, în cor, un vers cu voce tare și pe următorul în gând. Faceți și o lectură pe roluri. Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.
3. Recitește textul și transcrie varianta corectă de răspuns.
 - A. Cei doi pui de tigru s-au născut:
 - a) într-un cap și celălalt al junglei; b) la iarmaroc; c) într-un hățiș.
 - B. Ninigra:
 - a) îl caută pe prietenul său, Aligru; b) s-a pierdut în junglă; c) s-a dus în vizită la verișoarele ei, pisicile.

C. Pisicile:

a) erau prietenele Ninigrei; b) voiau să o ajute pe Ninigra; c) voiau să o transforme pe Ninigra în pisică.

4. Transcrie ce spun fostele tigruțe că se va întâmpla cu Ninigra în împărăția Miorlanei.

Cum spune textul?

5. Completați spațiile punctate.

În *introducere*, textul spune unde ... și ne prezintă personajele, descriindu-i pe Apoi aflăm cum s-au împrietenit cei doi tigri. Poezia *continuă* cu momentul în care Ninigra Mai departe, Aligru pleacă în căutarea ei. În *tot acest timp*, Ninigra rătăcește în junglă și este prinsă de ..., care îi spun că va fi Nu știm care este ... întâmplării.

6. Completează următorul tabel cu citate din text.

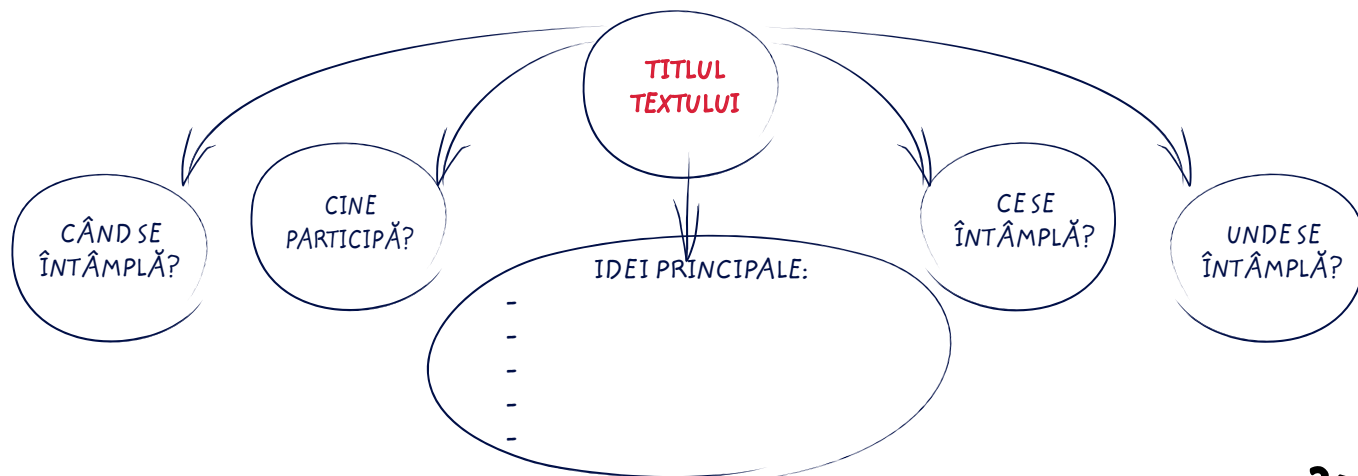
Ce prezintă textul?	De unde știu?
portretul Ninigrei	
portretul lui Aligru	
frumusețea iarmarocului din junglă	
tristețea lui Aligru	
împărăția Miorlanei	
vraja transformării în pisică	

7. Lucrați pe echipe! Treceți pe Axa timpului acțiunile din text, în ordinea desfășurării lor.

AXA TIMPULUI

8. Lucrați pe echipe! Realizați, pe o coală albă, **HARTA TEXTULUI**.

9. Lucrați în perechi! Textul *Povestea a doi pui de tigru, numiți Ninigra și Aligru*, de Nina Cassian, este un text narativ în versuri. Sunteți de acord cu această afirmație? Aduceți cel puțin trei argumente.

Da, pentru că

Nu, pentru că

Despre ce vorbește textul?

Click! 10. Ce părere aveți despre Aligru? Va trebui să-l înfrunte chiar pe Animalul greșit!

11. De ce nu vrea Ninigra să se transforme în pisică?

12. Voi ați vrea să trăiți într-un loc cum este împărăția Miorlanei? Explicați răspunsul vostru.

13. **Joc de rol!** Ce i-ați spune voi falsei pisici care o găsește pe Ninigra?

Portofoliul meu

Oare ce se va întâmpla mai departe cu cei doi pui de tigru? Completează tabelul de mai jos cu presupunerile tale. Citește cartea în întregime și apoi scrie ce s-a întâmplat de fapt.

Predicțiile mele

Ce s-a întâmplat de fapt

Reținem!

Pentru a realiza povestirea unui text, trebuie să parcurgem următorii pași:

1. Citim cu atenție fiecare fragment.
2. Formulăm ideea principală a acestuia.
3. Dezvoltăm ideea principală, adăugându-i informații utile, în unul sau mai multe enunțuri.

Reținem!

Într-o compunere narativă, putem să scriem și dialoguri între personaje. Pentru a introduce replicile, se folosesc verbe cum ar fi: *a zice, a spune, a întreba, a răspunde* etc.

17. Formulează enunțuri despre cei doi pui de tigru, în care să folosești următoarele ortograme: *cel/ce-l, cea/ce-a, cei/ce-i*.

18. Completează enunțurile cu unul dintre cuvintele: *nu-l, n-o, nu-i*.

a) Aligru ... găsea pe Ninigra.

b) Un gând ... dădea pace.

c) Nimic ... oprea pe Aligru.

Descopăr secretele textului

14. Lucrați în perechi! Împărțiți textul în două fragmente și povestiți fiecare câte un fragment.

15. Povestiți în scris fragmentul din manual, adăugându-i și un final. Nu uitați să transformați vorbirea directă în vorbire indirectă. Fiți atenți la așezarea în pagină și scrieți corect.

16. *Fiți și voi scriitori!* Imaginați-vă că ajungeți în împărăția Miorlanei, locul în care nu ai voie să pui întrebări și unde trebuie să trăiești exact cum ți se spune. Scrieți o compunere în care să relatați ce vi s-a întâmplat acolo, după modelul textelor narative. Nu uitați să alcătuiți înainte planul compunerii și să organizați textul astfel încât să existe introducere, cuprins și încheiere. Includeți în povestirea voastră și un dialog.

19. Scrie forma negativă a verbelor, ca în model: *am pierdut* → *nu am pierdut* → *n-am pierdut*.

- a) au plecat →
- b) ați ascultat →
- c) a căutat →
- d) ai găsit →
- e) are →
- f) aștept →

20. Citiți enunțurile care exprimă gândurile lui Aligru, observați forma verbelor și precizați când are loc acțiunea.

- a) Ieri *mergeam* voios cu Ninigra prin junglă.
- b) Azi *merg* prin junglă în căutarea ei.
- c) Măine *voi merge* în altă parte a junglei.

21. Formulați enunțuri în care să folosiți ortogramele: *va/v-a*. Specificați timpurile verbelor care s-au format. Ce observați?

22. Alcătuieste enunțuri în care să folosești:

- a) verbul *a îndruma* la persoana I, numărul singular, timp prezent;
- b) verbul *a umbla* la persoana a II-a, numărul singular, timp trecut;
- c) verbul *a afla* la persoana I, numărul plural, timp viitor;
- d) verbul *a zice* la persoana a III-a, numărul plural, timp trecut;
- e) verbul *a salva* la persoana a III-a, numărul singular, timp viitor.
- f) verbul *a întreba* la persoana a II-a, numărul singular, timp prezent;
- g) verbul *a citi* la persoana a II-a, numărul plural, timp viitor.

23. Completează spațiile punctate, după model.

(eu) <i>caut</i>	→ <i>căutam</i>	→ <i>am căutat</i>	→ <i>căutasem</i>	→ <i>voi căuta</i>
(tu) ...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(el) ...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(ea) ...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(noi)...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(voi)...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(ei) ...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...
(ele)...	→ ...	→ ...	→ ...	→ ...

Reținem!

Timpurile verbului

Verbele își schimbă forma și în funcție de momentul în care se face acțiunea.

Astfel:

la *timpul prezent*, acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii.

Exemplu: eu merg (acum)

la *timpul trecut*, acțiunea se desfășoară înainte de momentul vorbirii.

Exemplu: eu mergeam (ieri)

la *timpul viitor*, acțiunea se desfășoară după momentul vorbirii.

Exemplu: eu voi merge (măine)

Sugestie pentru timpul liber

Stați de vorbă cu părinții sau cu bunicii voștri și aflați informații despre viața lor de dinainte de Revoluția din 1989 și despre pionieri.

Clic! Vic-pitic și-o poveste din nimic

de Victoria Pătrașcu

Clic! VICTORIA
 PĂTRAȘCU
 este pasionată de
 lumea copiilor și
 știe cum să scoată
 o poveste bună din
 nimic ☺.
 Vă puteți convinge
 citind oricare
 dintre cărțile ei
 frumos ilustrate:
 Ziua în care a fugit
 somnul sau Stejarul
 pitic, cel mai bun tatic!
 sau Ela cea fără
 de cuvinte.
 Povestea lui Vic-pitic
 a apărut în antologia
 Bookătăria
 Clic! de texte și
 imagini.

A fost odată un povestitor pe care-l chema Marc. Și el era foarte trist. Pentru că toate poveștile fuseseră spuse. Și la ce bun un povestitor care nu mai are ce povesti? Cât era ziua de lungă, bietul Marc stătea posac* la masa din curtea casei și se gândea. La ce se gândea? La povești. Dar nici măcar una cât de mică nu-i trecea prin minte. Și devenea și mai trist, și mai morocănos, și mai posac. Iar copiii care așteptau poveștile începeau și ei să fie foarte triști. Florile, păsările, luna, cerul fuseseră în poveștile altora. Ar fi putut să scrie despre blocuri, ceasuri, magazine și motociclete. Dar acestea n-au viață și e foarte greu să povestești despre ele. Și pe deasupra mai sunt și foarte plicticoase.

Marc devenise atât de trist, că-l părăsiseră întâi câinele, apoi și pisica. Nici păsările nu se mai așezau pe streășina* casei. Singurul care nu-l părăsise și mai stătea încă sub o frunză de brusture* era Vic-pitic. Nu știți cine este Vic-pitic? Evident, un pitic. Un pitic de grădină, mic așa cum sunt toți piticii. Ziua părea făcut din ghips și stătea cuminte și zâmbitor cu o roabă în mână. Însă, cum se lăsa noaptea, prindea viață și începea să trebăluiască* prin grădină. Căci asta este treaba piticilor de grădină: să aibă grijă de flori, de frunze, alei și tufișuri. Se plimba prin grădină și mai așeza o frunzuliță, mai curăța o floare, mătura alea de frunze uscate, cânta un cântecel cu broscuțele din iaz sau le dădea câte o indicație licuricilor.

Ei, dar cum vă spuneam, de la o vreme Vic-pitic devenise foarte îngrijorat. Cum putea el oare să-l ajute pe Marc, povestitorul nostru? De unde să ia o poveste nouă și frumoasă? Pentru început s-a dus la arici, la urs, la lup și la fluturi, să-i întrebe dacă nu știu o poveste nouă. Dar cu toții nu știau decât povești vechi. Luna și Soarele și

Vocabular

posac – lipsit de veselie, prost dispus, morocănos.
 streășină – prelungire a acoperișului unei case, care protejează pereții de ploaie.
 brusture – plantă cu frunze foarte mari și late, cu flori purpurii sau violete, care are proprietăți vindecătoare.
 a trebălui – a face treburi mărunte (pe lângă casă), a roboti.
 efervescentă – care în contact cu apa dezvoltă o reacție chimică asemănătoare cu fierberea.
 coriandru – condiment foarte aromat, folosit la prepararea mâncărilor și a salatelor.
 morocănoasă – posacă.

Clic! Autograful
 Victoriei Pătrașcu

stelele și vânturile au clătinat și ele triste din cap. Vic-pitic a simțit că-l apucă dispe-
rarea. Dar, apoi, s-a gândit un pic și și-a spus: „Trebuie să mă gândesc la o rețetă. Din
ce este făcută o poveste? Din ceva frumos. Ei bine, atunci trebuie să adun tot ce e mai
frumos pe lume și să-i dau lui Marc pentru a inventa o poveste.“

Zis și făcut. Pentru asta trebuia să o caute pe Zuze-cea-cu-o-sută-de-buze, vrăji-
toarea cea bună cu cincizeci de guri, ca să-i facă amestecul magic. De ce avea vrăji-
toarea atâtea guri? Pentru că nu mai prididea cu formulele magice pe care le spunea
de dimineața până seara. Vă dați seama câți dinți avea de periat... În schimbul unui
tub de pastă de dinți, a amestecat vrăjitoarea tot ce era mai frumos pe lume: cântece,
răsărituri de soare, câmpii și valuri și munți cu creste înzăpezite și câte și mai câte.
A făcut din toate o pastilă efervescentă* pe care Vic-pitic a strecurat-o, pe furiș, în
cafeaua lui Marc. Și i-a pus-o piticul. Dar... degeaba. Nimic nu s-a schimbat. Marc
era din ce în ce mai trist.

S-a gândit apoi Vic-pitic: „Poate că-i trebuie ceva bun. Doar poveștile sunt bune, nu?“

Și s-a dus din nou la Zuze-cea-cu-o-sută-de-buze, cu alt tub de pastă de dinți drept răsplată. Vrăjitoarea i-a
amestecat cele mai minunate arome: de vanilie, de ciocolată, de scortîșoară, de coriandru*, de mărar, de borș
cu leuștean, de suc de portocale, de cozonac aburit și de ciorbă de burtă. Și pe toate le-a pus într-un balonaș pe
care Vic-pitic i l-a înghesuit lui Marc în ureche. Tot degeaba.

Vic-pitic a simțit că îl cuprinde și pe el tristețea. Și ca să nu fie prins în plasa morocănoasă* și gri a acesteia,
și-a propus să fie bucurios. S-a tăvălit prin iarbă și a stat pe spate uitându-se la stele, până a început să se simtă
bine.

— Bucurie, asta este!

A alergat într-un suflet la Zuze-cea-cu-o-sută-de-buze și i-a spus:

— Vreau o pastilă de bucurie!

— Vic, începi să mă plictisești, zise Zuze. Băiatul acela... povestitorul... nu se mai face bine. Mai bine îl
transform în statuie, ca să nu mai sufere.

Piticul nu se dădu bătut și îi aruncă momeala:

— Am o pastă de dinți făcută din nămol miraculos, din țara lui Dracula. „Colții Babei“ se cheamă, spuse
piticul.

— Ai un tub de „Colții Babei“? întrebă tremurând emoționată vrăjitoarea. Atunci batem palma.

Și vrăjitoarea a amestecat toate răsetele și toate zâmbetele și toată dragostea de pe lume, și toate mângâ-
ierile și toate lacrimile de bucurie. A făcut o soluție verzuie. A pus-o într-un țăntar bătrân și i-a spus lui Vic:

— Să-l înțepe la miezul nopții aproape de inimă.

Și așa a făcut. Iar a doua zi, lui Marc lumea i s-a părut dintr-odată altfel. Era tot așa cum o lăsase, dar parcă
o vedea cu alți ochi. Și s-a apucat să scrie. Despre ce? Despre nimicuri... Importante.

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul atent și subliniați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le dedu-
ceți semnificația din context, apoi verificați în dicționar. Formulați noi enunțuri cu acestea.
2. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri. Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o
cer acestea.
3. Recitați textul și formulați întrebări al căror răspuns se găsește în text și care
încep astfel:

Unde ...? Care ...? Cine ...? Cum ...? De ce ...? Ce ...? Când ...? Cu cine ...?

Recomandarea
Victoriei Pătrașcu

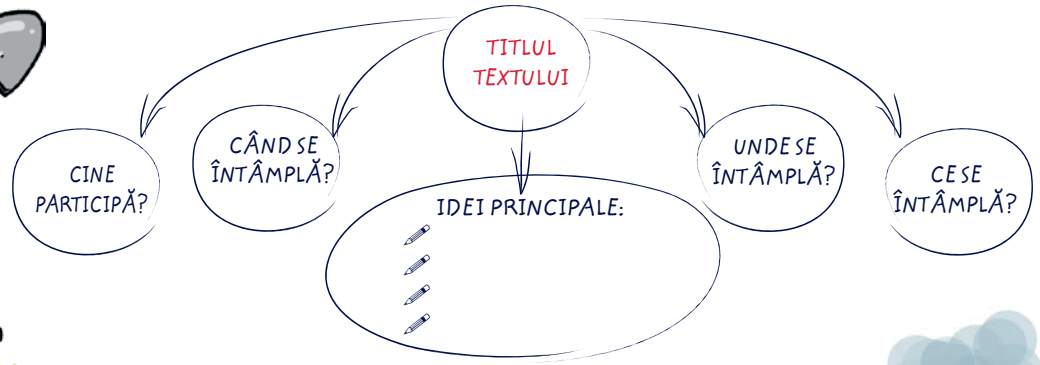
Cum spune textul?

4. Lucrați în perechi! Treceți pe Axa timpului acțiunile din text, în ordinea desfășurării lor.

AXA TIMPULUI

5. Lucrați pe echipe! Realizați, pe o coală albă, **HARTA TEXTULUI**.

6. Completează următorul tabel cu citate din text.

Ce prezintă textul?	De unde știi?
Textul prezintă tristețea scriitorului Marc.	
Textul prezintă ce înseamnă frumos.	
Textul prezintă ce înseamnă bun.	
Textul prezintă ce aduce bucurie.	

7. Completează Jurnalul dublu, astfel încât să identifici însușirile lui Vic, așa cum este el prezentat în text, atât direct, de către autor, cât și indirect, prin descrierea faptelor lui.

JURNALUL DUBLU

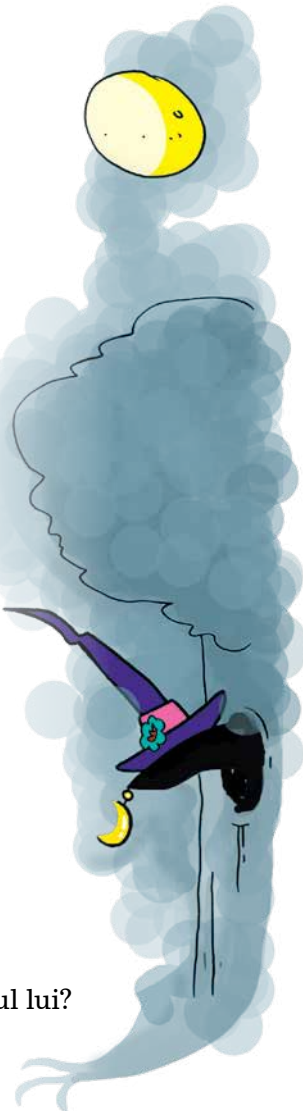
Vic este ...	De unde știi?

Portofoliul meu

Desenează portretul lui Vic-pitic, așa cum ți-l imaginezi tu.

Despre ce vorbește textul?

8. De ce credeți că lipsa poveștilor îl afectează nu numai pe Marc, ci și pe toți cei din jurul lui?

9. În text se vorbește despre *povești vechi*, cu flori, păsări, cer și lună, dar și despre *povești noi*, cu blocuri, ceasuri, magazine și motociclete, despre *povești frumoase*, dar și despre *povești bune*. Discutați fiecare dintre afirmațiile de mai jos și spuneți dacă sunteți de acord sau nu cu acestea. Puteți da și exemple de povești pe care le-ați citit voi.

- Poveștile pot vorbi numai despre lumi fantastice.
- Poveștile pot vorbi și despre lumea de astăzi.
- Poveștile pot fi și despre lucruri mai puțin frumoase.
- Poveștile pot avea și un gust amar.
- Nu contează despre ce sunt poveștile, important este să le scrii cu pasiune și bucurie.

10. Imaginează-ți că într-o noapte au dispărut din lume toate poveștile... Scrie un text în care să povestești ce s-a întâmplat. Strecoară în povestea ta un scurt dialog și... un pic de bucurie!

11. Întrebarea-capcană a Victoriei Pătrașcu!

12. Scrieți trei argumente pentru care textul *Vic-pitic și-o poveste din nimic* este un text narativ.

13. Transformă dialogul dintre Vic și vrăjitoare în povestire.

14. Povestește, în scris, fragmentul în care Vic încearcă, fără succes, să găsească o soluție pentru a-l ajuta pe Marc.

15. Identifică verbele din propozițiile următoare și precizează numărul, persoana și timpul acestora.

a) Marc era trist.	e) Vrăjitoarea va prepara o poțiune pentru Marc.
b) Pisica și câinele plecaseră.	f) Noi îl iubim pe Vic-pitic cel inimos!
c) Toți prietenii l-au părăsit.	g) Citești și tu povestea?
d) Vic-pitic a rămas singurul său prieten.	

16. Găsiți în text cinci verbe legate prin cratimă de altă parte de vorbire și explicați scrierea lor.

17. Selectează din text:

- un verb la numărul singular și trece-l la plural, păstrând persoana și timpul;
- un verb de persoana a II-a și trece-l la persoana I, păstrând numărul și timpul;
- un verb la timpul trecut și trece-l la viitor, păstrând numărul și persoana.

18. Scrieți verbe înrudite cu următoarele substantive/adjective, după modelul dat.

substantive

povestitor – a *povesti*
gând –
trecătoare –
noapte –
cântecel –

adjective

plicticoase – a *plictisi*
frumoasă –
înzăpezite –
trist –
nebun –

19. Găsiți verbe care pot înlocui următoarele expresii:

a-i trece prin minte = a se lăsa noaptea = a nu se da bătut =

Povestea unei pescărușe și a motanului care a învățat-o să zboare (fragment)

de Luis Sepúlveda

Motanul mare, negru și gras stătea la soare în balcon. Torcea și se gândea ce bine e să stai acolo și să primești razele calde, cu burta în sus, cu labelle îndoite și cu coada întinsă.

Chiar când își întorcea leneș corpul pentru ca soarele să-i încălzească și spinarea, auzi vâjâitul produs de un obiect zburător care se apropia cu viteză. Agil, sări imediat în patru labe și se dădu la o parte.

Pasărea care căzuse în balcon era foarte murdară. Tot corpul îi era acoperit de o substanță neagră și urât mirositoare.

Zorbas se apropie, iar pescărușa încercă să se ridice în picioare, sprijinindu-se în aripi.

— N-a fost o aterizare prea elegantă, mieună el.

— Îmi pare rău, n-am putut altfel, răspunse pescărușa.

— Auzi, arăți groaznic. Ce ai pe tine? Și miroși îngrozitor, mieună Zorbas.

— M-a prins o maree neagră. Ciuma neagră. Blestemul mărilor. O să mor, se tângui pasărea.

— Să mori? Nu spune una ca asta. Ești oboșită și murdară, atâta tot. De ce nu zbori până la Grădina Zoologică? Nu e departe și acolo sunt veterinari care ar putea să te ajute.

Învingându-și sila, motanul o linse pe cap. Substanța aceea avea un gust oribil. Când își trecu limba peste gâtul păsării, își dădu seama că respirația ei era tot mai slabă. Oare pescărușa va muri?

1. Citește cu atenție textul și răspunde la următoarele întrebări:

♥ Unde se petrece acțiunea?

♥ Care sunt personajele care participă la acțiune?

♥ Ce se întâmplase cu pescărușa?

2. Formulează trei idei principale ale textului.

3. Transformă dialogul din text în povestire. Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

♥ conținutul să fie adecvat cerinței;

♥ să păstrezi toate informațiile transmise de personaje;

♥ să te exprimi clar și corect din punct de vedere gramatical.

4. Identifică trei trăsături care arată că textul este un text narativ.

5. Găsește în text:

♥ un cuvânt cu înțeles opus pentru *se îndepărta*;

♥ un cuvânt cu înțeles asemănător pentru *spuse*;

♥ un cuvânt din aceeași familie de cuvinte cu verbul *a zbura*.

6. Specifică numărul, persoana și timpul următoarelor verbe din text:

♥ *stătea*

♥ *arăți*

♥ *va muri*

7. Transcrie forma corectă a următoarelor cuvinte:

♥ *reîntorcea/reântorcea*

♥ *neînțeles/neînțeleles*

♥ *idee/ideie*

8. Povestește în scris fragmentul de mai sus. Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

♥ conținutul să fie adecvat cerinței;

♥ să folosești relatarea specifică unei povestiri;

♥ să te exprimi clar și corect din punct de vedere gramatical.

exercițiul	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
calificativul	
Suficient	♥
Bine	♥♥
Foarte bine	♥♥♥

CAPITOLUL AL VIII-LEA

PRIETENI PE VIAȚĂ

(PERSONAJUL)

... în care ne facem niște prieteni literari grozavi, cum nu are nimeni:
Pippi Șosețica, neastâmpărata Domnișoară Poimâine și
cei mai simpatici monștri din lume -
Gerilă, Flămânzilă, Setilă și Ochilă!

Personajul literar. Descrierea de tip portret. Predicatul. Ortografie și punctuație

Clic! Pippi Šosețica (fragment)

de Astrid Lindgren

Clic! ASTRID
LINDGREN
(1907 – 2002)

a fost o scriitoare
suedeză pentru copii
și se numără printre
primii cinci cei mai
traduși autori pentru
cei mici din întreaga
lume. Personajele
create de ea sunt de
neuitat: Karlsson
de pe acoperiș,
Pippi Šosețica,
Frații Inimă-
de-leu etc.

Vocabular

a zori – a grăbi,
a îmboldi.

taman – tocmai, chiar,
exact.

bortă – adâncitură,
deschizătură.

abanos – lemn din
specii de copaci exo-
tici, greu, tare, foarte
rezistent, de culoare
neagră.

uluci – scânduri groase
întrebuințate la constru-
irea gardurilor.

(a merge) de-a-ndă-
răteala – (a merge) cu
spatele.

La marginea orașului mic, mititel, se afla o curte în paragină și, în curte, o casă veche. Acolo stătea Pippi Šosețica. Pippi avea nouă ani și locuia singură. Nu avea nici mamă, nici tată, dar asta nu era rău deloc, căci astfel nimeni n-o zorea* la culcare taman* când se distra pe cinste. Pippi avusese, cândva, un tată pe care îl iubea foarte mult. Și avusese, de bună seamă, și o mamă, dar trecuse atâta amar de vreme de atunci, că nu și-o putea aminti defel. Fata spunea că mama era acum în ceruri și o privea printr-o bortă* de nori. Pippi îi făcea de multe ori cu mâna și-i spunea:

— Nu-ți face griji! Mă descurc eu!

Dar pe tata nu-l uitase Pippi. Era căpitan pe-o corabie și naviga pe mări, iar Pippi călătorise cu el până când fusese aruncat peste bord de o furtună și dispăruse fără urmă în valuri. Însă Pippi era cât se poate de sigură că avea să se întoarcă într-o bună zi. Era convinsă că plutise pe ape până la malul unei insule locuite de oameni cu pielea ca abanosul*, unde ajunsese rege.

— Mama-i înger și tata e rege! N-are nimeni așa părinți! obișnuia Pippi să se laude. [...]

Lângă curtea ei erau o altă curte și o altă casă. În casa aceea locuiau o mamă, un tată și doi copii drăguți: un băiat, Tommy, și o fetiță, Annika. Erau doi copii tare cuminți și ascultători. Tommy nu-și rodea niciodată unghiile și făcea întotdeauna ce zicea mama. Annika nu se lua la ceartă când nu i se făcea pe plac și arăta întotdeauna îngrijit în rochițele ei de bumbac bine călcate, pe care era mereu atentă să nu le murdărească. Tommy și Annika se jucau frumos împreună, în grădină, dar își doriseră de multe ori să aibă un prieten de joacă. Pe vremea când Pippi călătorea pe mări cu tatăl ei, obișnuiau să se uite printre ulucile* gardului și să ofteze:

— Ce păcat că nu stă nimeni acolo! Ce bine ar fi să se mute cineva care are copii!

În acea după-amiază frumoasă de vară, când s-au întâlnit prima dată, stăteau ei așa și se tot gândeau ce să facă, dar nu le venea nicio idee. Deodată poarta casei vecine se deschise și se ivi o fetiță. Cea mai ciudată fetiță pe care ei o văzuseră vreodată! Era chiar Pippi Šosețica, care pornise în plimbarea de dimineață. Și Pippi arăta cam așa: un păr roșu ca morcovul, în două codițe împletite strâns, ce stăteau ridicate ca două bețe, un nas ca un cartofior, plin de pistrui, o gură până la urechi și dinți albi și frumoși. Rochița ei era de-a dreptul curioasă. Pippi și-o cususe singură. Voise să-și facă o rochie albastră, dar nu-i ajunsese stofa, așa că peticise pe ici, pe colo, cu bucăți de material roșu. Picioarele lungi și subțirele erau încălțate cu ciorapi lungi, unul maro și unul negru, și cu o pereche de pantofi de două ori mai lungi decât tălpile lui Pippi. [...]

Pippi mergea pe stradă cu un picior pe trotuar și unul în șanț. Apoi mergea de-a-ndărâteala*, ca racul, ca să nu mai trebuiască să se întoarcă, vezi bine! Când ajunsese în dreptul casei, se opri. Copiii se cercetară în tăcere. În cele din urmă, Tommy zise:

— De ce mergi așa?

— De ce merg așa? se miră Pippi. N-are voie omul să meargă cum pofteste? Doar trăim într-o țară liberă, nu? Și, dacă vrei să știi, în Egipt toată lumea merge așa și nu i se pare nimănui ceva curios.

— De unde știi? întrebă Tommy. Ce, ai fost în Egipt?

— Dacă am fost în Egipt? Ba bine că nu! Am fost peste tot în lume și-am văzut chestii mult mai ciudate decât oameni care merg de-a-n-dărăteala! Mă-ntreb ce-ai fi zis dacă mă vedeai mergând în mâini, ca-n Indochina.

— Minți de-ngheață apele! zise Tommy.

Pippi stătu un pic pe gânduri:

— Îhî, ai dreptate, mint, spuse ea cu tristețe în glas.

— E urât să minți! zise Annika, care abia acum îndrăznise să deschidă gura.

— Da, e foarte urât să minți, întări Pippi, încă și mai posomorâtă.

Clic! Da' mai uit și eu din când în când, ce să fac... Nu poți să te-aștepti să spună mereu adevărul un copil c-un înger drept mamă, un rege drept tată și care a călătorit pe mări toată viața. Și, dacă vreți să știți, în Congo nu spune nimeni adevărul. Nici măcar un singur om! Toată lumea minte cât e ziua de lungă. Se apucă pe la șapte dimineața și o țin așa până la apusul soarelui. Așa că, dacă se-ntâmplă să mai mint, să mă iertați, e din cauza c-am stat prea mult în Congo. Ia ziceți, ne-mprietenim au ba?

Tommy și Annika fură întru totul de acord, așa că porniră împreună spre casa noii lor prietene, Pippi Soșețica.

Jurnalul meu **Clic!** de lectură

Oriunde apare Pippi,
dispare plictiseala!

Citiți toate aventurile ei și veți vedea
lumea cu alți ochi, pentru că Pippi
este mereu surprinzătoare...

Scrieți în jurnal toate lucrurile care
vi s-au părut vouă surprinzătoare în
ceea ce o privește.

Ce spune textul?

1. *Mici copii, mari actori!* Identificați personajele din text și apoi citiți textul pe roluri.
2. Completează spațiile punctate cu informații din text:

Pippi avea ... ani și locuia singură într-o Pentru că nu avea nici ... și nici ..., nimeni nu o zorea la culcare. Pe mama ei nu și-o aducea aminte, dar și-l amintea pe tatăl ei, cu care călătorise peste mări și țări până când Ea obișnuia să spună că mama ei era ... și tatăl ei era Noii săi prieteni se numeau ... și Ei erau doi copii tare ... și Cei trei copii s-au întâlnit, prima dată, într-o după-amiază frumoasă de Pippi mergea pe stradă cu un picior pe ... și cu unul ..., apoi mergea Ea le-a spus copiilor că așa se merge în ..., ba, mai mult, le-a spus că în Indochina oamenii merg ..., iar în Congo nimeni nu spune

3. Ce spune povestitorul despre Pippi? Dar Tommy despre Pippi?
4. Scrie trei lucruri neadevărate pe care le spune Pippi copiilor.

Cum spune textul?

5. Ordonează ideile principale de mai jos și transcrieți pe caiete planul simplu de idei.

- În casa vecină locuiau doi copii cuminți, pe nume Tommy și Annika.
- Pippi Șosețica era o fetiță orfană, care locuia singură într-o casă veche.
- Cei trei copii se împrietenesc.
- Pippi le spune copiilor multe lucruri neadevărate.
- Pippi îi surprinde pe copii cu înfățișarea și mersul ei.

Reținem!

Personajele literare sunt persoane/animale/lucruri însuflețite care participă la acțiunea dintr-o operă narativă. Chiar dacă uneori pornește de la un model din realitate, personajul este o invenție a autorului.

Clic! Pentru a inventa un personaj convingător, autorul **îi creează personajului o anumită identitate**, adică îi face un portret fizic și îi creează o anumită personalitate, conferindu-i acele trăsături care să-l facă memorabil pentru cititor și care să-l deosebească de alte personaje.

* Într-o povestire, personajele importante, în jurul cărora se desfășoară întreaga acțiune, se numesc *personaje principale*, iar personajele mai puțin prezente, care doar ajută la derularea evenimentelor, se numesc *personaje secundare*.

6. *Harta personajelor.* Lucrați pe echipe! Desenați, pe o coală, personajele textului, așa cum sunt ele descrise în fragment. Așezați în centru personajul pe care-l considerați voi cel mai important și, pe margine, celelalte personaje. Evidențiați, prin săgeți, legăturile dintre ele. Discutați desenele și motivați alegerile făcute.

7. Cum este Pippi? Completează tabelul cu citatele potrivite din text.

Cum este din punct de vedere fizic? (trăsături fizice)	Cum este din punct de vedere sufleteș? (trăsături sufletești, de comportament)
„are părul roșu“	„se distra pe cinste“

8. Desenați tabelul de mai jos pe o coală albă și completați-l cu informații desprinse din text. Redactați fișe asemănătoare și pentru celelalte personaje.

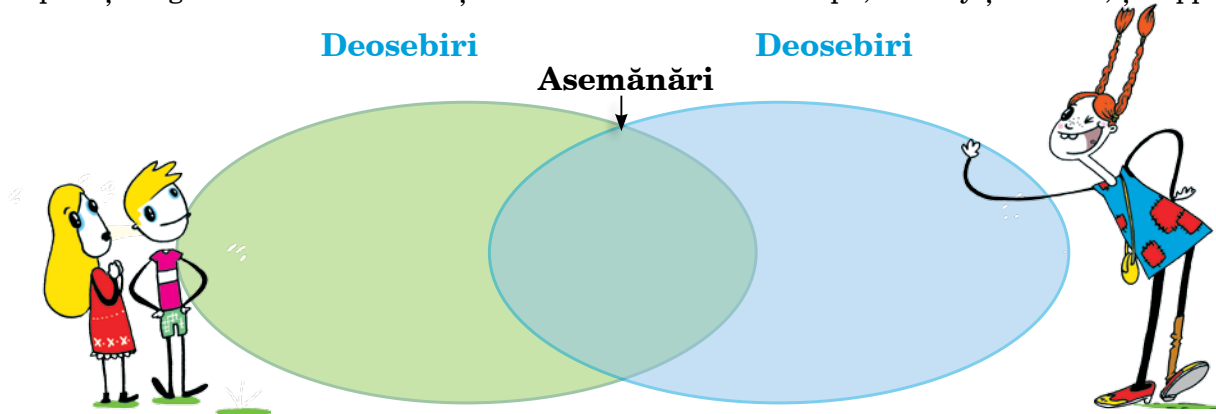
Fișă de identitate PIPPI ȘOSEȚICA

Nume: Prenume:	Vârsta: Familie:	
Ce am aflat despre personaj? (citate din text)	În ce mod am aflat? (din cuvintele povestitorului, din propriile cuvinte, din cuvintele altor personaje sau din ceea ce face)	Ce înseamnă acest lucru? (trăsăturile fizice/sufletești ale personajului)
„— Nu-ți face griji! Mă descurc eu!”	din cuvintele lui Pippi	Este curajoasă.

9. **Joc! MIMĂ!** Descrieți personajele textului folosind doar mișcări ale feței și mișcări ale mâinilor, adică doar prin mimică și gesturi.

10. Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre cei doi copii, Tommy și Annika, și Pippi.

Despre ce vorbește textul?

- Cum credeți că li s-a părut Pippi celor doi copii?
- Vouă cum vi s-a părut Pippi? Spuneți-vă părerea și argumentați!
- Pippi spunea multe lucruri neadevărate. De ce credeți voi că făcea asta? Explicați.
- Citiți următoarele afirmații și alegeți-o pe cea cu care sunteți de acord. Organizați o minidezbatere, în care să aduceți argumente pro și contra.

Pippi este o fetiță mincinoasă. Pippi este o fetiță cu multă imaginație.

15. Ați realizat Fișa de identitate? Dacă da, atunci sunteți pregătiți pentru următorul pas. Completați acum o...

Fișă de caracterizare PIPPI ȘOSEȚICA

Cum este personajul?

Cum am aflat?
(din cuvintele povestitorului, ale personajelor sau din ceea ce face)

Portretul fizic

Portretul sufleteșc

Relațiile cu celelalte personaje

Ce cred eu despre personaj

Clic! Reținem!

În descrierea unei persoane, se prezintă atât felul cum arată (trăsăturile fizice), cât și felul cum este (trăsăturile sufletești).

Se pot folosi, în acest sens, adjective (copii *cumiți*, *ascultători*; fetiță *ciudată*; păr *roșu*) și comparații (părul roșu *ca morcovul*; nas *ca un cartofior*).

Descrierea trebuie să scoată în evidență ceea ce are persoana mai deosebit, ceea ce este caracteristic doar pentru ea, ceea ce o deosebește de ceilalți și o face unică.

16. Pippi spune lucruri neadevărate, dar ce frumos inventează! Minte, dar recunoaște că minte... Este un personaj într-adevăr de neuitat! Imaginați-vă că este prietena voastră și scrieți un scurt text în care să o prezentați pe Pippi părinților voștri. Nu uitați:

- să specificați numele, vârsta și detalii despre familia ei;
- să-i faceți un scurt portret fizic;
- să evidențiați câteva dintre trăsăturile ei sufletești, așa cum reies acestea din ceea ce face;
- să scrieți ce reprezintă ea pentru voi.

Portofoliul meu

Faceți, în scris, portretul celui mai bun prieten al vostru. Scrieți cum arată, cum este și ce vă place la el/la ea.

17. Scrieți trei argumente pentru care *Pippi Șosețica* este un text literar narativ.

18. Transformă în povestire dialogul copiilor.

19. Scrie cinci adjective prezente în descrierea lui Pippi.

Sugestie pentru timpul liber

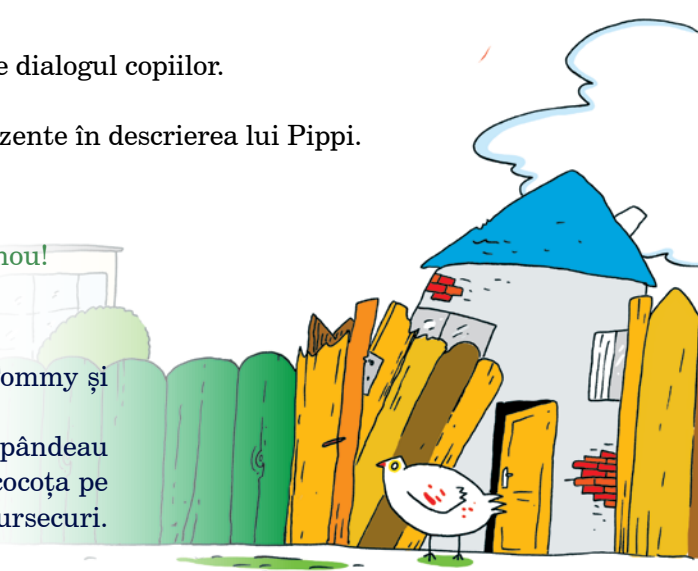
Ieșiți în aer liber cu prietenii voștri și inventați un joc nou!

20. Pippi este o gazdă primitoare! Ne invită la turtă dulce...

Într-o frumoasă după-amiază, Pippi i-a invitat pe Tommy și Annika la un ceai cu turtă dulce.

Ea așezase masa pe verandă. Florile din grădină răspândeau o mireasmă minunată. Musiu Nilsson, maimuțica, se cocoța pe balustradă. Din când în când, calul întindea botul după fursecuri.

— Ce viață! E minunat! zise Pippi ronțând.

Completați tabelul cu acele cuvinte din text care răspund la întrebările din prima coloană. Precizați ce sunt aceste cuvinte ca parte de vorbire. Citiți rubrica **Reținem!** și specificați apoi, în ultima coloană, ce funcție îndeplinesc aceste cuvinte în propoziție.

Întrebare	Cuvântul	Parte de vorbire	Parte de propoziție (funcția sintactică)
Ce făcuse Pippi?	<i>așezase</i>	<i>verb</i>	<i>predicat</i>
Ce se spune despre florile din grădină?			
Ce făcea maimuțica?			
Ce făcea calul?			

21. Subliniază predicatul din propozițiile următoare. Pune întrebarea la care răspunde fiecare și specifică prin ce parte de vorbire este exprimat.

- La ora zece fix, Pippi luă calul pe sus.
- Locuitorii târgului ieșiră la ferestre, care mai de care mai curioși.
- Pippi trecea cu calul pe stradă.
- Vecinii ei au privit uimiți.
- Pippi va intra în galop în curtea școlii.

22. Completează, cu predicatul potrivit, verbele de mai jos. Pune întrebările la care răspunde predicatul.

- Buturuga mică ... carul mare.*
- Vorba dulce mult ...*
- Minciuna ... picioare scurte.*
- Paza bună ... primejdia rea.*
- Graba ... treaba.*

23. Alcătuieste propoziții în care verbele *au plecat, cântau, mănânc, aude, a învățat, va cere, știi, râdem, veți asculta* să fie predicat.

24. Subliniați predicatul din propoziții. Uniți predicatul subliniat cu informațiile care le descriu.

Copiii sunt în grădină.

Pippi a fost la școală.

Ei vor fi în clasă în câteva minute.

Noi merseserăm la ea în vizită.

Reținem! Atunci când comunicăm, așezăm cuvintele în propoziții, aranjându-le într-o anumită ordine. Fiecare cuvânt îndeplinește, în cadrul propoziției, un rol sau o funcție, numită *funcție sintactică*. Verbul îndeplinește o funcție importantă în propoziție. Atunci când răspunde la una dintre întrebările: *Ce face?* sau *Ce se spune despre?*, verbul îndeplinește funcția sintactică de **PREDICAT**.

Reținem! *Verbul *a fi* îndeplinește singur funcția sintactică de predicat doar atunci când are sensul de *a exista, a se afla, a se găsi*.

Dacă nu are acest sens, formează predicatul doar împreună cu alte părți de vorbire.

Exemplu: *Pippi este (se află) în curtea școlii.*

este = predicat

Pippi este grozavă.

este = formează predicatul împreună cu adjectivul grozavă

Personajul literar. Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul.
Ortografie și punctuație

Clic! Șotia* Domnișoarei Poimâine

adaptare după Adina Rosetti

Clic! ADINA ROSETTI

(n. 1979) este scriitoare și jurnalistă. Crede că astăzi copiii „vor să fie amuzați, să le vorbești pe limba lor, să nu-i plictisești și, mai ales, să nu le strecuri cu orice preț sau în mod prea evident o morală”. Domnișoara Poimâine și joaca de-a Timpul, din care face parte și fragmentul din manual, este prima ei carte pentru copii și a fost premiată în 2014 cu două distincții: Cea mai bună carte pentru copii și tineret și Cea mai frumoasă carte pentru copii și tineret.

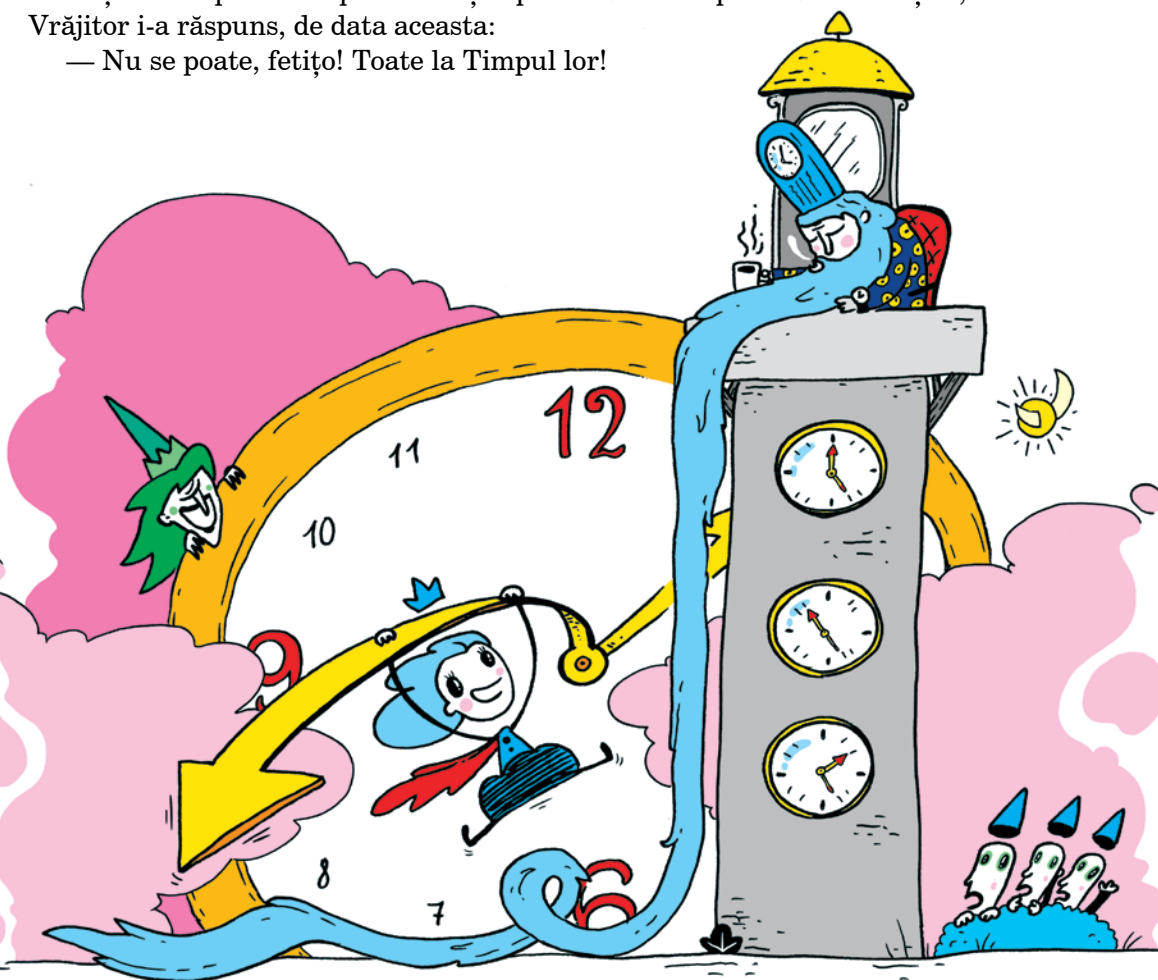
Într-o bună zi, Domnișoara Poimâine, care se cam plictisise, s-a dus în turnul unde locuia Vrajitorul Timpului, cel care veghează asupra tuturor și are grijă să întoarcă în fiecare Zi limbile ceasului uriaș din vârful turnului. Era foarte-foarte bătrân, atât de bătrân încât nimeni nu-i știa vârsta. Barba îi curgea în valuri din vârful turnului unde locuia, până jos, pe pământ. Nu greșea nici măcar o dată și Timpul trecea întotdeauna la fel. Nici mai repede, nici mai încet.

— Haide, unchiule, te roog, a spus Domnișoara Poimâine alintându-se*, fă Timpul să treacă mai repede! M-am plictisit să fiu mică și să trăiesc în Viitor! Vreau să cresc mare și să dau o fugă până în Prezent, să văd cum e pe-acolo!

Trebuie să vă spun despre această domnișoară că, dacă îi aduceai în dar o amandină*, spunea imediat că ar vrea o savarină*, dacă primea de Crăciun o păpușă, o arunca cât colo, țipând că tot ce-și dorește e un trenuleț electric. Nu făcea baie decât cu spumă de căpșuni și nu adormea decât legănată și cu suzeta în gură! Ce mai, o adevărată răzgâiată*! Cea mai fierbinte dorință a Domnișoarei Poimâine era ca timpul să treacă mai repede și ea să crească mare cât ai bate din palme.

Deși era nepoata lui preferată și-i plăcea să-i îndeplinească dorințele, bătrânul Vrajitor i-a răspuns, de data aceasta:

— Nu se poate, fetițo! Toate la Timpul lor!

Clic! Autograful Adinei Rosetti

— Dar eu vreau, vreau, vreau! a strigat micuța, bătând din picior ca o răzgâiată ce era.

Însă Vrăjitorul n-a mai băgat-o în seamă, pentru că nu-i plăceau deloc copiii răzgâiați. Așa că Poimăine a izbucnit în lacrimi și a luat-o la fugă peste cele trei regate: TRECUTUL, care aparține Doamnei Ieri, o bătrânică simpatică, PREZENTUL, stăpânit de Domnul Azi, un domn serios, îmbrăcat într-un costum fistichiu*, care flutura mereu în urma lui de grăbit ce era, și VIITORUL, regatul tinerei și copilăroasei Domnișoare Măine, care își petrecea timpul făcând balonașe de săpun în care puneă întâmplări ce încă nu s-au întâmplat.

Între timp, în smârcurile* mlaștinii urât mirositoare, Vrăjitoarea Niciodată, fiica renegată* a Vrăjitorului Timpului, pândea clipa răzbunării. Deodată, a văzut ceva ca o pată colorată apropiindu-se de ea. Era Domnișoara Poimăine, care țopăia de colo-colo prin noroi, murdărindu-și frumoasa rochiță de mătase.

— Ce cauți aici, copila mea? a întrebat Vrăjitoarea Niciodată, cu vocea mieroasă.

— Ah, unchiul meu e așa de nesuferit! Nu vrea să mă lase să mă joc cu Timpul!

— Dar cine e unchiul tău? Oare nu e chiar Măria Sa, Vrăjitorul Timpului? Cel cu barba albă până la pământ, care locuiește în vârful turnului?

Vrăjitoarea Niciodată de-abia se stăpânea să nu chicotească de fericire.

— Uite, domnișoară, nu trebuie să plângi! Ia fiertura asta și toarnă-i seara în ceai unchiului tău câteva picături. O să-l adoarmă și atunci te vei putea agăța chiar tu de limbile ceasului uriaș. O să dai timpul înainte și înapoi, după pofta inimii!

Zis și făcut! Domnișoara Poimăine a ascultat sfaturile răuvoitoare ale vrăjitoarei, fără să se gândească nici măcar o clipă că face un lucru rău. Și Timpul a început să se scurgă cu o viteză uimitoare! Domnul Azi, Doamna Ieri și Domnișoara Măine nu-și mai trăgeau sufletul de osteneală. Doar Domnișoara Poimăine, care crescuse foarte mult, se bucura și țopăia de zor.

— Ah, ce bucurie, spunea ea, Timpul a început să zboare. Nu va trece mult și voi ajunge în Prezent.

Și spunând așa, pleca să mai învârtă nițel limbile ceasului uriaș din vârful turnului Timpului, în care Vrăjitorul dormea dus. Însă, din spatele perdelelor vapoase ale iatacului*, Spiridușul Vreodată îi ascultase toate planurile. S-a dus repede la prietenii săi, Cândva, Întotdeauna și Numaidecât, care erau prinși într-un joc de-a baba-oarba, și le-a spus:

— Trebuie să o oprim pe zănată* aia de Poimăine! E în stare să strice toate copilăriile copiilor din întreaga lume. Dacă Timpul trece mai repede, atunci trece și copilăria mai repede, iar copilăria, orice-ar crede unii, este cel mai frumos lucru din lume!

Cei patru spiriduși au hotărât să nu mai piardă o clipă. Au urcat în turnul Timpului, au intrat, nepoftiți, în iatacul Vrăjitorului și l-au tras de barbă până când l-au făcut să deschidă ochii și i-au povestit toată tărășenia*. Vrăjitorul a tresărit, ca și cum ar fi fost trezit dintr-un somn foarte adânc, și-a scuturat barba și a strigat supărat spre Domnișoara Poimăine, care împingea de zor limbile ceasului:

— Ia lasă Timpul în pace, neastâmpărato, că nu e de joacă!

Domnișoara Poimăine s-a speriat așa de tare, încât a căzut și-a luat-o la goană către iatacul ei. Vrăjitorul s-a ridicat din jilț* și a îndreptat limbile ceasului uriaș, așezându-le exact așa cum trebuiau să fie. Pentru ca Timpul să treacă întotdeauna la fel. Nici mai repede, nici mai încet.

Vocabular

șotie – poznă, năzbâtie.

a se alinta – a se răsfăța, a se răzgâia.

răzgâiată – răsfățată.

fistichiu – (aici) curios, ciudat, extravagant.

smârcuri – (aici) loc îndepărtat și primejdios,

de unde își trage marea izvoarele.

renegat – persoană care s-a înstrăinat de grupul din care a făcut parte.

iatac – cameră mică de culcare, dormitor.

zănată – lipsită de judecată, nechibzuită.

tărășenie – pățanie, încurcătură.

jilț – scaun înalt, cu spetează și brațe.

Jurnalul meu de lectură

Șotia domnișoarei Poimăine este mult mai mare decât credeți voi! Căutați cartea

Domnișoara Poimăine și joaca de-a Timpul, de Adina Rosetti, și aflați

întreaga poveste. Desenați în jurnal personajul vostru preferat din

regatul Timpului.

Recomandarea Adinei Rosetti

Ce spune textul?

1. *Mici copii, mari actori!* Identificați personajele din text și, apoi, citiți textul pe roluri.

2. Recitește textul și completează spațiile punctate cu numele personajelor:

 Într-o bună zi, ... se cam plictisise și l-a rugat pe unchiul ei, ..., să facă Timpul să treacă mai repede. Deși era nepoata lui preferată, ... nu i-a îndeplinit dorința. Atunci ... a izbucnit în lacrimi și a luat-o la fugă peste cele trei regate: TRECUTUL, care aparținea ..., PREZENTUL, stăpânit de ..., și VIITORUL, regatul tinerei și copilăroasei Fiica renegată a Vrăjitorului Timpului, pe nume ..., i-a dat răsfățatei domnișoare o fiertură cu care să-l adoarmă pe Marele Vrăjitor. Timpul trecea acum mult prea repede, de aceea a intervenit spiridușul..., care s-a dus la prietenii săi, ..., ... și ..., și le-a povestit toată tărășenia. Ei l-au tras de barbă pe ... până a deschis ochii și a îndreptat limbile ceasului uriaș.

3. Transcrie un fragment din text în care domnișoara Poimâine spune de ce vrea ea ca Timpul să treacă mai repede.

4. De ce crede spiridușul că domnișoara Poimâine nu trebuie să se joace cu Timpul?

Cum spune textul?

5. Ordonează ideile principale de mai jos și scrie pe caiet planul de idei.

- Vrăjitoarea Niciodată îi dă copiile o licoare cu care să-l adoarmă pe Vrăjitor.
- Domnișoara Poimâine vrea ca timpul să treacă mai repede, dar nu e ascultată.
- Vrăjitorul Timpului a făcut ca timpul să treacă la fel: nici mai repede, nici mai încet.
- Timpul este vegheat de un Vrăjitor bătrân.
- Supărată, Domnișoara Poimâine a fugit peste cele trei regate.
- Spiridușii i-au povestit Vrăjitorului Timpului toată tărășenia.
- Cele trei regate se numeau Trecutul, Presentul și Viitorul.
- Domnișoara Poimâine face ca timpul să se scurgă mai repede.
- Domnișoara Poimâine era foarte răsfățată.

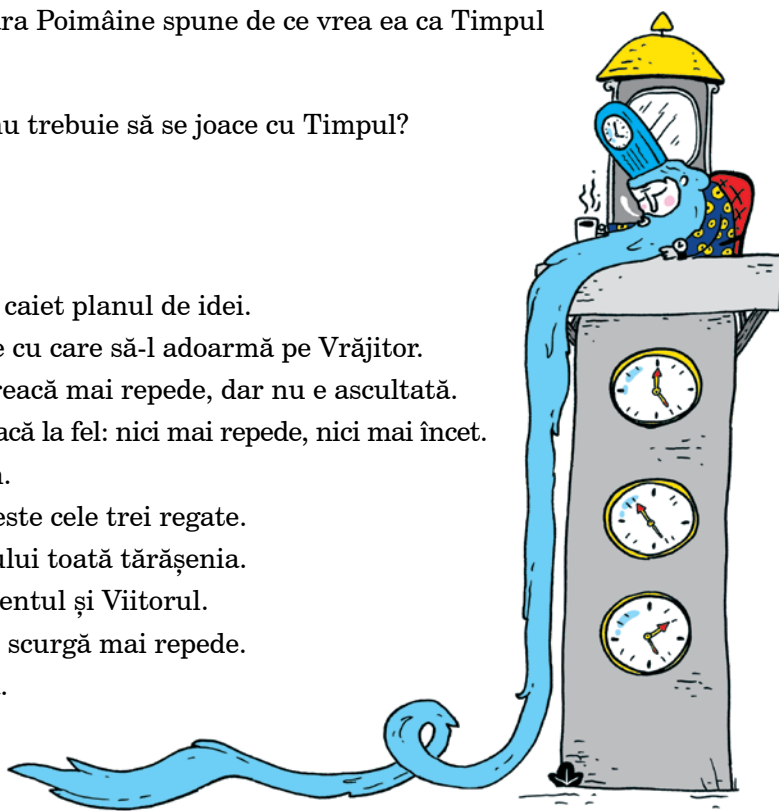
6. Lucrați în perechi și stabiliți:

- a) care era situația la început;
- b) care a fost momentul care a dus la schimbarea situației;
- c) care a fost momentul de maxim suspans din text;
- d) care este situația la final.

7. *Harta personajelor.* Lucrați pe echipe! Desenați, pe o coală, personajele textului, așa cum sunt ele descrise în povestire. Așezați în centru personajul pe care-l considerați voi cel mai important și pe margine celelalte personaje. Evidențiați, prin săgeți, legăturile dintre ele. Discutați desenele și motivați alegerile făcute.

8. Redactați câte o *Fișă de identitate* pentru fiecare dintre următoarele personaje ale textului:

personajul cel mai bătrân **personajul cel mai antipatic** **personajul cel mai neastâmpărat**

Fișă de identitate

<p>Ce am aflat despre personaj? (citate din text)</p>	<p>În ce mod am aflat? (din cuvintele povestitorului, din propriile cuvinte, din cuvintele altor personaje sau din ceea ce face)</p>	<p>Ce înseamnă acest lucru? (trăsăturile fizice/sufletești ale personajului)</p>
--	---	---

9. Joc! MIMĂ! Descrieți personajele textului folosind doar mișcări ale feței și mișcări ale mâinilor, adică doar prin mimică și gesturi.

Despre ce vorbește textul?

10. Ce părere aveți voi despre domnișoara Poimâine? Alegeți răspunsul care vi se pare potrivit și organizați o minidezbatere, aducând argumente pro și contra.

- Domnișoara Poimâine este o fetiță răsfățată și neascultătoare.
- Domnișoara Poimâine este mică și nu-și dă seama că face rău.

11. Discutați în perechi și găsiți și alte personaje, din cărțile citite de voi, care seamănă cu Domnișoara Poimâine. Explicați ce au în comun.

12. Întrebarea-capcană a Adinei Rosetti!

13. Ar fi bine să creșteți mai repede mari? Formați două grupe de dezbatere, pro și contra, și completați tabelul cu argumente cât mai convingătoare. Discutați apoi cu echipa adversă și încercați să-i convingeți pe colegi că voi aveți dreptate. Câștigă echipa care aduce cele mai multe argumente corect exprimate.

Ar fi bine să creștem mai repede mari?

<p>DA,</p>	<p>NU,</p>
<p>ar fi bine să creștem mai repede mari, pentru că ...</p>	<p>nu ar fi bine să creștem mai repede mari, pentru că ...</p>

14. Ce credeți că s-ar fi întâmplat dacă Spiridușul Vreodată nu ar fi auzit planurile Domnișoarei Poimâine? Pornind de la această întrebare, găsiți un alt final textului.

15. Dacă timpul ar curge mai repede, ce s-ar întâmpla cu viața plantelor, a animalelor sau a oamenilor? Explicați, folosind informații pe care le-ați aflat la orele de cunoaștere a mediului, de geografie sau de științe.

Descopăr secretele textului

16. Ați realizat Fișele de identitate? Dacă da, atunci sunteți pregătiți pentru următorul pas. Completați pentru aceleași personaje și câte o Fișă de caracterizare.

Fișă de caracterizare

Cum este personajul?	Cum am aflat? (din cuvintele povestitorului, ale personajelor sau din ceea ce face)
Portretul fizic	
Portretul sufletesc	
Relațiile cu celelalte personaje	
Ce cred eu despre personaj	

Reținem!

*Personajul literar se conturează printr-o înlanțuire de trăsături fizice, care formează **portretul fizic** al personajului, și o serie de trăsături sufletești și morale, care formează **portretul moral** al personajului. Aceste trăsături sunt puse în evidență:

 direct, prin ceea ce spune autorul despre personaj, prin ceea ce spun alte personaje despre el sau prin ceea ce spune chiar el despre sine;

 indirect, prin ceea ce face personajul, prin felul cum vorbește sau cum se îmbracă, prin felul cum se comportă sau cum reacționează la ceea ce i se întâmplă.

Reținem!

 Partea de propoziție care arată **cine face acțiunea exprimată de predicat** sau **despre cine se vorbește în propoziție** îndeplinește funcția sintactică de **SUBIECT**.

Subiectul răspunde la întrebarea **Cine...?** adresată predicatului și este exprimat, de cele mai multe ori, prin **substantiv** sau prin **pronume**.

17. Povestitorul nu ne spune nimic despre cum arată sau cum este Spiridușul Vreodată. Voi ce părere aveți despre el? Explicați cum ați ajuns la această opinie și precizați pe ce date din text v-ați bazat.

Portofoliul meu

Imaginați-vă o întâlnire cu Vrăjitoarea Niciodată! Faceți-i portretul în scris, precizând cum arată, cum este, ce face și ce părere aveți despre ea. Puteți să o și desenați!

18. Citiți textul și transcrieți în tabel predicatul. Completați a doua coloană a tabelului cu acele cuvinte care arată **cine face acțiunea exprimată de predicat** și care răspund la întrebarea **Cine...?**, adresată predicatului. Precizați prin ce parte de vorbire sunt exprimate aceste cuvinte. Citiți rubrica **Reținem!** și specificați apoi, pe ultima coloană, ce funcție îndeplinesc acestea în propoziție.

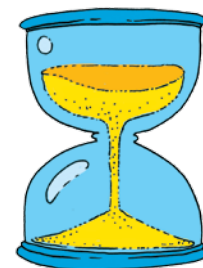

Vrăjitorul i-a chemat în turnul lui pe copiii săi. El a împărțit regatul în trei. Azi a primit prezentul. Ieri a luat trecutul. Mâine a rămas cu viitorul. De atunci, ei veghează asupra timpului.

Predicatul	Cine...?	Parte de vorbire	Parte de propoziție (funcția sintactică)
<i>a chemat</i>	<i>Vrăjitorul</i>	<i>substantiv propriu</i>	<i>subiect</i>

19. Transcrie propozițiile de mai jos. Subliniază predicatul. Pune întrebări pentru a afla subiectele. Precizează prin ce parte de vorbire este exprimat subiectul și scrie toate informațiile pe care le cunoști despre aceasta.

- Autorul creează un personaj simpatic.
- Noi vom vedea o piesă de teatru.
- Știi tu mai bine?
- A venit în cele din urmă și actorul.

20. Observă unde sunt așezate subiectele identificate la exercițiul anterior, față de predicatul propoziției.

21. Formulează propoziții despre personajele textului *Șotia Domnișoarei Poimâine*, în care subiectul să fie exprimat:

- printr-un substantiv propriu;
- printr-un substantiv comun la numărul plural;
- printr-un substantiv comun de genul neutru;
- printr-un pronume personal la persoana a II-a, numărul plural;
- printr-un pronume personal la persoana a III-a, numărul singular, genul masculin.

22. Citiți textul și identificați predicatul. Puneți întrebarea pentru a afla care este subiectul fiecărei propoziții. Ce observați?

 Vrăjitorul dormea dus. Însă, din spatele perdelelor vapoase ale iatacului, Spiridușul ascultase toate planurile. El a plecat repede la prietenii săi. Cândva, Întotdeauna și Numaidecât jucau baba-oarba. Ei au oprit-o pe zănată de Poimâine.

23. Analizează subiectele și predicatul din propozițiile de mai jos și observă ce informație apare și la subiect, și la predicat.

- Spiridușul trăiește într-un ținut îndepărtat.
- El prinde baloanele de săpun numite „visuri“.

24. Stabilește forma corectă a predicatului și transcrie textul pe caiet.

 Doamna Ieri este o bătrânică simpatică. (a avea) părul alb prins în coc și (a purta) un șal tricatat pe umeri. Ea (a ține) lucrurile în ordine, în dulapul ei mare numit Trecut. Acesta (a miroși) a levănțică. Domnul Azi îi (a aduce) întâmplările zilei care tocmai s-a sfârșit, iar ea (a așeza) frumos în borcane zilele care s-au scurs. Altădată, Alaltăieri și A fost odată (a fi) prietenii ei.

25. În fiecare dintre propozițiile de mai jos s-a strecurat câte o greșală. Citiți rubrica **Reținem!**, găsiți greșelile și transcrieți corect propozițiile.

- Noi, am citit cu plăcere povestea.
- Timpul, curgea mai repede, mai grăbit.
- Copilăria, trece prea repede.
- Voi, vedeți până acolo?
- Floarea, copacul și pasărea, sunt ființe.

Sugestie pentru timpul liber

Faceți o excursie la Muzeul Ceasului „Nicolae Simache“ din Ploiești! Este unicul muzeu de acest fel din România și cuprinde o bogată colecție de ceasuri, făurite de meșteri vestiți din Europa. Mai multe informații puteți găsi pe pagina de internet: <http://www.cimec.ro/muzee/ceasuri/ceas.htm>.

Reținem!

Locul subiectului este, de obicei, la începutul propoziției, înaintea predicatului. Există însă și situații în care se află în interiorul propoziției (Vine și Mircea la teatru cu noi?) sau la sfârșitul acesteia (Vii la teatru cu noi și tu?).

Reținem!

*Subiectul poate fi exprimat printr-o singură parte de vorbire (Vrăjitorul) și se numește **subiect simplu** sau poate fi exprimat prin mai multe părți de vorbire (Cândva, Întotdeauna și Numaidecât) și se numește **subiect multiplu**. Termenii subiectului multiplu se despart prin virgulă atunci când între ei nu apare un cuvânt de legătură.

Reținem!

Între subiect și predicat există o strânsă legătură. Predicatul are **același număr** cu subiectul, iar dacă subiectul este exprimat printr-un pronume personal, predicatul are și **aceeași persoană** cu subiectul. Atunci când există un subiect multiplu, acordul cu predicatul se face la numărul plural.

Exemplu: **Maria, Ioana și Matei pornesc primii la drum.**

Maria, Ioana, Matei = subiect multiplu, număr plural
 pornesc = predicat exprimat prin verb la numărul plural

Reținem!

Nu se pune virgulă între subiect și predicat.

Clic! Povestea lui Harap-Alb

(fragment)

adaptare după Ion Creangă

**ION
CREANGĂ**
(1837 – 1889)

a fost un neîntrecut povestitor. A început să scrie povești și povestiri atunci când, în calitate de învățător, a participat la realizarea unor manuale școlare. Ursul păcălit de vulpe, Punguța cu doi bani sau Fata babei și fata moșneagului sunt numai câteva dintre basmele care l-au făcut cunoscut tuturor copiilor, indiferent de generație. Succesul de care s-au bucurat poveștile sale l-a încurajat să-și scrie amintirile din copilărie, o serie de întâmplări pline de umor, scrise într-o fermecătoare limbă românească veche, pe care nu am fi cunoscut-o niciodată dacă nu ar fi fost Creangă.

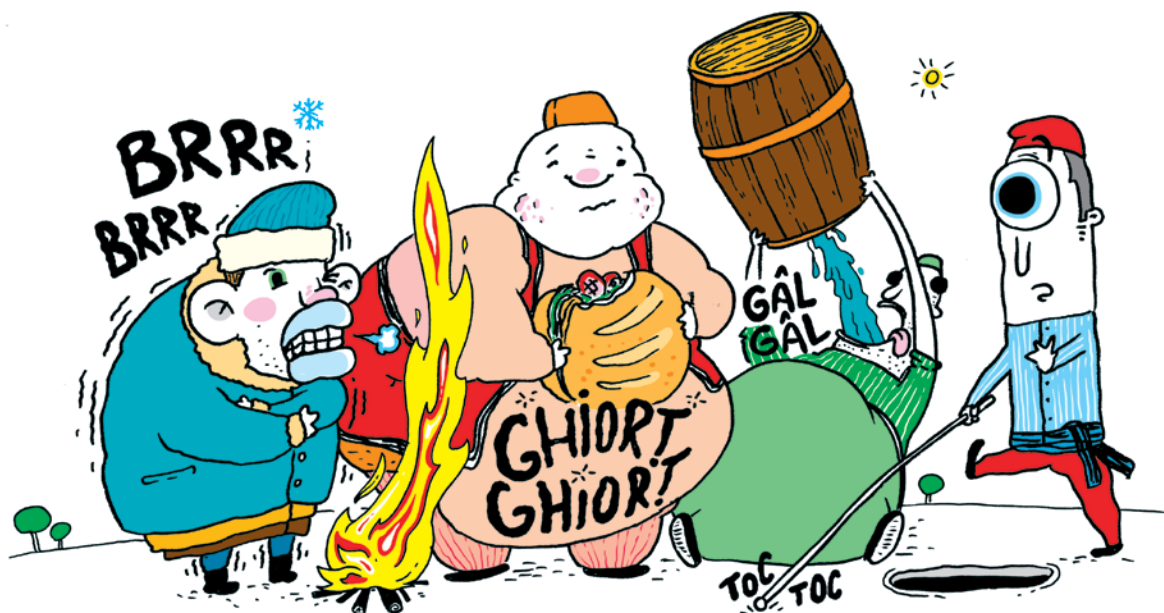
De multe și multe isprăvi* avu parte Harap-Alb, fiu de împărat, dar și slugă la mâna Spânului*. Și-a arătat el curajul și vitejia de nenumărate ori, dar acum mergea spre împărăția împăratului Roș, pentru a o aduce pe fata acestuia Spânului, așa cum acesta ceruse, doar, doar l-o duce la pierzare.

— Dragul meu tovarăș, la grea nevoie m-a băgat Spânul de data asta. Cică să-i aduc pe fata împăratului Roș de unde-oi ști. Se vede că m-a născut mama într-un ceas rău!

— Stăpâne, zise atunci calul nechezând cu înfocare, nu te mai văicări* atâta! După vremea rea, o fi vreodată și senin. De unde știi că nu s-or schimba lucrurile în bine și pentru dumneata?! Las' pe mine, stăpâne, că știu eu pe unde te-oi duce la împăratul Roș.

Harap-Alb atunci încălecă, și calul, nechezând o dată puternic, zbură cu dânsul în înaltul cerului, văzduhul pământului. Și apoi, de la o vreme, începu a se lăsa lin ca vântul și o luă de-a lungul pământului spre împărăția lui Roș-împărat.

Merse el cât merse până când, la poalele unui codru, numai iaca ce vede o dihanie* de om care se încălzea pe lângă un foc de lemne de douăzeci și patru de stânjeni* și tot striga, cât îl ținea gura, că moare de frig. Și-apoi, în afară de asta, omul acela era ceva de speriat: avea niște urechi clăpăuge* și niște buzoaie groase și lăbărțate*. Când sufla cu dânsele, cea de sus se răsfrângea peste scăfârliă* capului, iar cea de jos atârna de-i acoperirea pantecele*. Și ori de câte ori se oprea suflarea lui, se puneă promoroaca* mai groasă de o palmă. Nu era chip să te apropii de dânsul, pentru că tremura așa de tare, că toată suflarea și făptura dimprejur îi ținea hangul: vântul gemea ca un nebun, copacii din pădure se văicăreau, pietrele țipau, vreascurile țiuiau și chiar lemnele de pe foc pocneau de ger. Iar veverițele se înghesuiau una peste alta în scorburi, suflau în unghii și plângeau în pumni, blestemându-și ceasul în care s-au născut. Mă rog, foc de ger era, ce să vă mai spun mai mult. Harap-Alb,

numai puțin cât a stat de s-a uitat, a făcut țurțuri la gură și, neputându-și stăpâni râsul, zise cu mirare:

— Multe mai vede omul cât trăiește! Măi omule, spune drept, tu ești Gerilă?... Tu trebuie să fii, că și focul îngheață lângă tine de fierbinte ce ești.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise Gerilă tremurând, dar unde mergi tu, fără mine n-ai să poți face nimic.

— Hai și tu cu mine, dacă vrei, zise Harap-Alb, de-abia te-i mai încălzi mergând la drum, căci nu e bine când stai locului.

Cei doi pornesc împreună. Și mergând ei o bucată de drum înainte, Harap-Alb vede altă ciudățenie și mai mare: o namilă de om mânca brazdele* de pe urma a douăzeci și patru de pluguri și tot atunci striga în gura mare că moare de foame.

— Ei, apoi să nu bufnești de râs? zise Harap-Alb. Măi, măi, măi! Că multe-ți mai văd ochii. Pesemne că acesta-i Flămânzilă, foametea, sac fără fund, cel de nu-l poate sătura nici pământul.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise Flămânzilă, dar unde mergeți voi, fără mine n-aveți să puteți face nicio ispravă.

— Dacă-i așa, hai și tu cu noi, zise Harap-Alb, că doar nu te-oi duce în spinare.

Porniră împreună toți trei. Și merseră ei ce merseră și nu-mai iaca, Harap-Alb vede altă minunăție și mai mare: o arătare de om băuse apa de la douăzeci și patru de iazuri* și o gârlă*, pe care umblau numai cinci sute de mori, și tot atunci striga în gura mare că se usucă de sete.

— Măi, da' ce pocitanie de om e și acesta! zise Harap-Alb. Grozav burdihan* și nesățios* gâtlej, de nu pot să-i potolească setea nici izvoarele pământului; mare baltă de apă trebuie să fie în mațele lui! Se vede că acesta-i prăpădenia apelor, vestitul Setilă, fiul Secetei, născut în zodia rațelor și împodobit cu darul suptului.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise atunci Setilă, căruia începu a-i țâșni apa pe nări și pe urechi ca pe niște uluci de mori, dar unde vă duceți voi, fără mine degeaba vă duceți.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise Harap-Alb, de-abia nu te-i mai scâlda atâta în cele ape, oi scăpa de blestemul broaștelor și oi da răgaz morilor să umble, că destul ți-ai făcut mendrele până acum. Ce, Doamne iartă-mă! Făci broaște în burtă de atâta apă!

Porniră toți patru înainte. Și mai mergând ei o bucată de drum, se întâlnesc cu Ochilă, frate cu Orbilă, văr primar cu Chiorilă, peste drum de Nimerilă, o pocitanie de om care avea în frunte numai un ochi, mare cât o sită. Când îl deschidea, nu vedea nimic, dar dacă îl ținea închis, fie zi, fie noapte, spunea că vede până în măruntaiele pământului.

L-au luat cu ei și au pornit toți la drum spre împărăția împăratului Roș.

Ce spune textul?

1. Ascultați lectura model a textului. Citiți apoi textul cu atenție, fără să vă opriți, chiar dacă nu înțelegeți toate cuvintele. Căutați, după aceea, în dicționar cuvintele și expresiile necunoscute.

2. Mici copii, mari actori! Identificați personajele din text și citiți-l pe roluri.

Vocabular

ispravă – (aici) aventură.

spân – bărbat căruia nu-i crește nici mustață, nici barbă.

a se văicări – a se văita, a se tângui.

dihanie – ființă ciudată, monstruoasă.

stânjen – unitate de măsură pentru lungime, folosită înaintea introducerii sistemului metric (aproximativ 2 m).

clăpăuge – mari și atârând în jos; pleoștite.

lăbărțate – care și-au stricat forma, devenind prea largi.

scăfârlie – țeasta capului, craniu.

pântece – abdomen, burtă.

promoroacă – brumă, chiciură.

brazdă – fâșie îngustă de pământ, rămasă în urma plugului.

iaz – lac format prin adunarea apei într-o adâncitură de teren.

gârlă – apă curgătoare mică.

burdihan – stomac, burtă.

nesățios – lacom, avid, nesătul.

Jurnalul meu de lectură

Povestea lui Harap-Alb este o poveste cu peripeții grozave, cu un urs înfricoșător și un cerb cu stea în frunte și cu o fată de împărat ce se putea preface în pasăre...

Citește basmul în întregime și alcătuește la final harta personajelor.

3. Completează spațiile punctate cu numele personajelor:

Eroul poveștii, ..., a fost trimis de către ... să i-o aducă pe fata împăratului Roș. În călătoria sa este însoțit și încurajat de ..., neobositul său prieten înaripat. La poalele unui codru s-a întâlnit cu ..., o dihanie de om care striga cât îl ținea gura că moare de frig, deși se încălzea la un imens foc de lemne. După o bucată de drum, cei doi s-au întâlnit cu ..., o namilă de om ce țipa în gura mare că moare de foame, dar pe care nu-l putea sătura nimic. Neobișnuitului grup li s-au mai alăturat: ..., care striga în gura mare că se usucă de sete, și ..., care avea un singur ochi și vedea mai bine cu el închis. Toți s-au îndreptat voinicește spre împărăția împăratului Roș.

4. Notează ce fac Gerilă, Flămânzilă, Setilă și Ochilă atunci când îi găsește Harap-Alb.

5. Ce reacție are Harap-Alb atunci când îi vede?

Cum spune textul?

6. Citește textul pe fragmente și completează Jurnalul dublu cu desenul potrivit fiecărei idei principale.

Desen	Idee principală
	Harap-Alb pleacă în căutarea fetei împăratului Roș.
	Harap-Alb se întâlnește cu Gerilă.
	Harap-Alb se întâlnește cu Flămânzilă.
	Harap-Alb se întâlnește cu Setilă.
	Harap-Alb se întâlnește cu Ochilă.
	Pornesc cu toții la drum.

7. Realizați Fișe de identitate pentru toate personajele textului.

8. Care dintre personajele din fragment are cel mai amănunțit portret fizic?

9. De unde aflăm cele mai multe informații despre cei patru tovarăși de drum? Din prezentarea directă pe care le-o face povestitorul, din ceea ce spun ei, din ceea ce spune Harap-Alb despre ei sau din felul cum se comportă aceștia? Explicați, aducând argumente din text.

10. **Joc!** Mimați-i pe fiecare dintre tovarășii cu care pleacă la drum Harap-Alb.

11. Ce semnificație au următoarele zicători din limbajul popular?

După vreme rea, o fi vreodată și senin.

Multe mai vede omul cât trăiește!

Multe-ți mai văd ochii!

12. Harap-Alb este ironic atunci când îi spune lui Gerilă că îngheață focul lângă el de fierbinte ce este. De ce este aceasta o ironie? Ce efect are asupra cititorului?

13. Povestitorul nu se mulțumește să spună că Gerilă tremură, ci ne arată cum tremură întreaga lume din jurul acestuia. În ce scop credeți că exagerează povestitorul?

Despre ce vorbește textul?

14. Deși arată foarte neobișnuit, ca niște monștri, Harap-Alb nu se sperie de niciunul dintre cei pe care îi va lua cu el la drum. De ce credeți că se întâmplă asta?
15. Vouă cum vi se par tovarășii de drum ai lui Harap-Alb? Explicați.
16. Cum credeți că îl vor ajuta ei pe erou?

Descopăr secretele textului

17. Realizați Fișe de caracterizare pentru toate personajele textului.
18. Discutați în perechi! Care dintre personajele din fragment vi se pare a fi personajul principal? Explicați.

Portofoliul meu

Clic! În drumul său, Harap-Alb mai întâlnește un erou fabulos. Imaginează-ți cine poate fi, dă-i un nume și realizează un portret al acestuia, prin cuvinte și desen. Citește întreaga poveste și descoperă cine este, de fapt, al cincilea personaj fantastic.

19. **Clic!** Transcrie în tabel subiectele și predicatul din următoarele propoziții și analizează-le după model.
Și eroii noștri pornesc spre împăratul Roș. Pe drum, ei uimeau pe toată lumea. Gerilă ardea pădurile pentru a face foc. Flămânzilă mânca pământ. Setilă bea apa de prin bălți și lacuri. Erau nemaipomeniți tovarășii lui Harap-Alb!

Subiect	Predicat
eroii – subiect exprimat prin substantiv comun, număr plural, gen masculin.	pornesc – predicat exprimat prin verb, persoana a III-a, număr plural, timp prezent.

20. **Clic!** Construiește câte o propoziție în care:
 - a) subiectul să fie exprimat prin substantiv propriu, gen feminin;
 - b) subiectul să fie exprimat prin pronume personal, persoana a II-a;
 - c) subiectul să fie multiplu;
 - d) predicatul să fie exprimat prin verb la timpul viitor;
 - e) predicatul să fie exprimat printr-un verb, persoana I;
 - f) subiectul să se găsească la sfârșitul propoziției.
21. Găsiți greșelile care s-au strecurat în următoarele propoziții, specificați în ce constau acestea și transcrieți corect propozițiile. Puneți apoi întrebările, pentru a afla care sunt subiectele și predicatul.
 - a) Harap-Alb, a trecut prin numeroase încercări.
 - b) Gerilă, Flămânzilă și Setilă este prietenul eroului nostru.
 - c) Prietenia eroilor duc la rezolvarea sarcinii.
 - d) Grupul voios, se îndreaptă spre palat.
 - e) Cu tine mergem și eu ca vântul și ca gândul.

22. Scrie propoziții în care cuvintele *rod, port, sare, poartă, mătură, roade* să fie mai întâi subiecte, apoi predicate.

Sugestie pentru timpul liber

Vizitați Muzeul „Ion Creangă” din Humulești și vizionați filmul „Amintiri din copilărie”.

Cu mască, fără mască!

I. Ce vom face?

Veți face un spectacol, în care veți interpreta un personaj dintr-o operă literară.

II. Cine participă?

Elevi, profesori, părinți și bunici, toți sunt invitați, de la mari la mici!

III. Cum vom face?

1. Stabiliți personajul pe care doriți să-l interpretați.

Gândiți-vă la un personaj care v-a plăcut și care v-a lăsat o impresie puternică. Nu alegeți doar personaje pozitive; amintiți-vă, de exemplu, că zmeul dă savoare poveștii! De asemenea, puteți alege un personaj principal sau un personaj care nu are rol central. Important este însă să fie un personaj cunoscut, pentru ca juriul să nu aibă dificultăți mari în a-l recunoaște.

2. Alegeți o scurtă replică a acestui personaj, care vi se pare că îl reprezintă mai bine, și interpretați-o cât mai sugestiv.

3. Stabiliți ce detalii pot face ușor de recunoscut personajul ales și confecționați-vă acasă măștile și costumele de care aveți nevoie, folosind ceea ce ați învățat la orele de arte vizuale și abilități practice.

4. Pregătiți-vă rolul cât mai bine!

Așezați-vă în fața oglinzii și faceți repetiții. MUUULTE repetiții!

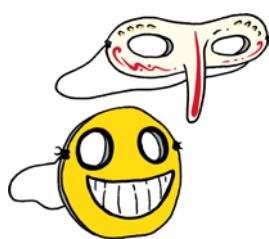

IV. Cum ne-a ieșit?

Să dăm jos măștile!

Juriul va fi alcătuit din publicul care participă la spectacol și care trebuie să recunoască despre ce personaj este vorba, dar numai după ce se încheie toate reprezentațiile.

Discutați după spectacol despre cum vi s-a părut proiectul și ce dificultăți ați întâmpinat în realizarea acestuia. Apreciați prestația pe care ați avut-o și spuneți ce credeți că v-a ieșit cel mai bine.

SĂ ÎNCEAPĂ SPECTACOLUL!

SUCCES!

CAPITOLUL AL IX-LEA

ORA DE POEZIE

(TEXTUL LIRIC)

... în care citim o mulțime de versuri, unele emoționante, altele amuzante,
ne jucăm cu sunetele, silabele și cuvintele și
terminăm prin a scrie chiar noi o poezie!

Poezia ca vorbire despre sine.
*Compunerea descriptivă de tip tablou

Clic! A oftat pădurea

de Lucia Olteanu

Clic! **LUCIA OLTEANU**
(1925 – 2015)
s-a ocupat de realizarea mai multor reviste pentru copii și a fost autoare de benzi desenate. Rățoiul Mac, maimuța Cocofifi, elefantul Singapur și motanul Grigore sunt numai câteva dintre personajele pe care le puteți cunoaște dacă veți citi *Aventurile lui Mac*, *Zâmbiți*, *vă rog!*, *Bilete pe adresa prietenilor mei sau Hai în lună!*

Trecea un tăietor de lemne
cu securea
și am simțit
și am văzut
cum s-a speriat pădurea.
Stoluri de păsări
și fluturi
și albine
s-au ridicat
ca tot atâtea țipete
spre cer
și-n plină vară
tremuram în ger.
Ca lângă o rană
ce a durut
am sărutat copacul
mângâindu-l:
„a trecut,
a trecut“.

Clic! Jurnalul meu de lectură

Citiți volumul de poezii *Linștea cri*, de Lucia Olteanu, și veți descoperi că lumea din jur ascunde taine nebănuite, pe care numai de la un poet le putem afla...

Copiați în jurnalul vostru două poezii care v-au plăcut mai mult și scrieți ce ați simțit atunci când le-ați citit.

Ce spune textul?

1. *Liber la imaginație!* Audiază textul cu ochii închiși, încercând să îți imaginezi lucrurile despre care vorbește poeta. Desenează unul dintre lucrurile pe care le-ai văzut „cu ochii minții“.
2. Ce ați simțit atunci când ați ascultat poezia?

3. Citește textul în liniște și fără grabă. Răspunde la întrebările de mai jos, alegând varianta corectă de răspuns.

A. Ce crede poeta că simte pădurea?

- a) furie;
- b) spaimă;
- c) uimire.

B. Cine a provocat spaima pădurii?

- a) un stol de păsări;
- b) un tăietor de lemne;
- c) fluturii și albinele.

C. Care a fost reacția viețuitoarelor din pădure la vederea tăietorului de lemne?

- a) deși era vară, tremurau ca-n ger;
- b) s-au ridicat spre cer ca niște țipete;
- c) și-au continuat viața mai departe.

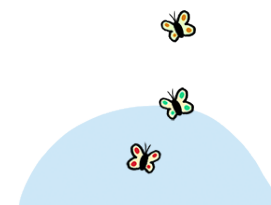
D. Cum s-a gândit poeta că poate liniști copacul?

- a) pedepsind tăietorul de lemne;
- b) sărutându-l și mângâindu-l;
- c) ținându-l de mână.

4. Desenează pădurea înainte și după apariția tăietorului de lemne.

Pădurea înainte de sosirea tăietorului de lemne	Pădurea după sosirea tăietorului de lemne
---	---

5. Transcrie versurile din care ai aflat cum se simțea poeta.

Cum spune textul?

6. Lucrați în perechi! Selectați din text cuvinte care să aibă trăsături de sens comune cu *suferință*. Procedați la fel pentru cuvântul *alinare*.

7. Notează toate verbele din poezie care se află la persoana I. La cine se referă aceste verbe?

8. Citește ultimele două versuri ale poeziei și spune de ce s-au folosit ghilimelele.

9. Poezia prezintă trei tablouri diferite. Desenează-le și dă-le câte un titlu potrivit!

10. Recitește poezia și completează tabelul cu citatele potrivite din text.

Ce prezintă textul?	De unde știi?
spaima pădurii că va fi tăiată	
spaima viețuitoarelor din pădure, cărora li se transmite teama copacilor	
tristețea poetei, care simte frica pădurii	

Reținem!

Poeziile nu sunt doar texte în care poetul povestește, în versuri, anumite întâmplări cu ajutorul personajelor, așa cum am văzut că se întâmplă în *Cum a furat Grinch Crăciunul* sau în *Povestea a doi pui de tigru*, numiți *Ningra și Aligru*.

Într-o poezie autorul poate și să prezinte în mod direct propriile sentimente, vorbind la persoana I despre sine însuși, despre bucuriile sau despre tristețile sale, cum se întâmplă în *A oftat pădurea*.

11. Pădurea, așa cum o vede poeta, nu este o pădure obișnuită. Ce este diferit la ea? Explicați.

Reținem!

Spre deosebire de proză, care seamănă cu vorbirea obișnuită, poezia este un mod de a vorbi „ne-obișnuit”, în care mesajul nu este transmis direct, ci „pe ocolite”, ca un fel de ghicitoare pe care cititorul trebuie să o dezlege.

Poeții folosesc cuvintele altfel decât în mod obișnuit, de exemplu:

 atribuie însușiri omenești lucrurilor, plantelor sau animalelor;

Exemplu: **A oftat pădurea.**

 fac comparații neașteptate, care îl surprind pe cititor;

Exemplu: **Stoluri de păsări s-au ridicat ca tot atâtea țipete.**

 așază cuvintele în altă ordine decât cea obișnuită;

Exemplu: **Ca lângă o rană/ce a durut/am sărutat copacul.**

 folosesc cuvinte care pot avea mai multe înțelesuri, în același timp.

Exemplu: **a trecut/a trecut... → a trecut tăietorul, dar și a trecut spaima.**

Reținem!

Poezia este un text literar care se supune, în general, unor reguli specifice de organizare. De obicei, este alcătuită din versuri scurte, care au același număr de silabe și care au rimă. Există însă și poezii în care versurile sunt inegale, unele fiind mai scurte, altele mai lungi, sau poezii care nu au strofe și ale căror versuri nu rimează.

 Ce este poezia? Răspunde: Florin Bican!

Despre ce vorbește textul?

17. Ați asistat vreodată la tăierea unui copac? Povestiți colegilor cum a fost.

18. Ce ne sugerează textul că simte poeta pentru pădure?

19. De ce credeți că tăietorul de lemne nu simte spaima pădurii, dar poeta da? Dacă ați fi fost și voi acolo, credeți că ați fi simțit spaima copacilor și a păsărilor? Explicați.

20. Lucrați în perechi! Ce semnificație are, după părerea voastră, titlul poeziei? Găsiți alte trei posibile titluri.

21. Comparați destinul viețuitoarelor pădurii cu cel al pescărușei din textul *Povestea unei pescărușe și a motanului care a învățat-o să zboare*.

Descopăr secretele textului

22. Aduceți trei argumente pentru care textul *A oftat pădurea* este un text literar.

23. Scrieți fiecare câte un cvintet cu tema *Pădurea*. Citiți-le în fața clasei și alcătuiți un top al celor mai reușite.

12. Cu ce compară poeta freamătul păsărilor, fluturilor și al albinelor care își iau zborul din copaci?

13. Cât de tare o emoționează pe poetă gândul că tăietorul ar putea doborî un copac? Argumentați răspunsul.

14. Lucrați pe grupe. Recitați finalul poeziei și spuneți la cine credeți că se referă verbul *a trecut*.

15. Comparați poezia *A oftat pădurea*, de Lucia Olteanu, cu poezia *Scrisoare*, de Ana Blandiana, din punctul de vedere al organizării versurilor. Ce deosebiri există între cele două texte?

16. Povestește colegului/colegei de bancă mesajul pe care îl transmite poezia, renunțând la versuri și folosind vorbirea obișnuită, în proză. Comparați cele două variante și observați dacă acestea seamănă sau nu între ele și, dacă da, cât de mult.

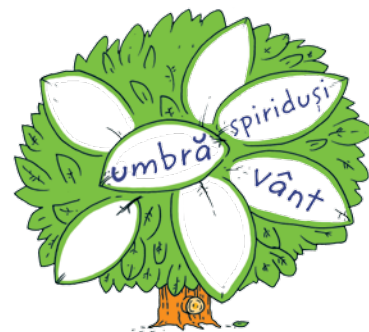

- 24.** Imaginează-ți că toate pădurile din lumea aceasta ar fi tăiate. Ce crezi că s-ar întâmpla? Folosește în răspunsul tău și informații aflate la orele de explorare a mediului, de geografie sau de științe.

Portofoliul meu

Clic! Realizați un poster pe tema **Pădurea – plămânu verde al planetei**, cu scopul de a atrage atenția oamenilor asupra importanței ocrotirii pădurilor. Organizați, împreună cu colegii de la celelalte clase, o expoziție cu lucrările voastre, la care să invitați cât mai multe persoane din comunitatea locală.

- 25.** Dă frâu liber imaginației și completează frunzele copacului alăturat!
Dacă ar trebui să scriu despre pădure, eu aș scrie despre...

Sugestie pentru timpul liber

Clic! **Plantează un copac!** Caută pe internet o asociație care se ocupă cu împăduririle și participă împreună cu prietenii și cu părinții la una dintre acțiunile organizate de aceasta. Îți vine să crezi că, peste ani și ani, cineva se va odihni la umbra copacului plantat de tine?

- 26.** Citește modelul și continuă!

	Înșușiri obișnuite	Înșușiri neobișnuite	Comparație	Acțiune	Stări
pădurea	mare	speriată	ca un zid	a oftat	e tristă
frunza					
stejarul					
norii					
cerbul					
veverița					
o scorbură					
soarele					

Sugestie pentru timpul liber

Căutați pe internet sau mergeți la bibliotecă și împrumutați un album de pictură semnat de Alfred Sisley sau de Claude Monet. Veți putea admira niște peisaje de o rară frumusețe, care transmit și privitorului emoția celor care le-au pictat...

- 27.** Scrie o compunere în care să descrii un loc dintr-o pădure care te-a impresionat și care te-a făcut să te simți bine. Ce culori avea? Ce mirosuri ai simțit? Ce sunete ai auzit? Cum te-ai simțit acolo? Adaugă compunerii tale și un desen. Folosește cuvintele astfel încât să-l emoționezi pe cititor; să-l faci să simtă ce ai simțit tu, ca și cum ar fi acolo.

- 28.** Scrie o compunere despre Pădurea Letea, cea mai veche rezervație naturală din România, cu scopul de a informa cititorii despre acest loc minunat. Caută informații la bibliotecă și pe internet.

Sugestie pentru timpul liber

Faceți împreună cu prietenii sau cu părinții un puzzle care să înfățișeze un tablou din natură. Veți descoperi o mulțime de detalii ale peisajului, pe care în mod obișnuit nu le-ați fi observat.

Reținem!

*Planul unei compuneri descriptive

- În **introducere**, numim obiectul pe care urmează să-l descriem și îl situăm în timp și în spațiu sau îl raportăm la alte obiecte din preajma acestuia.
- În **cuprins**, vorbim despre părțile componente ale obiectului și despre trăsăturile fiecărei părți.
- În **încheiere**, precizăm trăsătura definitorie a obiectului descris, ceea ce îl deosebește de alte obiecte de același fel.

Poezia ca joc de cuvinte. Propoziția simplă/dezvoltată. *Propoziția afirmativă/negativă. *Propoziția enunțiativă/interogativă/exclamativă

Clic! Mâța desenează-un ghem

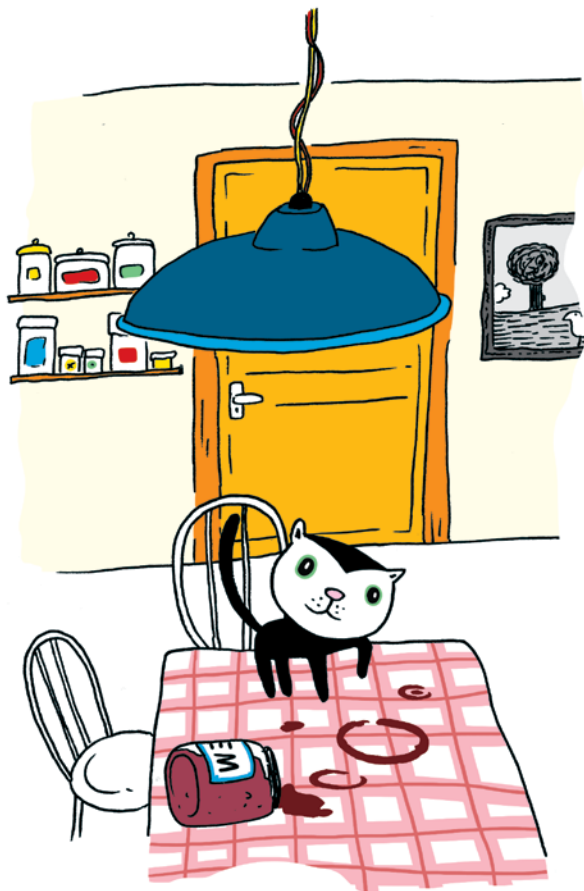
de Marin Sorescu

Clic!

MARIN SORESCU
(1936 – 1996)
a scris atât proză, cât
și poezii pentru copii,
în volume ca:
Unde fugim de-acasă?,
O aripă și-un picior,
Cocostârcul Gât-Sucit
sau *Cirip-Ciorap*.
Versurile adresate ce-
lor mici sunt tot atâtea
jocuri ale poetului cu
sunetele și înțelesurile
cuvintelor, jocuri ce
scot în evidență fru-
musețea limbii și pun
la încercare inteli-
gența cititorilor,
amuzându-i.

Mâța desenează-un ghem
Pe măsuța ei, cu gem,
Cu lăbuța ei un ghem
Desenează, cu lăbuța...
Cu un ghem ce face mâța?

Nu apuc să prind un fir
Zice – până nu-l deșir.
Foarte mult îmi place ghemul,
Tot mai sus e pus azi gemul.
De la gem până la geam
Doar o săritură am.

Ce spune textul?

1. Auziți lectura model a poeziei. Citiți apoi fiecare câte un vers, cât mai expresiv, respectând semnele de punctuație.
2. Ce reacție ați avut la citirea poeziei?
3. Citiți poezia pe silabe și asociați-i o melodie, orice melodie cunoscută de voi. Cântați versurile în fața clasei. Alegeți cea mai frumoasă interpretare.
4. Răspunde la întrebările de mai jos, alegând varianta de răspuns corectă.
 - A. Ce face mâța?
 - a) se joacă pe măsuță cu un ghem
 - b) desenează un ghem cu gem
 - c) deșiră un ghem
 - B. Care este întrebarea pe care o adresează poetul cititorului în prima strofă?
 - a) Mâța desenează cu lăbuța?
 - b) Cu un ghem ce face mâța?
 - c) Unde-i mâța?

C. Ce îi place mâtei foarte mult?

- a) ghemul
- b) geamul
- c) gemul

D. Cine spune următoarele cuvinte: *Nu apuc să prind un fir?*

- a) mâța
- b) poetul
- c) un copil

E. Unde este pus azi gemul?

- a) în cămară
- b) pe masă
- c) tot mai sus

5. Fă o bandă desenată compusă din două cadre, în care să illustrezi ceea ce spune poezia.

Cum spune textul?

6. Răspunde în scris la următoarele întrebări:

- a) Care este titlul textului?
- b) Cine este autorul poeziei?
- c) Câte strofe are poezia?
- d) Câte versuri are prima strofă? Dar a doua strofă?

7. Găsește, în poezie, cuvântul pereche care rimează cu fiecare dintre cuvintele de pe ghome:

8. *Detectivul de sunete!* Citiți poezia și bateți din palme de fiecare dată când ajungeți la cuvinte care conțin litera G. Transcrieți apoi pe caiete cuvintele respective.

9. Recitați prima strofă și scrieți în proză ceea ce se comunică aici. Comparați versiunea poetică cu versiunea în proză și spuneți ce observați din punctul de vedere al clarității mesajului.

10. Identificați cuvintele care apar de mai multe ori în prima strofă.

11. Găsiți în poezie trei cuvinte care se repetă și care au forme asemănătoare, dar sensuri diferite.

12. Lucrați în perechi! Despărțiți în silabe fiecare vers din poezie și notați câte silabe sunt. Ce observați?

13. Versurile „De la gem până la geam/Doar o săritură am.“ pot fi citite și altfel... De la cuvântul *gem* până la cuvântul *geam* avem de pus doar o

Despre ce vorbește textul?

14. Ce înseamnă faptul că pisica deșiră ghemul de gem? De ce vrea ea să sară la geam?

15. Povestește colegului/colegei de bancă ce spune poezia. Cum vi se pare varianta în proză față de varianta în versuri?

16. Alege din poezie versurile care ți-au plăcut cel mai mult și argumentează alegerea ta.

Jurnalul meu de lectură *Clic!*

Citiți volumul de poezii *Cocostârcul Gât-Sucit*, de Marin Sorescu, și veți descoperi cele mai năstrușnice jocuri de cuvinte!

Copiați în jurnalul vostru două poezii care v-au plăcut mai mult și scrieți ce ați simțit atunci când le-ați citit.

Reținem!

Poezia trebuie citită cu voce tare: are un ritm al ei și este melodioasă, exact ca un cântec.

Muzicalitatea poeziei vine din felul în care poetul se joacă cu sunetele, cu silabele și din felul în care combină cuvintele.

Pentru un poet, forma cuvintelor este o sursă inepuizabilă de combinații frumoase. Într-o poezie este mai important cum spui decât ce spui.

Ce este poezia? *Clic!*

Răspunde: **Ana Blandiana!**

17. Despre ce vorbește poezia? Alege răspunsul care ți se pare cel mai potrivit și argumentează.
- Poezia vorbește despre o mătă neastâmpărată căreia îi place gemul.
 - Poezia vorbește despre cuvinte și despre cât de frumos le putem combina.
 - Poetul se joacă cu cuvintele așa cum face mătă cu ghemul.

Descopăr secretele textului

18. Citiți versurile alăturate și jucați-vă și voi cu cuvintele, așa cum face poetul!

„Dacă-ți dau o șa
și-un cal,
nu-i așa că-ți faci șacal?“
(Șerban Foarță, *Întrebări*)

Portofoliul meu

Buzunarul cu poezii! Confeționează la ora de arte vizuale și abilități practice un buzunar în care să pui cuvinte frumoase, expresii deosebite și poezii care îți plac. Decorează-l într-un mod... poetic! La finalul anului, golește buzunarul în fața colegilor și citește-le ce ai adunat acolo de-a lungul timpului.

19. Citiți următoarele „frământări de limbă“ și precizați care sunt sunetele sau cuvintele pe a căror repetiție se bazează jocul.

- Știu că știi că știuca-i pește, dar mai știu că știuca-i știucă.
- Pe cap un capac, pe capac un ac.
- Cred c-ai spus c-ai doi cai.
- Un căscat cu cască cască lângă cascadă.

Sugestie pentru timpul liber

Căutați la bibliotecă ori pe internet și citiți cu voce tare „frământări de limbă“ sau „încurcături de limbă“. Veți râde cu poftă!

Reținem!

Propoziția este o comunicare, spusă ori scrisă, cu un singur predicat.

Atunci când comunicăm, folosim:

A. propoziții simple – alcătuite doar din subiect și predicat, de aceea numim subiectul și predicatul părți principale de propoziție.

Exemplu: **Mătă desenează.**

mătă = subiect; desenează = predicat.

B. propoziții dezvoltate – care, pe lângă subiect și predicat, conțin și alte părți de propoziție. Părțile de propoziție care completează propoziția cu informații noi, pe lângă cele aduse de subiect și predicat, se numesc *părți secundare de propoziție*.

Exemplu: **Mătă desenează un ghem.**

mătă = subiect; desenează = predicat;
un ghem = parte secundară de propoziție.

Maratonul propozițiilor!

20. Ați observat că titlul poeziei nu este un cuvânt, ci o propoziție? Transcrieți titlul poeziei: *Mătă desenează-un ghem*. Încercuiți subiectul și subliniați predicatul. Transcrieți apoi doar subiectul. Este aceasta o propoziție? Explicați.

21. Care dintre propozițiile de mai jos sunt propoziții simple și care sunt propoziții dezvoltate? Argumentați oral răspunsurile.

- Mătă a mângălit măsufa.
- Va găti bunica.
- Pisica toarce.
- Voi nu iubiți pisicile?
- Dintr-o săritură, mătă va fi la gem.
- Noi nu ajungeam la timp niciodată.

22. Formulează trei propoziții simple, folosind cuvinte din poezie. Transformă-le în propoziții dezvoltate.

23. Citește semnificația notațiilor din dreapta și alcătuește propoziții după schemele date.

- a) S + P
b) S + P + PS
c) PS + S + P
d) PS + P + S
e) S + PS + P + PS
f) S/pp + P/v + PS/s
g) PS/pp + P/v + S/pp + PS/s + PS/a

Semnificația notațiilor

S = subiect

P = predicat

PS = parte secundară de propoziție

s = substantiv

pp = pronume personal

a = adjectiv

v = verb

/ = exprimat prin

Reținem!

Propozițiile pot fi, după aspectul predicatului:

**propoziții afirmative* – care nu au predicatul însoțit de cuvântul *nu*.

Exemplu: *Pisica toarce.*

**propoziții negative* – care au predicatul însoțit de cuvântul *nu*.

Exemplu: *Pisica nu toarce.*

24. Transcrie din poezie o propoziție afirmativă și o propoziție negativă.

25. Transformă următoarele propoziții, astfel încât cele afirmative să devină negative, iar cele negative să devină afirmative.

- a) Gemul n-a fost mâncat de pisică.
b) Pisicile mănâncă dulciuri.
c) Mâța blândă nu zgârie rău.

26. Transcrie din poezie o propoziție interogativă și o propoziție enunțiativă.

27. Formulați propoziții interogative care să aibă drept răspuns propozițiile de mai jos. Notați ce fel de propoziție este propoziția de răspuns, ca în modelul dat.

- a) ... ? *Mișu pescuiește.*
propoziție simplă, afirmativă, enunțiativă
- b) ... ? *A pierdut sora mea cheia.*
- c) ... ? *Nici ea nu știe.*

Reținem!

După scopul comunicării, propozițiile:

comunică o informație și se numesc **propoziții enunțiative*. Acestea se marchează cu punct la final.

solicită o informație și se numesc **propoziții interogative*. Acestea se marchează cu semnul întrebării la final.

exprimă o exclamație și se numesc **propoziții exclamative*. Acestea se marchează cu semnul exclamării la final.

28. Joc! *Ștafeta propozițiilor.* Fiecare copil spune felul propoziției pe care urmează să o formuleze, rostește propoziția și apoi îi comunică următorului copil ce fel de propoziție va avea el de alcătuit. Încercați să formulați propoziții cât mai amuzante și cât mai frumoase. De exemplu:

„Eu am făcut o propoziție dezvoltată, afirmativă, exclamativă. *Am o mâță șugubeață!* este propoziția mea. Următorul va avea de alcătuit o propoziție dezvoltată, negativă, interogativă.“

29. Formulează propoziții de tipul celor specificate în tabel cu fiecare dintre următoarele cuvinte: *ascult, scrie, aleargă, șoarecele, vântul, Matei*. Scrie-le în tabel. Subliniază părțile principale de propoziție.

Propoziții simple	Propoziții afirmative	Propoziții interogative
Propoziții dezvoltate	Propoziții negative	Propoziții exclamative

30. *Liber la imaginație!* Scrie o compunere cu titlul *Cu un ghem ce face mâța?*, în care să folosești toate tipurile de propoziții învățate.

Clic!
Am zărit

de Nichita Stănescu și
Gheorghe Tomozei

Am zărit aseară, vie,
printre ierburile vechi,
o blăniță cenușie
și-o pereche de urechi.
Îmi părea că stă de veghe
în grădina de curechi.
Ce urechi fără pereche!
Ce pereche de urechi!

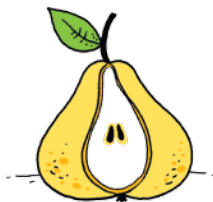

Clic!
Par/Impar

(fragment)

de Șerban Foarță

— O pară nu e pară;
dar două, ți se pare
că-s pare?
— Nu sunt pare;
după a mea părere
sunt numai două pere.
Numărul lor e par,
el, numărul, e par;
dar, dacă le separ,
rămâne doar o pară
și ea-i, atunci, impară.

Clic!
Ce vor florile

de Lucia Olteanu

Ce vor florile primăvara,
când se aprind în pomi?
Dar când ne privesc
cu ochii lor frumoși din câmpie?
Ce vor când se fac fluturi
și zboară?
Dar când ne ascund grădina
în parfumul lor?
Nu știu să răspund,
dar îmi plac aceste întrebări
și când mi le pun
mă simt mai bun.

Clic!
În peșteră

de Marin Sorescu

În peșteră
Un pește stă:
E peștele
De peștere.

O picătură-l picură
Încet, parc-ar pica din lună.
O-nghite peștele. E bună.
Și tot adâncul șușotește
C-ar crește-n peșteră un pește.

Clic!
**Întrebări strigate-n Florei, pe platou,
Și răspunsuri date de ecou**

de Grete Tartler

Cum îi place apa unui șoarece?
Rece!
Ce urmărește prin iarbă cățelul?
Țelul!
Ce urmă a întâlnit pe parcurs?
Urs!
Din scorbura-adâncă, miere mai mănâncă?
Încă!

Clic!
Taifas

de Lucia Olteanu

Despre ce or fi tăifăsuind florile?
Despre oameni,
că ar avea rădăcini fără să știe.

Maratonul întrebărilor... poetice!

1. Care sunt cuvintele cu care se joacă poeții în poezia *Am zărit*?
2. Citiți poezia *Am zărit* în cor, pe silabe, și la final numărați câte silabe are fiecare vers. Ce observați?
3. Care sunt cuvintele care rimează în poezia *Am zărit*?
4. Ce însușiri neobișnuite primesc florile în poezia *Ce vor florile*?
5. Cum vi se par întrebările pe care și le pune copilul în poezia *Ce vor florile*? Voi știți să răspundeți? Încercați!
6. Strigați întrebările din poezia *Întrebări strigate-n Florei...* și imitați ecurile.
7. Găsiți cuvintele care rimează în poezia *Întrebări strigate-n Florei...*. Ce observați în legătură cu formele lor?
8. Ce reacție ați avut la citirea poeziei *Întrebări strigate-n Florei...*?
9. Care sunt cele două cuvinte, din poezia *Par/Impar*, care au aceeași formă, dar înțeles total diferit?
10. Este corect din punct de vedere matematic ceea ce spune poetul în poezia *Par/Impar*?
11. *Detectivul de sunete!* Citiți poezia *În peșteră* și bateți din palme ori de câte ori auziți sunetul Ș. Procedați la fel pentru sunetul P. Ce observați?
12. Din poezia *Taifas* aflăm că oamenii au rădăcini. Ce credeți voi că înseamnă acest lucru?
13. Voi ce răspuns ați da la întrebarea din poezia *Taifas*?
14. Care dintre poeziile citite nu are rimă?
15. În care dintre poeziile citite se vorbește despre sentimente?
16. Care dintre poezii v-a plăcut mai mult? Explicați.
17. Pe care dintre poezii v-ar plăcea să o învățați pe dinafară? Recitați-o în fața clasei.
18. Ați observat ce multe întrebări își pun poeții? Transcrieți din poeziile citite trei propoziții interogative.
19. Care dintre titlurile poeziilor citite este o propoziție simplă?
- *20. Ce fel de propoziție este propoziția
O pară nu e pară?

Dacă privești la echinox într-un strop
de rouă și spui „EIZEOP“,
poți să schimbi lucrurile mici în lucruri mari
așa cum cresc nopțile-n calendar...
(*Cuvântul fermecat*, de Grete Tartler)

Mici copii, mari poeți

Clic! SECRETUL

de Grete Tartler

Mergând într-o vară,
prin pădurea rară,
vulpea găsi o scrisoare ciudată
cu sigilii de ceară.
Ce și-a zis?
„Poate-i despre comoară,
poate-i harta care arată
drumurile către poiată,
poate e vreun mesaj către Leu,
să mă disting o dată și eu.“
Și, cum se gândea ce să facă,
hop! vine lupul,
îi fură plicul și pleacă:
„O fi vreun secret despre oi,
Poate aflăm când ies iepurașii-n trifoi“
Și, când se gândea să-l desfacă,
hop! vine barza
și plicu-l înșfacă,
dar cum se-ntreba ce-i cu el
deschise ciocul nițel
și plicul căzu pe-un butuc
unde locuia un bursuc.

„Stai, spuse veverița-n molid,
plicul nu-i pentru acest individ,
fiindcă bursucul, precum se știe,
distruge orice hârtie!
Ia mai bine să-l prind cu-o agrafă,
Sus, de urechile de girafă,
Poate-așa o să-l vadă cin' l-a pierdut
și n-o să-l mai ia vreun nepriceput.“
Așa a făcut – și-ntrebau toți de jos
ce-o fi în plicul
misterios?
Drept care au pus
un porumbel voiajor
să-l desfacă sus
în văzul tuturor
și așa au aflat cu mirare
că era o „nescrisă scrisoare“,
că-năuntru era
doar o albă hârtie
**de dăruit acelu copil care știe
să compună el singur o poezie!**

I. Ce vom face?

Veți organiza un spectacol-concurs, în care veți recita câte o poezie compusă de voi, pe orice temă doriți (despre vară, despre vacanță, despre ceea ce simțiți în anumite momente etc.). Puteți fie să compuneți un cvintet, fie să compuneți o poezie după regulile de mai jos:

- ★ poezia să aibă două strofe, a câte patru versuri fiecare;
- ★ poezia să aibă rimă;
- ★ fiecare vers al poeziei să aibă șapte sau opt silabe.

Nu uitați! Indiferent de ce veți alege să compuneți, poezia trebuie să aibă un mesaj coerent și să stârnească emoția ori amuzamentul cititorilor/ascultătorilor.

II. Cine participă?

Elevi, profesori, părinți și bunici, toți sunt invitați, de la mari la mici!

III. Am reușit?

După spectacol, profesorul va aprecia poezia și interpretarea acesteia, ținând cont de următoarele criterii:

- ★ respectarea cerinței;
- ★ existența unui mesaj coerent al poeziei;
- ★ capacitatea poeziei de a emoționa sau de a amuza cititorul/ascultătorul;
- ★ originalitatea în tratarea subiectului;
- ★ originalitatea în interpretare.

CAPITOLUL AL X-LEA

ULTIMELE SCAMATORII

(RECAPITULARE)

... în care facem **Hocus-Pocus!**,
demonstrăm cât de multe am învățat anul acesta și
ne luăm rămas-bun de la **Scriptofelix...**

Clic! **FLORIN
BICAN**

s-a născut
în 1956 și iubește
literatura pentru
copii de bună
calitate.

A coordonat
volumul *Bookătăria
de texte & imagini*,
din care face parte
și *Batik Scamatorul*,
și a câștigat nume-
roase premii pentru
poeziile sale adresate
adolescenților.

Este un excelent
traducător și datorită
lui putem citi astăzi
în românește,

printre altele,
*Pisicoteca practică
a lu' Moș Pârșu*,

de T.S. Eliot, sau
*Cum a furat Grinch
Crăciunul*,

de Dr. Seuss.

Pentru că iubește
Cartea cu
Apolodor,

a tradus-o în
engleză, ca să
fie cunoscută
pretutindeni
în lume.

Batik Scamatorul nu era scamator*. Și nici Batik nu era numele lui, ci al unei bucați de mătase imprimată cu modele indigo, pe care o găsisse în pădure. A adus-o acasă și a dat s-o aștearnă pe pat. Cât ai clipi, patul dispăruse...

„Bine că nu m-am învelit cu ea“, și-a spus Batik, scuturând nedumerit mătasea, după ce o culesese de pe jos. Și cum o scutura el, numai ce se trezește cum cade din ea ditamai patul, BUF!, precum fusese la început. Batik a așternut apoi pânza pe masă. Și masa a dispărut doar ca să apară din nou, TROSC!, când Batik a scuturat năframa* colorată cu un gest de-acum expert. A ieșit nerăbdător în curte, unde a repetat experimentul cu o piatră, cu o roată de bicicletă și cu un cățel bleg. Toate au dispărut fără urmă în pânțele* de mătase și au reapărut – ZVÂRRR!, ZDRANG!, HÂC! – de îndată ce Batik a agitat faldurile* țesăturii deasupra solului.

Și așa a ajuns el scamator și a început să colinde bălciurile, iar lumea a început să-i spună Batik. Lumea, normal, credea că Batik practică un truc ieftin și nu se prea mira când le returna din câteva scuturături obiectele cu care se învoiseră să participe la numărul magic: pixuri, brichete, brelocuri, bujii*, căni de cafea, frunze verzi sau presate, mănuși de piele albă (interbelice*), fotografiile vechi... O, și cine-ar putea imita zgomotele cu care toate acestea se loveau de pământ în cădere? Când își recăpătau obiectele, spectatorii îi dădeau lui Batik câțiva bănuți pentru distracție, iar cei mai cărpănoși* îl sfătuiau să zică mersi că nu l-au dat pe mâna poliției și plecau fără să-i dea nimic. Batik continua să facă turul bălciurilor și câștiga suficienți bănuți cât să-și cumpere de mâncare și să-și plătească taxele...

...Până într-o zi când, surprins de un strănut în plină demonstrație, Batik n-a mai apucat să-și scoată batista din buzunar și a strănutat din răspuțeri în faldurile fermecate ale năframei de mătase. Și dus a fost!

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu atenție și identificați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, apoi cereți părerea profesorului. Formulați noi enunțuri cu acestea.

2. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:

a) Care este titlul textului?	f) Care a fost primul obiect care a dispărut?
b) Cine este autorul textului?	g) Ce a făcut Batik cu năframa de mătase?
c) Cum a devenit Batik scamator?	h) Ce reacție aveau oamenii la vederea numărului magic?
d) Unde a găsit Batik bucata de mătase?	i) Ce s-a întâmplat cu Batik în final?
e) Ce se întâmpla cu obiectele pe care așternea Batik năframa?	

3. Găsește în text acele cuvinte care reproduc sunetele pe care le făceau obiectele când reapăreau și transcrie-le:

roata de bicicletă – masa – piatra – patul – cățelul bleg –

Cum spune textul?

4. Delimitează textul în fragmente și scrie planul de idei.

5. Povestește textul, mai întâi oral și apoi în scris.

6. Identifică trei trăsături care arată că *Batik Scamatorul* este un text narativ, în proză.

Despre ce vorbește textul?

7. Ați văzut vreodată o scamatorie? Povestiți unde și când s-a întâmplat, în ce a constat aceasta și ce reacție ați avut la final.

8. De ce nu credeau oamenii în magiile pe care le făcea Batik? Alege răspunsul pe care îl consideri cel mai potrivit și argumentează alegerea făcută.

- Oamenii nu credeau în numărul său de magie pentru că Batik cerea bani.
- Oamenii nu credeau în numărul său de magie pentru că se aflau într-un bălci, unde era normal să vezi trucuri.
- Oamenii nu credeau în numărul său de magie deoarece știau că în lumea reală nu există magie.

Vocabular

scamator – actor care face scamatorii, magician, iluzionist.
năframă – bucată de pânză tivită și împodobită cu cusături, folosită ca basma; batistă, ștergar.
pântece – abdomen, burtă; (*aici*) partea dinăuntru a unui obiect.
falduri – cute, pliuri formate de haine, stofe sau pânze lungi care atârnă.
bujii – piese ce intră în componența motoarelor.
interbelice – (*aici*) fabricate în perioada dintre cele două Războaie Mondiale.
cărpănoși – zgârciți, avari.

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Eroii din basme sunt nedespărțiți de cailor năzdrăvani. Ce-ai zice de o poveste din care să aflăm nu povestea lui Făt-Frumos, ci povestea... calului fermecat? Citiți *Și v-am spus povestea așa. Aventurile cailor năzdrăvani rememorate de ei înșiși*, de Florin Bican, și veți zbura ca gândul și ca vântul printr-o mulțime de basme, descoperind poveștile dintr-o perspectivă neobișnuită.

Recomandarea *Clic!* lui Florin Bican

9. Voi ce obiecte fermecate din basme cunoașteți? Ce puteri magice au acestea? Discutați despre ce se întâmplă în povești cu obiectele fermecate atunci când cad pe mâinile unui om care nu le merită.

Portofoliul meu

Trusa magică! Inventează cinci obiecte fermecate și descrie-le, precizând cum arată și ce puteri magice are fiecare.

10. Voi ce ați fi făcut cu năframa dacă ați fi fost în locul lui Batik? I-ați fi găsit o altă utilitate?

11. Discutați în perechi! Comparați obiectele și ființele pe care Batik le face să dispară, la început, cu obiectele pe care le face să dispară atunci când se află la bălci. Ce observați? Ce credeți că s-ar fi întâmplat dacă oamenii i-ar fi dat lui Batik ceva mult mai important decât mărunțișurile pe care le aveau în buzunare?

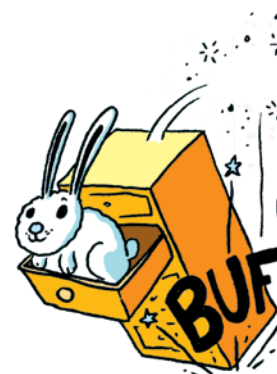
12. Lucrați pe grupe! Ce părere aveți: oamenii ar trebui să creadă sau nu în magie? Discutați și apoi împărtășiți opinia voastră celorlalte echipe.

13. Considerați că textul citit este un text trist sau un text vesel? Împărțiți-vă în două echipe, în funcție de răspunsul la întrebare, și organizați o minidezbatere în care să vă argumentați opinia.

14. Întrebarea-capcană a lui Florin Bican!

15. Expresia „Și dus a fost!” pare să pună punct aventurilor personajului. Scrie o continuare a textului, imaginându-ți ce s-a întâmplat la bălci după ce oamenii au văzut că Batik a dispărut.

Descopăr secretele textului

16. Citește cu atenție fiecare afirmație și încercuiește litera A, dacă o consideri adevărată, sau litera F, dacă o consideri falsă.

- a) Textul *Batik Scamatorul* este rodul imaginației autorului, ceea ce înseamnă că, deși lumea descrisă aici este asemănătoare cu realitatea, aceasta reprezintă totuși un univers inventat. A F
- b) În *Batik Scamatorul*, intenția autorului este aceea de a informa cititorul cu privire la un caz neobișnuit. A F
- c) În *Batik Scamatorul*, intenția autorului este aceea de a spune o poveste care să-l pună pe gânduri pe cititor. A F
- d) *Batik Scamatorul* este un text nonliterar, în care autorul prezintă viața unui scamator care se numea Batik. A F

Sugestie pentru timpul liber

„Ați văzut voi, copii, un om care mănâncă săbii de trei ori pe zi? Și care scoate un porumbel, soarele și tot cerul dintr-o batistă? N-ați văzut, puneți-l pe listă. Dar ursul care a învățat carte și spune la toată lumea că vrea să urmeze mai departe? Știți cum se face să dispară în ceață un borcan cu dulceață?”

Tii! Dar multe nu știți voi, copii! **Repede la circul cel mai înalt** să vă îmbogățiți cunoștințele în asalt.“

(Marin Sorescu, *Scamatorii, scamatorii, scamatorii*)

17. Căutați pe internet informații despre Circul Globus și scrieți câte un articol în care să-l prezentați celor care nu îl cunosc. Publicați cele mai bune articole în revista clasei.

18. Scrie un e-mail sau o scrisoare unui prieten de-al tău, în care să-i povestești ce/cine dintr-un spectacol de circ te-a impresionat cel mai mult.

19. Explică de ce a pus autorul semnul exclamării după cuvintele: *ZVÂRRR!*, *ZDRANG!*, *HÂC!* Formulează și tu un enunț în care să folosești semnul exclamării.

20. De ce a folosit autorul ghilimele când a scris enunțul: „*Bine că nu m-am învelit cu ea*”? Formulează și tu un enunț în care să folosești ghilimelele.

21. De ce a folosit autorul punctele de suspensie în formularea: *câștiga suficienți bănuți cât să-și cumpere de mâncare și să-și plătească taxele...*? Formulează și tu un enunț în care să folosești punctele de suspensie.

22. Identifică, în text, trei cuvinte scrise cu cratimă și formulează enunțuri cu acestea.

23. Formulează enunțuri cu următoarele ortograme:

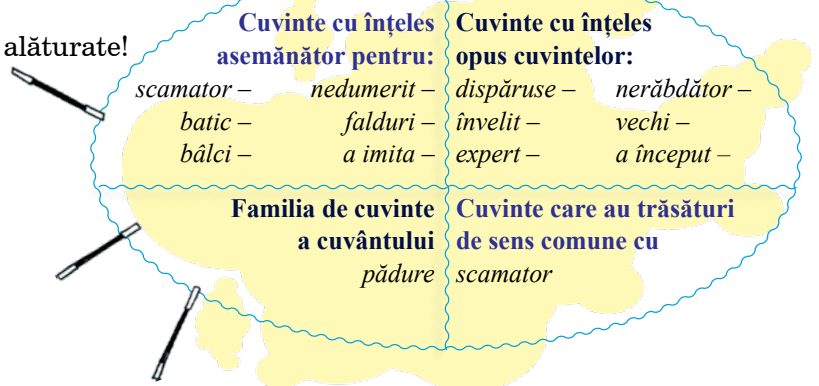
 săi/să-i

 iar/i-ar

 mai/m-ai

24. În text se vorbește despre un *număr magic*, dar și despre un *truc ieftin*. Alcătuiește câte o propoziție în care cuvintele *număr* și *ieftin* să aibă alt sens decât cel din text.

25. Lucrați în perechi și completați cadranele alăturate!

26. Identifică în text și analizează:

- un substantiv propriu
- un substantiv comun
- trei adjective
- un pronume personal
- trei verbe

27. Subliniază subiectele și încercuiește predicatele din enunțurile de mai jos:

- Batik găsește năframa fermecată.
- El va scutura magicul batic.
- Patul și masa au dispărut.
- Așa a ajuns el prin bâlciuri și târguri.
- Cărpănoșii nu îi dădeau nimic.

28. Formulează enunțuri după următoarele scheme gramaticale:

- S/pp + P/v + PS/s + PS/a
- PS/s + PS/a + S/s + P/v
- S/s + PS/a + P/v + PS/s
- P/v + PS/s + PS/a + PS/pp
- S/pp + P/v + PS/pp + PS/pp

29. Citește cu atenție propozițiile de mai jos. Identifică greșelile de ortografie și de punctuație, corectează-le și transcrie-le corect.

- Am fost l-a circ cu colegi mei.
- Miau plăcut, maimuțele și cai.
- Ierau mulți lei tigri elefanți și porumbei.
- Când v-a mai veni circul.
- Acrobații curajoșii mergea pe sârmă.

Clic! Fata săracului cea isteasă

adaptare după Petre Ispirescu

Clic! PETRE
ISPIRESCU

(1830 — 1887) a fost îndrăgostit de poveștile românești și, ori de câte ori auzea un basm frumos, îl scria, repovestindu-l, pentru a nu se pierde și pentru a putea fi cunoscut de cât mai mulți cititori. Datorită lui putem citi astăzi *Aleodor Împărat*, *Broasca festoasă cea fermecată*, *Prâșlea cel voinic și merele de aur* sau *Fata săracului cea isteasă*.

Vocabular

bordei – casă săpată (pe jumătate) sub pământ și acoperită cu paie sau stuf.

milostiv – milos, îndurător, binevoitor.

A fost odată o familie de oameni atât de săraci, că n-aveau cu ce să-și hrănească copiii. Dintre toți, fata cea mare era mai tăcută și mai cu judecată.

Într-o zi, unui boier i se făcu milă de ei și le dăruie o bucată de pământ pe care să-și facă un bordei*. Omul, harnic, săpă o groapă numaidecât. Dar nenorocul a făcut ca locul lui să fie lângă pământul unui țăran bogat și mândru, de nu-i ajungeai cu prăjina la nas. Peste noapte, o vită de-a bogatului căzu în groapă și muri. Țăranul îl luă de piept și îl duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul nu prea știa cui să dea dreptate.

— Oameni buni! Eu am să vă pun trei întrebări; cine le va dezlega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Întâia întrebare sună așa: ce este mai gras în lume? A doua: ce este mai bun? Și a treia: ce aleargă mai iute?

Sfătuit cum să răspundă de fata lui cea mare, săracul s-a înfățișat peste trei zile cu inima cât un purice. Boierul îl întrebă pe bogătaș:

— Ei, bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătașul răspunse cu curaj:

— Apoi de, cucoane, ce să fie mai gras decât porcul meu din ogradă, care are grăsimea pe el de o palmă.

— Spui minciuni, răspunse boierul.

Și întrebând și pe sărac, acesta răspunse cu sfială:

— Apoi de, cucoane, eu zic că pământul e mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătățile pe care le avem.

— Așa este, răspunse boierul.

Apoi zise bogătașului:

— Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

— Armăsarul meu, cucoane, că aleargă peste văi și dealuri, de nu-i vezi copitele.

— Apoi de, cucoane, capul nu mă duce așa departe, dar socotesc că nimic nu aleargă așa de iute ca gândul, răspunse și săracul.

— Tu ai dreptate.

În cele din urmă, mai întrebă o dată pe bogătaș:

— Ce este mai bun pe lumea asta?

— Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive* stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă a Măriei Tale.

— Eu, boierule, cred că nimic nu e mai bun pe lumea asta ca Dumnezeu, care iartă toate răutățile noastre.

— Adevărat, așa este, zise boierul.

Și, întorcându-se către bogătaș, adăugă:

— Ieși afară, țăran viclean ce ești!

Apoi, chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu grai blajin:

— Spune-mi, omule, cine te-a învățat să răspunzi așa de potrivit?

Atunci săracul îi spuse boierului despre fata lui cea mare. Mirându-se de iscusința fetei, acesta îi porunci ca a doua zi să trimită fata la curtea boierească. Dar ea să nu fie nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum se făcu dimineață, fata aruncă pe ea o plasă, încălecă pe un țăp și plecă la curte. Mergând astfel, ea nu era nici călare, nici pe jos, căci atingea de pământ când cu un picior, când cu altul, țăpul fiind pitic; umbla nici pe drum, nici pe lângă drum, căci țăpul nu ținea drumul drept. Iar cu plasa aruncată pe ea, nu era nici îmbrăcată, nici dezbrăcată.

Când a văzut boierul atâta frumusețe și istețime, a luat-o de soție pe fata săracului și a hotărât că va judeca numai împreună cu ea toate pricinile de la curte.

- Răspunde la următoarele întrebări.
 - ♥ Când se petrece acțiunea?
 - ♥ Care sunt personajele care participă la acțiune?
 - ♥ De ce s-au dus cei doi țărani la boier?
- Ordonează ideile principale de mai jos:
 - ♥ *Cei doi țărani merg la boier să le facă dreptate.*
 - ♥ *O familie de oameni foarte săraci a primit pământ de la boier să-și facă un bordei.*
 - ♥ *Țăranul cel sărac, cu ajutorul fetei sale, dă răspunsurile cele mai bune la toate cele trei întrebări.*
 - ♥ *După o altă probă grea, boierul, impresionat de frumusețea și istețimea fetei țăranului, o ia de soție.*
 - ♥ *O vită a unui vecin bogat a căzut în groapa săpată de țăran pentru bordei.*
 - ♥ *Boierul hotărăște că dreptatea va fi a celui care va răspunde mai bine la trei întrebări.*
- Povestește în scris fragmentul în care cei doi țărani răspund la întrebări. Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:
 - ♥ conținutul să fie adecvat cerinței;
 - ♥ relatarea să fie cea specifică unei povestiri;
 - ♥ exprimarea să fie clară și corectă din punct de vedere gramatical.
- Scrie câte două trăsături fizice sau sufletești ale fiecărui personaj:
 - ♥ *fata țăranului —*
 - ♥ *boierul —*
 - ♥ *țăranul vecin —*
- Scrie trei trăsături care arată că textul este un text narativ.
- Transcrie din text:
 - ♥ un cuvânt cu sens opus cuvântului *leneș*;
 - ♥ un cuvânt cu înțeles asemănător pentru *gospodărie*;
 - ♥ un cuvânt din aceeași familie de cuvinte cu *a lega*.

- Transcrie din text:
 - ♥ un pronume personal de persoana a III-a, numărul singular;
 - ♥ un pronume personal de persoana I, numărul singular;
 - ♥ un substantiv comun, numărul singular, gen neutru;
 - ♥ un adjectiv, numărul singular, gen masculin;
 - ♥ un verb, persoana a II-a, timp prezent;
 - ♥ un verb, persoana a III-a, timp trecut.
- Alcătuiește propoziții după următoarele scheme gramaticale:
 - ♥ S/pp + P/v + PS/s + PS/a
 - ♥ PS/s + S/s + P/v
 - ♥ S/s + PS/a + P/v
- Transformă propoziția *Boierul întrebă*:
 - ♥ în propoziție dezvoltată;
 - ♥ în propoziție negativă;
 - ♥ în propoziție interogativă.
- Formulează enunțuri cu următoarele perechi de ortograme:
 - ♥ *va/v-a*
 - ♥ *cea/ce-a*
 - ♥ *mai/m-ai*
- Formulează enunțuri, legate de tema textului, în care să folosești:
 - ♥ virgula;
 - ♥ ghilimelele;
 - ♥ două puncte.
- Rescrie corect următoarele propoziții:
 - ♥ *Țăranul, aleargă la fata lui.*
 - ♥ *Cei doi țărani merge spre conacul boierului.*
 - ♥ *Ia se va căsători cu boierul.*

exercițiul	1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12	2, 7
calificativul		
Suficient	♥	♥♥
Bine	♥♥	♥♥♥♥
Foarte bine	♥♥♥	♥♥♥♥♥♥

Ora de evaluare a portofoliilor

Stabiliți o oră pentru prezentarea portofoliilor voastre din acest semestru. Completați câte un chestionar asemănător celui primit la finalul primului semestru. Care dintre lucrările realizate de voi vi se pare cea mai reușită? Prezentați-o colegilor.

Dacă ați terminat de citit toate cărțile autorilor cu care ați făcut cunoștință anul acesta, tot ceea ce v-am recomandat la Jurnalul de lectură și tot ceea ce v-au recomandat prietenii voștri, scriitorii, s-ar putea să vă placă și următoarele cărți:

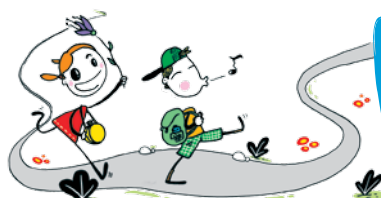
Literatură română

- 📖 *Ce poți face cu două cuvinte (juniorii)*, antologie prefațată de Liviu Papadima
- 📖 *Cele douăsprezece luni ale visului. Antologia inocenței*, antologie de Iordan Chimet
- 📖 *Compania copiilor. Cele 100 de poeme ale copilăriei*, antologie de poezii pentru copii de Petru Romoșan
- 📖 Grigore Alexandrescu – *Fabule*
- 📖 Laura Grünberg – *Istorie cu copii și Pârș, mătă, frunză de gutuie*
- 📖 Laura Grünberg – *Poveste cu un gând strănutat*
- 📖 Anamaria Constantin Lembrău – *Aventurile unui fir de nisip*
- 📖 Ioana Nicolaie – *Aventurile lui Arik*
- 📖 Cezar Petrescu – *Fram, ursul polar*
- 📖 Monica Pillat – *Corabia timpului*
- 📖 Mihail Sadoveanu – *Dumbrava minunată*
- 📖 Mircea Sântimbreanu – *Recreația mare*

Literatură universală

- 📖 *Enciclopedia lumii pentru copii*
- 📖 *Întrebări mari de la cei mici, la care răspund niște oameni foarte importanți*, antologie de Gemma Elwin Harris
- 📖 Lewis Carroll – *Alice în Țara Minunilor*
- 📖 Roald Dahl – *Matilda; Vrăjitoarele; Marele Uriș și Prietenos; James și piersica uriașă; Charlie și marele ascensor de sticlă*
- 📖 Michael Ende – *Punci cu porunci; Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*
- 📖 Lucy și Stephen Hawking – *George și cheia secretă a Universului; George în căutare de comori prin Cosmos; George și Big Bangul*
- 📖 Erich Kästner – *Emil și detectivii; Emil și cei trei gemeni*
- 📖 Selma Lagerlöf – *Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia*
- 📖 Nikolai Nosov – *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*
- 📖 Gianni Rodari – *Aventurile lui Cepelică*

Completează pentru fiecare carte citită câte o fișă de lectură.

Fișă de lectură

Data: ...

Titlul cărții: ...

Autorul: ...

Personajele: ...

Principalele momente ale

acțiunii/tablouri: ...

Citate: ...

Ce te-a impresionat cel mai mult?

Desenează o scenă/un tablou din text!